

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKÇENİN YABANCI ÇOCUKLARA ÖĞRETİMİNDE FABL
KULLANIMININ DEĞERLER EĞİTİMİNE ETKİSİ ÜZERİNE BİR
İNCELEME

-

LA FONTAINE FABLARI ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Şeyma GÜZEL ÖNCEL

ANKARA- 2021

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKÇENİN YABANCI ÇOCUKLARA ÖĞRETİMİNDE FABL
KULLANIMININ DEĞERLER EĞİTİMİNE ETKİSİ ÜZERİNE BİR
İNCELEME

-
LA FONTAINE FABLLARI ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Şeyma GÜZEL ÖNCEL

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. ABDURRAHMAN GÜZEL

ANKARA- 2021

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Şeyma Güzel Öncel tarafından hazırlanan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: ... / ... /

TezAdı: Türkçenin Yabancı Çocuklara Öğretiminde Fabl Kullanımının Değerler Eğitimine Etkisi Üzerine Bir İnceleme– La Fontaine Fablları Örneği

Tez Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı - Soyadı, Kurumu)

İmza

Prof.Dr.Abdurrahman GÜZEL

Prof.Dr.Nezir TEMUR

Dr.Öğr.Üyesi Harice Çiğdem YILDIRIM

ONAY

Prof.Dr.Servet ÖZDEMİR

Enstitüsü Müdürü

Tarih: ... / ... /

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: ... / ... /

Öğrencinin Adı, Soyadı: Şeyma Güzel Öncel

Öğrencinin Numarası: 21820267

Anabilim Dalı: Türkçe Eğitimi

Programı: Yüksek Lisans

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Prof.Dr. Abdurrahman Güzel

Tez Başlığı: Türkçenin Yabancı Çocuklara Öğretiminde Fabl Kullanımının Değerler Eğitime Etkisi Üzerine Bir İnceleme

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 133 sayfalık kısmına ilişkin, 06 / 04 / 2021 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 17'dir. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:.....

ONAY

Tarih: ... / ... /

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

Prof.Dr.Abdurrahman GÜZEL

.....

İTHAF

Kızım Asel'e

TEŞEKKÜR

Bu çalışmada bana danışmanlık yapan Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL hocama ve yoğun programı arasında tezimle yakından ilgilenen çok değerli Yrd. Doç. Dr. Erol BARIN hocama içten teşekkür ederim. Böyle bir çalışmanın ortaya çıkmasında desteklerini esirgemeyen kıymetli kuzenim Uzman Dr. Sümeyra Elif KAPLAN KARAKAYA'ya ve sevgili arkadaşım Bilim Uzmanı Berfin Sıla KEPEZ'e teşekkür ederim. Ayrıca çalışmam boyunca desteklerini esirgemeyen kıymetli arkadaşlarım Ece Zehra KARABULAT ve Dilara KESKİN'e, eğitim hayatım boyunca yanımda olan, her durumda ve her koşulda yanımda olduklarını bildiğim, kızları olmaktan onur duyduğum çok kıymetli annem Sakine GÜZEL ve babam Şakir GÜZEL'e, çalışmam boyunca bana destek veren değerli eşim Mahmut Emin ÖNCEL'e çok teşekkür ederim.

ÖZET

Şeyma GÜZEL ÖNCEL

Türkçenin Yabancı Çocuklara Öğretiminde Fabl Kullanımının Değerler Eğitime Etkisi Üzerine Bir İnceleme- La Fontaine Örneği

**Başkent Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe Ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Türkçe Eğitimi
Yüksek Lisans Programı
2021**

Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen çocuklara değerler eğitiminde fabl türünün etkisini incelemektir. Çalışmanın çıkış noktası, yabancı çocuklara Türkçe öğretimi alanında, fabl türünden değerler eğitimi açısından çok az faydalanılmış olmasıdır. Araştırmada fabl türü, çocuk okurun kendisini kahramanın yerine koyarak olayların içine girmesini eğlenceli bir şekilde sağlaması ve yazılış gayesinin değer kazanımı olması gerekçesiyle tercih edilmiştir.

Çalışma nitel araştırma türünde olup, çalışmada literatür taraması yapılmıştır. Çalışmaya öncülük etmesi bakımından öncelikle yabancı çocuklar için kaleme alınmış Türkçe ders kitapları evreninden, Yunus Emre Enstitüsünün yabancı çocuklar için Türkçe ders kitaplarından “Türkçe Öğreniyorum” (Türkçe Öğreniyorum Ders Kitapları 1,2,3,4, 2015) ders kitapları ve çalışma kitapları (Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitapları 1,2,3,4, 2015) ayrıca yine Yunus Emre Enstitüsünün “Çocuklar İçin Türkçe” ders kitapları serisi (Çocuklar İçin Türkçe 1,2) örnekleme seçilmiştir. Çalışmada, Türkçe öğrenen yabancı çocuklar için Türkçe ders kitabı niteliğinde hem dünyada hem Türkiyede birçok şubesi

olan Yunus Emre Enstitüsünün çocuklar için kaleme aldığı ders kitapları ve çalışma kitapları incelemeye alınmıştır. Yunus Emre Enstitüsü kitapları; kurumun kurumsal olması ve yabancılara Türkçe öğretiminde en çok kullanılan çocuk kitapları olmaları sebebiyle “Türkçe Öğreniyorum” ders kitapları ve çalışma kitapları seti ve çocuklara yönelik başka bir ders kitabı olmaması açısından “Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT)” setleri tercih edilmiştir. İncelenen bu kitaplarda fabl türüne rastlanmayarak, alanda fablın gereken değeri görmediği tespit edilmiş ve literatür taraması yapılarak, alanyazında fabl türünden yabancı çocuklara Türkçe öğretiminde çok az faydalandığı görülmüştür. Bu eksikliklerden yola çıkarak bu çalışmada, fabl kullanımının değerler eğitime etkisini incelemek maksadıyla yararlanma hedefini incelemek üzere Orhan Veli Kanık’ın düzenlemesini yaptığı, Yapı Kredi Yayınları tarafından ilk baskısı 2013 yılında yapılan, La Fontaine Masallarının 2020 yılında yayımlanan 24. baskısı seçilmiştir. Çalışma, Millî Eğitim Bakanlığınca kazandırılması hedeflenen 10 kök değere ilaveten belirlenen 31 değer kapsamında incelemeye alınmıştır. Çalışma sonucunda, yabancı çocuklara Türkçe öğretiminde fabl kullanımının değerler eğitime ve öğreticinin hassasiyetiyle Türk millî değerlerinin aktarılmasına katkısı olabileceği tespit edilmiştir. Verilerin desteklenmesi amacıyla 1 yabancılara Türkçe öğreticisinin görüşü alınmıştır. Ayrıca alana farklı bir bakış açısıyla yaklaşmak için 3 psikolog görüşü alınarak yorumlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Fabl, La Fontaine, Değerler Eğitimi, Türk Millî Değerleri, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi.

ABSTRACT

Şeyma GÜZEL ÖNCEL

A Study on the Effect of Fable Use on Values Education in Teaching Turkish to Foreign Children- La Fontaine Example

Başkent University

Institute of Education Sciences

Department of Turkish and Social Sciences Education

Turkish Education

Master's Program

2021

The aim of this study was to examine the effect of fable type on values education for children learning Turkish as a foreign language. The starting point of the study was that the rate of benefiting from fable-type values education in the field of teaching Turkish to foreign children is very low. In the research, the fable type was preferred on the grounds that it allows the child reader to enter the events in a fun way by putting himself in the place of the hero, and the purpose of writing is to gain value.

The study is a qualitative research and a literature review was conducted for the study. In terms of leading the study, from the universe of Turkish textbooks written mainly for foreign children, Yunus Emre Institute's Turkish textbooks for foreign children "I'm Learning Turkish" (I'm Learning Turkish Textbooks 1,2,3,4, 2015) textbooks and workbooks (I'm Learning Turkish Workbooks 1,2,3,4, 2015) and Yunus Emre Institute's

"Turkish for Children" textbook series (Turkish for Children 1,2) were selected. In the study, the textbooks and workbooks written by Yunus Emre Institute, which has many branches both in the world and in Turkey, as a Turkish textbook for foreign children learning Turkish, were examined. Since Yunus Emre Institute's books are institutional and they are the children's books most used in teaching Turkish to foreigners, the "I'm Learning Turkish" textbook and workbook set, and the "Turkish for Children (TfC)" sets were preferred since there is no other textbook for children. Fable type was not found in these books, therefore it was determined that the fable did not have the necessary value in the field, and by making a literature review, it was seen that the fable type was used very little in the literature in teaching Turkish to foreign children. Based on these shortcomings, the 24th edition of La Fontaine Tales, edited by Orhan Veli Kanık, published in 2020, and first edition published in 2013 by Yapı Kredi Publications, was chosen in order to examine the effect of fable use on values education in this study. The study was examined within the scope of 31 values determined in addition to the 10 root values targeted by the Ministry of National Education. As a result of the study, it has been determined that the use of fables in teaching Turkish to foreign children can contribute to values education and the transfer of Turkish national values with the sensitivity of the teacher. In order to support the data, the opinion of one Turkish teacher for foreigners was taken. In addition, in order to approach the field from a different perspective, it was interpreted by taking the opinions of 3 psychologists.

Keywords: Fables, La Fontaine, Values Education, Turkish National Values, Teaching Turkish as a Foreign Language.

ÖN SÖZ

“Girdim ilim meclisine, eyledim kıldım talep. Dediler ilim geride, illa edep illa edep.”

Yunus Emre

Bu çalışmanın amacı Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuk gruplarında fabl türünü değerler eğitimi açısından incelemektir. Her şeyin sıradanlaşmaya ve güzel değerlerin unutulmaya başladığı günümüz dünyasında değerlere sahip çıkmak birey ve toplum gelişimi için oldukça önemli olmakla birlikte her millet için vatani bir görev olarak görülebilecek önemdedir. Konunun önemini Ekşi (2003) şöyle açıklar: “Temel kanunun başlangıcında millî eğitimin amaçları sayılırken ahlaki, manevi değerleri benimseyen beden, zihin, akıl, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere sahip kişiler yetiştirmekten söz edilir”. Böylece değerler eğitimi ve karakter eğitimi arasındaki sıkı bağ da ortaya çıkar. Karakter eğitimi, değerler eğitimi ile bütünleşiktir. Ailede başlayan değerler eğitimi okul ortamında devam eder. Yabancı dil öğretiminde ise değerler eğitimi; karakter eğitimi, topluma uyum sağlama, farklı değerleri tanıma ve saygı duyma becerisi edinme, farklı bir ülkeye adapte olmada kolaylık sağlaması, bakımlarından önemlidir.

Yabancı dil eğitiminde edebî eser kullanımının öneminden ötürü, bu çalışmada fabl evreninden La Fontaine fablları örnekleme seçilmiştir. Çalışma Yunus Emre Enstitüsünün çocuk gruplarına Türkçe öğretmek için kaleme aldığı Türkçe ders kitaplarındaki fabl varlığını araştırarak başlamıştır. Bu kitaplarda fabl türünden hiç faydalanılmadığı gözlenerek, alanda fabl türünden yararlanmada bir eksiklik olduğu tespit edilmiştir. Alan yazında dahi göze çarpan bu eksiklik giderilmeye çalışılarak, Millî Eğitim Bakanlığının 100 temel eser serisinde saydığı La Fontaine fabllarından, yabancı çocuk gruplarına sade dili bakımından uygun görülen 10 tane fabl değerlendirilmeye alınarak, bulundurdıkları değerlerinin tespiti yapılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak araştırma modellerinden doküman incelemesi türünün bu çalışmaya uygun olduğu düşünülmüştür. Araştırmanın öneriler kısmında “7-12 yaş için yabancı dil öğretiminde fabllardan değerler eğitimi maksadıyla faydalanmak faydalı mıdır?” ve “Fabl türü öğrencileri Türkçe öğretimi konusunda güdüleyici özelliğe sahip midir?” sorularına cevap bulmak amacıyla bir yabancı

çocuklara Türkçe öğreticisinin görüşü alınmıştır. Bununla beraber bu sorulara farklı bir alandan görüş almak maksadıyla, üç kişiden oluşan psikolog grubu ile görüşme yapılarak, fabl ve değerler eğitimi konusundaki görüşleri alınmıştır.

Çalışmanın bulgular bölümünde yabancı dil olarak Türkçe alanında kullanılması uygun olduğu düşünülen 10 adet La Fontaine fabllı, yabancı çocuklara hedef dil Türkçeye dair kullanımının, Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2019 yılında Türkçe Öğretim Programında yayınlamış olduğu 10 kök değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabur, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) hem kendi başlarına hem de ilişkili oldukları alt değerlere ilaveten yine Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2019 yılında Türkçe Öğretim Programında yer alan 24 erdemden çıkan değerler (alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, iyilikseverlik, merhamet, paylaşma, sadakat, vefa, vicdanlı olmak) ,Schwartz (Kuşdil & Kağıtçıbaşı, 2000) değerler ölçeğinden belirlenen gelenek severlik değeri, Oktay Akbaş'ın (2008) belirlediği değerler sınıflandırılmasından belirlenen aile değeri, Antalya Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün (2011) yayınladığı ilköğretim seviyesindeki değerlerden bazıları (temizlik, çalışkanlık, misafirperverlik, özgüven, hoşgörü, tutumluluk, barış, onurluluk, duyarlılık) seçilmiştir. Böylece toplamda 31 adet değer ile bir ölçek oluşturulmuş ve seçilen fabllar bu kapsamda incelenmiştir. Ayrıca çalışmanın bulgular ve yorumlar bölümünde, seçilen Şehir Faresi ile Kır Faresi fablı ile amaçlarımız doğrultusunda örnek bir ders planı sunulmuştur.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xv
BÖLÜM 1	1
1.GİRİŞ.....	1
1.1.Araştırma Problemi	3
1.1.1.Problem durumu.....	3
1.1.2.Problem cümlesi.....	4
1.1.3.Alt problemler	4
1.2.Araştırmanın Amacı	4
1.2.1.Çalışmanın alt amaçları	5
1.3.Araştırmanın Önemi.....	5
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.5.Sayıtlılar	7
1.6.Tanımlar	7
BÖLÜM 2	9
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1.Yabancı Dil Öğrenimi	9
2.2.Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi	10
2.3.Çocuk Gruplarında Yabancı Dil Öğretimi	12
2.4.Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi	16
2.5.Fabl	17
2.5.1.Fablın yapısal özellikleri	19
2.5.2.Fabl ve hayvan masalları terimleri üzerine.....	22

2.5.3.Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde fabl kullanımı.....	23
2.5.4.La fontaine üzerine	28
2.5.5.Fabl türüne ve La Fontaine’e eleştirel bakışlar	30
2.6.Değer Tanımı ve Değer Sınıflandırmaları	33
2.6.1.Spranger’ın değer sınıflandırması	35
2.6.2.Rokeach’ın değer sınıflandırması.....	35
2.6.3.Schwartz’ın değer sınıflandırması	36
2.7.Çalışmaya Konu Olan Değerler	37
2.7.1.Adalet	38
2.7.2.Dostluk	38
2.7.3.Dürüstlük.....	38
2.7.4.Öz denetim.....	39
2.7.5.Sabır	39
2.7.6.Saygı.....	39
2.7.7.Sevgi	40
2.7.8.Sorumluluk.....	40
2.7.9.Vatanseverlik.....	40
2.7.10.Yardımseverlik.....	40
2.7.11.Alçak Gönüllülük.....	40
2.7.12.Azim	41
2.7.13.Cömertlik.....	41
2.7.14.Dayanışma	41
2.7.15.İyilikseverlik.....	41
2.7.16.Merhamet	41
2.7.17.Paylaşma	42
2.7.18.Sadakât	42
2.7.19.Vefa	42

2.7.20.Vicdanlı Olmak	42
2.7.21.Gelenek severlik	42
2.7.22.Aile	42
2.7.23.Temizlik	43
2.7.24.Çalışkanlık.....	43
2.7.25.Misafirperverlik.....	43
2.7.26.Özgüven	43
2.7.27.Hoşgörü.....	43
2.7.28.Tutumluluk.....	44
2.7.29.Barış	44
2.7.30.Onurluluk	44
2.7.31.Duyarlılık.....	44
2.8.Milli Değer	44
2.8.1.Türk Milli değerleri.....	45
2.9.Değerler Eğitimi	47
2.9.1.Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde değerler eğitimi	48
2.10.Değerler Nerede, Ne Zaman, Kim Tarafından Kazandırılmalıdır?.....	49
2.10.1.Değerler eğitimi ve ailenin rolü	49
2.10.2.Değerler eğitimi ve okulun rolü.....	50
2.10.3.Değerler eğitimi ve öğretmenlerin rolü.....	50
2.10.4.Değerler eğitimi ve edebi eserlerin rolü	52
2.10.5.Değerler eğitimi ile karakter eğitimi.....	57
2.10.6.Değerler eğitimi ve rol model olarak kahramanlar	58
2.11.Fabl Kullanımıyla Değerler Eğitimi	59
2.12. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dersinde Fabl Kullanımıyla Değerler Eğitimin İçin Etkinlik Oluşturma	61
BÖLÜM 3	64
3.YÖNTEM	64

3.1.Araştırma Modeli	64
3.2.Evren ve Örneklem	65
3.3.Veritoplama Aracı	66
3.4.VeritAnalizi	67
3.4.1.Verit analizi için kullanılan ölçüt	67
BÖLÜM 4	69
4.BULGULAR VE YORUMLAR	69
4.1. Kullanımdaki Yabancı Çocuklara Yönelik Türkçe Ders Kitaplarının Fabllar Açısından Durumu	69
4.1.1.Yunus Emre Enstitüsü-Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 1.....	69
4.1.2.Yunus Emre Enstitüsü-Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitabı 1.....	69
4.1.3.Yunus Emre Enstitüsü-Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 2.....	69
4.1.4.Yunus Emre Enstitüsü -Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitabı 2.....	69
4.1.5.Yunus Emre Enstitüsü-Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 3.....	69
4.1.6.Yunus Emre Enstitüsü-Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitabı 3.....	70
4.1.7.Yunus Emre Enstitüsü-Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 4.....	70
4.1.8.Yunus Emre Enstitüsü-Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitabı 4.....	71
4.1.9.Yunus Emre Enstitüsü Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT) Ders Kitabı 1..	71
4.1.10.Yunus Emre Enstitüsü Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT) Ders Kitabı 2	71
4.2.Seçilen 10 adet La Fontaine Fablının, Yabancı Çocuk Gruplarında Türkçe Öğretiminde 31 Adet Değeri Bulundurma Durumu	72
4.2.1.Verilerin var/yok tablosu	74
4.2.2.Verilerin doğrudan/ dolaylı verilme durumu tablosu	76
4.3.Değerlerin Masallarda İşlenişi	78
4.3.1.Karga ile Tilki (Ek10).....	78
4.3.2.Şehir Faresi ile Kır Faresi (Ek 11)	81
4.3.3.Asylanla Fare Fablı (Ek 12)	83
4.3.4.Güvercinle Karınca Fablı (Ek 13)	85
4.3.5.Oduncu ile Ölüm (Ek 14)	86

4.3.6.Kurtla Leylek Fablı (Ek 15).....	88
4.3.7.Eşekle Küçük Köpek Fablı (Ek 16).....	89
4.3.8.Tilki ile Leylek Fablı (Ek 17)	91
4.3.9.Horozla İnci Fablı (Ek 18)	94
4.3.10.Sarhoşla Karısı Fablı (Ek 19)	94
4.4.Fabllar ve Değerler Eğitimi Arasındaki İlişkiye Dair Yabancı Çocuklara Türkçe Öğretmenlerinin, Uzman Pedegog ve Uzman Psikologların Görüşleri .	96
4.4.1.Öğretmen Görüşü	96
4.4.2.Uzman Pedegog Görüşü	98
4.4.3.Uzman Psikolog Danışman Görüşü 1	100
4.4.4.Uzman Psikolog Danışman Görüşü 2	101
4.5.Örnek Ders Planı	103
BÖLÜM 5	107
5.SONUÇ VE ÖNERİLER	107
5.1.Sonuç	107
5.2.Öneriler	108
KAYNAKLAR.....	110
EKLER	
EK 1: Bremen Mızıkacıları	
EK 2: Minik Tavşan'ın Bir Günü	
EK 3: Bir Tren Masalı	
EK 4: Aslan, Kurt Ve Tilki	
EK 5: Karga İle Tilki	
EK 6: Herkes İş Başına!	
EK 7: Üzgün Kitap	
EK 8: Aslan, Kurt Ve Tilki	
EK 9: Ben Kimim?	
EK 10: Karga İle Tilki	
EK 11: Şehir Faresi İle Kır Faresi	
EK 12: Aslanla Fare	
EK 13: Güvercinle Karınca	

EK 14: Oduncu İle Ölüm

EK 15: Kurtla Leylek

EK 16: Eşekle Küçük Köpek

EK 17: Tilki İle Leylek

EK 18: Horozla İnci

EK 19: Sarhoşla Karısı

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1: Verilerin var/yok tablosu.....	92
Tablo2: Verilerin doğrudan/ dolaylı verilme durumu tablosu.....	95

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
AKT	: Aktaran
AOÖÇ	: Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi
ÇİT 1	: Çocuklar İçin Türkçe 1
ÇİT 2	: Çocuklar İçin Türkçe 2
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÖÇK 1	: Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitabı 1
TÖÇK 2	: Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitabı 2
TÖÇK 3	: Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitabı 3
TÖÇK 4	: Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitabı 4
TÖDK 1	: Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 1
TÖDK 2	: Türkçe Öğreniyorum Ders kitabı 2
TÖDK 3	: Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 3
TÖDK 4	: Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 4
TÖMER	: Türkçe Öğretim Merkezi
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
vb.	: ve benzeri
YKY	: Yapı Kredi Yayınları

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Günümüzde hızla gelişen teknoloji, bilimsel ve kültürel değişimler gibi birçok sebep bireylerde ikinci bir dil öğrenimini gerekliliği oluşturmuştur. Bazense yabancı dil ilgi alanı olarak öğrenilmektedir. Konuyu Kurt (2020) şöyle açıklamıştır:

Bir dilin yabancı dil olarak öğrenilme ihtiyaçlarını belirleyen birçok etkenin olduğu söylenebilir. Dilin gücü ve kullanım alanına göre bu etkenleri eğitim, turizm ve seyahat, iş hayatı, sosyal ve kültürel iletişim, bilgi ve medya alanı ile uluslararası ilişkiler veya diplomasi olarak ifade etmek mümkündür. Dijital çağ olarak nitelenen günümüzde bu alanları çeşitlendirmek de söz konusudur. Uluslararası ölçekte meydana gelen sosyal ve siyasi hareketlilikle, değişim ve dönüşümler de dil öğrenme ihtiyacını belirleyen önemli unsurlardandır.

Bu sözlerden yola çıkarak yabancı dil öğreniminin temelinde ihtiyaçların olduğu ve yaşanan bu yabancı ülkeye uyum sağlamanın en önemli yollarından biri ülkede konuşulan dili öğrenmekten geçtiği söylenebilir. Yabancı olarak yaşanan ülkenin dilini öğrenmenin başlıca yollarından birisi eğitimidir. Bu duruma yabancı uyruklu çocuklar açısından bakacak olursak, eğitimden uzak kalma durumunda olan yabancı çocukların uyum süreçleri zor geçebilir. Bunun yanı sıra Türkiye’de eğitim alan yabancı uyruklu bir çocuğun Türkçeyi iyi öğrenmeden diğer derslerin hedeflerine ulaşması da zor olabilir. Bu sebeple iyi bir eğitimin en temel basamağı yaşanan ülkenin dilinin öğrenilmesidir.

Yabancı dil öğrenmek o dilde iletişim kurabilmekle sınırlı değildir. Her dilin kendi kültür ve değerleri vardır. Dil sadece toplumları yakınlaştıran, bir arada tutan ve iletişimi kolaylaştıran bir aracı olmaktan ziyade toplumun değer ve kültürlerini de yansıtır. “Dil” denilen iletişim aracı, toplumu bir arada tutan harç; kültürü taşıyan ortak bir hazine ve toplumu yansıtan bir aynadır (Göçer , Tabak , & Coşkun, 2012). “ Dolayısıyla dil, toplumun kültürünü, yapısını yansıtır. Dil sadece, konuşurlarının kullandığı iletişim aracı olarak görülmemelidir. Diller aynı zamanda yüzyıllar boyu edinilen kültürlerin ve o dili konuşan milletin tarihinin de taşıyıcısı konumundadır.

Bir milletin birlik ve beraberliğinin devam etmesi, bireylerin beraber sevinip beraber üzülmesiyle mümkün olabilir. Diğerler bu birlik ve beraberliği sağlayacak çok önemli hazinedir. Mutlu (2020) konu hakkında şunları söyler:

Sosyal bir varlık olan insanın davranışlarının gerçekleşmesinde onu yönlendiren temel ölçütlerin başında ait olduğu toplumun kişiye edindirdiği değerler sistemi gelmektedir. Her milletin kendisini diğer milletlerden ayıran bazı karakteristik özellikleri vardır. Bu özelliklerin oluşumunda; birlik, beraberliğin tesisinde ve muhafazasında; âdetler, gelenek, görenekler ve toplumsal inanışlar büyük bir önem taşır. Bu sebeple her millet bekası için öz değerlerini yeni nesillere aktarma gayesindedir.

Bu görüşlerden yola çıkarak her milletin kendine ait değerler sisteminden ve bu değerlerin sosyal bir varlık olan insanın davranışlarının gerçekleşmesinde ona yardımcı olan temel sistemler olduğundan bahsedilebilir. Bu değerlerin oluşumunda âdetler, gelenek, görenekler ve toplumsal inanışlar büyük bir önem taşır. Öyleyse bir milletin devamlılığı, değerlerine olan bağlılığı ile sürdürülebilir denilebilir.

Bu çalışma konuyu, yabancı dil öğretilirken metin kullanımının öneminden yola çıkarak, üzerinde alanda oldukça az durulduğu gözlenen fabl türünün yabancı çocuk gruplarında hedef değerlerin kazandırılması açısından ele alacaktır. Bu amaçla Yunus Emre Enstitüsünün 6 adet yabancı çocuklar için yazılmış Türkçe ders kitabı ve yine bu amaçla yazılmış 4 adet çalışma kitabı incelemeye alınmıştır. İncelemeye alınan ders kitaplarında fabl türünden faydalanılmadığı sonucu tespit edilerek alandaki eksiklik fark edilmiş ve fabl denilince dünyada en çok bilinen ve ortak motif hâline gelmiş isimlerden olan La Fontaine'in 10 adet fablı incelemeye alınmıştır. Böylece yabancı çocuklara Türkçe öğretirken değerler eğitimi kazanımı için La Fontaine fabllarından faydalanmanın uygunluğu tartışılmıştır. Ayrıca örnek bir ders planı sunulmuştur. Fabl türünün genellikle çocuk dünyasına uygun olması sebebiyle çalışmada, Türkçe öğrenen yabancı çocuk grubu hedeflenmiştir. Çalışmamızda belirlenen fabllar vasıtasıyla yabancı uyruklu çocuklara eğlenceli bir içerikle Türk değerlerini kazandırılması hedeflenmektedir. Bu amaçlarla seçilen La Fontaine fabllarında öncelikle vermek istediği değerler tespit edilerek, incelenmiştir.

Fabl terimini Şimşek (2016), Latince hikâye anlamına gelen, “fabula” sözcüğünden kaynağını alan ve kıssadan hisse türünde, ahlâkî öğeleri ele alarak simgesel hikâyeler anlatan bir tür olarak tanımlamıştır. Fabl antik çağdan bu yana birçok yazar tarafından yazılan bir

tür olmuştur. Bilindiği üzere fabl türünün iki önemli temsilcisi La Fontaine ve diğeri Ezop'tur. Karagöz (2015) La Fontaine'in dünyada ve Türkiye'de çocuk edebiyatı ve fabl denince akla ilk gelen yazarlar arasında olmasını isminin sıklıkla anılmasını ve diğerk pek çok kalemin La Fontaine'in gerisinde kaldığını çok yaygın, analiz edilmeden kabul gören bir bilgi olduğunu belirtmektedir.

Bu çalışmada örneklem olarak La Fontaine'in fabllarının seçilmesinin sebebi La Fontaine'in fabl alanında ilkeleri yaşatması, tüm dillerde ortak bir motif hâline gelmiş olması ve bunların yanı sıra yazılmış diğerk fabllar arasında dilinin sadeliği bakımından yabancı çocuklara dil öğretimi için uygun görülmesidir. Çomaklı (2020): "La Fontaine Masalları'nın ayırıcı özellikleri; açık ve yalın bir anlatım, canlı ve renkli bir dil olarak sıralanmaktadır." diyerek bu fablların ayrıcalığını açıklamıştır. La Fontaine Fransa kökenli bir fabl yazarıdır. Fakat fabllarında verdiği değerler evrenseldir. Bu çalışmada; bir dili öğrenirken o dilin değerlerinin öğrenilmesinin gerekliliği fikrini savunduğumuzdan, çalışmada La Fontaine'in fabllarını yabancı çocuklara Türkçe öğretiminde kullanırken, Türk millî değerlerinden faydalanma hususu da değerlendirilecektir.

Araştırma sonucunda fabl türünün yabancı çocuklara Türkçe öğretirken kolaylık sağladığı, değerler eğitimini vermeye uygun olduğu ve La Fontaine fabllarının hem dil öğretimine hem de değerler eğitime katkısı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

1.1. Araştırma Problemi

1.1.1. Problem durumu

Eğitimde değer kazanımı; nesillerin kaliteli devamlılığı, huzurlu birey ve toplumlar için oldukça önemlidir. Değerler bir milletin devamlılığını sağlar. Dolayısıyla evrensel değerler olduğu gibi her milletin kendine özgü millî değerleri de vardır. Değerlerin gelecek nesillere kazandırılması milletlerin devamı için önemli bir konudur. Bu düşüncelerimizi Dilmaç ve Ulusoy (2014): Değerler bireyler için işaret levhaları gibidir, tehlikeli eğimlerde, kaygan zeminlerde bireye yol gösterir." diyerek özetlemiştir. Bu sebeple bu çalışmada değerler eğitimi için edebiyat aracı olarak görülerek, fabl türü uygun bulunmuştur.

1.1.2. Problem cümlesi

Çalışmada “Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çocuk gruplarına değerlerin fabl kullanımıyla kazandırılmasının etki oranı nedir?” araştırma sorusuna cevap aranmıştır.

1.1.3. Alt problemler

1. Yunus Emre Enstitüsünün “Türkçe Öğreniyorum” ders ve çalışma kitabı serisi ve “Çocuklar İçin Türkçe” ders kitabı serisinde fabl bulunma sıklığı nedir?
2. Yunus Emre Enstitüsünün “Türkçe Öğreniyorum” ders ve çalışma kitabı serisi ve “Çocuklar İçin Türkçe” ders kitabı serisinde kitaplarındaki fablların (varsa) verdiği değerler nedir?
3. Orhan Veli Kanık’ın ”La Fontaine Masaları” çevirisinden seçilen 10 adet fablda, belirlenen 31 değerden hangileri vardır/yoktur?
4. Orhan Veli Kanık’ın La Fontaine Masalları kitabı çevirisinde seçilen 10 adet fablda yer alan değerlerin bulunma sıklığı nedir?
5. Fabl kullanımıyla değerler eğitimi arasındaki ilişkiyi pedegog ve psikologlar nasıl değerlendirmektedir?
6. Fabl kullanımıyla değerler eğitimi arasındaki ilişkiyi yabancılara Türkçe öğretmenleri nasıl değerlendirmektedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen çocuklara Türkçe öğretirken fabl türünün kullanımı ile değerleri verme durumunu incelemektir. Bu amaçla çevirisini Orhan Veli Kanık’ın yaptığı La Fontaine Masalları (Veli, 2020) kitabı Türkçe ders öğretim programında (MEB,2019) yer alan değerlere Schwartz (Kuşdil & Kağıtçıbaşı, 2000), Oktay Akbaş (2008) ve Antalya Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün (Değerler Eğitimi, 2011)’nce belirlenen değerlerden karma bir değerler listesi oluşturularak toplamda 31 değer açısından yorumlanıp, değerlendirilerek alana çeşitli öneriler getirmektir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle Yunus Emre Enstitüsünün “Türkçe Öğreniyorum” ders kitabı (Enstitüsü, Türkçe Öğreniyorum Ders Ktamları 1,2,3,4, 2015) ve çalışma kitabı (Enstitüsü, Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitapları 1,2,3,4, 2015)serisinden ve “Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT)” (Enstitüsü, Çocuklar İçin Türkçe 1,2) serisinde fabl bulunma durumu incelenmiştir.

Bu kitapların hiçbirinde fabl bulundurulmadığı tespit edilmiş ve bu çalışmada yabancı çocuklara Türkçe öğretirken fabl türünden değerler eğitiminde faydalanmanın önemine dikkat çekilmek istenmiştir.

1.2.1. Çalışmanın alt amaçları

Çalışmanın alt amaçlarından birisi yabancı çocuk öğrencilerde kültürlerarası duyarlılığa ve etkileşime dair farkındalık oluşturmaktır. Bunun yanı sıra, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen çocuklarda dinleme-okuma, konuşma- yazma süreçlerini kullanarak gerektiği yerde rahat bir şekilde etkileşimde bulunabilme becerilerini kazandırma, Türkçe anlama ve anlatma becerilerinin gelişmesi, Türkçeyi kurallarına uygun bir biçimde doğru ve düzenli kullanma becerisi, Türkçeye ait deyimlere aşinalık kazanmaları ve Türkçe söz varlıklarının zenginleşmesi, kendi kültürlerini, Türk kültürünü hem de diğer milletlerin kültürünü tanıması ve farklı kültürlere saygı duyma becerisi edinmeleri, Dünya edebiyatından seçkin bir eseri ve yazarı tanımaları, hayat boyu topluma dahil olabilen, kültürle ve insanlara saygılı bir birey olan, 21. yüzyıl becerilerini edinmiş bireyler yetiştirilmesi çalışmanın diğer alt amaçlarıdır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Çocuk kitaplarının verdiği değerler, toplum yapısı için oldukça önemlidir. Toplum yapısındaki hiyerarşi, bireylerin sevgi ve saygı dolu bir şekilde yaşamaları, milletlerin devamlılığı için değerler önemlidir. Sever (Sever, 2001) konuyu şöyle açıklar: “Çocuklar bizim gelecekteki köklerimizdir. Çocuklara verdiğimiz eğitim, bizim gelecekte nasıl bir toplumda istediğimizle sıkı sıkıya ilintilidir. Çocuk kitapları, etkili eğitim araçlarından biridir.” Sever, çocuk kitaplarıyla oluşacak toplum yapısına dikkat çekmiştir. Çocuk kitaplarının içeriği çocuklarda istedik davranışlara ve dolayısıyla güzel bir toplum oluşmasına vesile olur. Çocuk kitapları değerleri aktarmada böyle önemliyken, yazılış gayesi değer kazanımı olan fablları Dervişcemaloğlu (Dervişcemaloğlu, 2014), çeşitli insan tiplerini tanımanın en kolay yollarından biri olması, evrensel doğrulardan bahsediyor olması ve bütün bunları çocukların dikkatini çekecek eğlenceli ve alegorik biçimde anlatması sayesinde tarih boyunca eğitimde sıkça faydalanılan anlatı türlerinden biri olmuştur diyerek açıklamıştır.

Çalışmada La Fontaine fabllarında verilen değerler ortaya koyulmuştur. Böylece bu

çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen çocukların fabl yoluyla dil kullanım becerilerini geliştirken diğer yandan da evrensel değerleri benimsemesi, Türk değerlerini tanınması, öğrendikleri dilin değerlerini öğrenmesi, eğer Türkiye’de yaşıyorsa ülkeye adapte olmasının kolaylaşması, başka kültürlerle saygı duyma becerisi edinmesi ve Türkçeyi öğrenmesinin kolaylaşmasını hedeflemesi bakımından önemlidir.

Kısacası,

1. La Fontaine Fabllarının yabancı çocuklara Türkçe öğretiminde değerler eğitimi bağlamında ele alınmamış olması,
2. Toplumun refah düzeyini arttırmak, bireylerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunmak için öğrencilerin karakter eğitimine katkıda bulunmak,
3. Yabancı dil öğreniminde değerler eğitiminin önemini vurgulamak,
4. Öğrencilerin evrensel değerleri hayata geçirmesine katkıda bulunmak,
5. Evrensel değerler dünyanın her yerinde kabul görmüştür ama bu değerlerin karşılığı her millette değişkenlik gösterir. Milletlerin değer ve kültürleri dillerine yansıdığı düşüncesinden hareketle bu çalışmada fabllar yoluyla verilen evrensel değerlerin Türk millî değerleri öğrenerek bu dile daha kolay adapte olmaları sağlamak,
6. Öğrencilerin fabl türüne sevgisini sağlayarak okuma alışkanlığı kazanmalarını sağlamak,
7. Dört temel dil becerisi kazanmalarını sağlamak,
8. Alana öneriler getirmesi bakımından bu çalışmayı önemli buluyoruz.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu çalışma edebi türlerden fabl türüyle kısıtlanmıştır.
2. Araştırma La Fontaine fabllarından seçilen 10 adet fabl ile sınırlıdır. (Karga ile Tilki, Şehir Faresi ile Kır Faresi, Arslanla Fare, Güvercinle Karınca, Oduncu ile Ölüm, Horozla İnci, Kurtla Leylek, Eşekle Küçük, Tilki ile Leylek ve Sarhoşla Karısı)
3. Bu çalışma Türkçe öğrenen yabancı çocuk gruplarıyla (7-12 yaş) sınırlıdır.
4. Millî Eğitim Bakanlığı’nın 2019 yılında Türkçe Öğretim Programında yayınladığı 10 kök değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) ve 24 erdemden çıkan değerler (alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, iyilikseverlik, merhamet, paylaşma,

sadakat, vefa, vicdanlı olmak) ,Schwartz değerler ölçeğinden belirlenen bir değer (gelenek severlik), Oktay Akbaş'ın belirlediği değerler sınıflandırılmasından belirlenen bir değer (aile), Antalya Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün (Değerler Eğitimi, 2011) yayınladığı ilköğretim seviyesindeki değerlerden bazıları (temizlik, çalışkanlık, misafirperverlik, özgüven, hoşgörü, tutumluluk, vatanseverlik, barış, onurluluk, duyarlılık) seçilmiştir. Böylece toplamda 31 adet değer kapsamında ölçek oluşturulmuştur.

1.5. Sayıtlılar

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde belirlenen gruplardaki (7-12 yaş) çocukların fablları anlayabilecek söz varlığına sahip olduğu varsayılmıştır.
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde belirlenen gruplardaki (7-12 yaş) çocukların fablları anlayabilecek dil bilgisel yeterliliğe sahip olduğu varsayılmıştır.
3. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde belirlenen gruplardaki (7-12 yaş) çocukların fabllara kolay ulaşabilecekleri varsayılmıştır.
4. Öğreticiler için fablların kolay ulaşılabilir olduğu varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Dil: İnsanların meramlarını anlatmak için kullandıkları sesli işaretler sistemi; elle, başla, gözle kaşla işaretler yaparak da bazı duygularımızı, düşüncülerimizi ve dileklerimizi anlatabiliriz fakat en mükemmel anlatma vasıtamız dildir. (Banguoğlu 2004) Bu tanımdan anlaşılacağı üzere dil iletişimin en temel yapı taşıdır. Dil üzerine çok fazla tanım yapılmıştır. Bu tanımlamalardan birisini de Ergin (1993, s. 2) şu ifadelerle yapmıştır:

İnsanlar arasında bir anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendi kanunları içinde yaşayan ve gelişen canlı varlık; milleti birleştiren, koruyan ve onun ortak malı olan sosyal bir müessese; seslerden örülmüş muazzam bir yapı; temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar ve sözleşmeler sistemidir.

Ergin dilin canlı olmasına vurgu yaparken; dilin milletleri bağlayan, koruyan bir yapı olmasını göz önünde bulundurmuştur. Dil; milletlerin devamlılığını sağlar. Konuşulmayan bir dil, unutulmuş bir millet demektir. O hâlde; dil bir milletin devamlılığını sağlıyorsa, o

milletin değerlerini, kültürüne, özelliklerini de taşır. Bu da dilin kültürün taşıyıcılığını üstlenme görevidir. Dil ve kültür i içe iki terimdir. Irgat (Irgat, 1995) ise dili kısaca; “iletişim aracı” olarak tanımlar. Irgat’ın da ifade ettiği üzere, dil sayesinde iletişim kurabiliriz. Olan biten dil yoluyla nesilden nesle aktarılabılır. Güzel (2014, s. 19) ise bu konuda ilişkin şöyle söylemektedir: “Dil, her şeyden önce şuur işidir. Türk milletinin muhtelif kültür ve coğrafyalarda bulunmasına rağmen unutmadığı ve bugüne kadar getirdiği bir millî dili vardır”. Güzel’in sözleri de gösteriyor ki; bir millet göçebe bir yaşam sürmüş dahi olsa dilini unutmaz. Dil bir milleti ayakta tutar.

Yazoğlu (2005) konu hakkında: “Dilin üzerimizdeki etkisi, hepimiz için geçerliliği olan düşüncelerden ve doğrulardan çok daha güçlüdür. Kısaca dil, bizi şekillendirir ve bize bir düşünme biçimi sunar. Bir dili konuşan, o dilin düşünme biçimine de alışır. En başarılı ve tutarlı düşünme biçimi ise anadilin sunduğu düşünme biçimidir” diyerek dilin düşünmeyle olan ilişkisini açıklamıştır. O hâlde; her dil, o dilin konuşurunda farklı bir düşünme biçimi getirir diyebiliriz.

Ana dil: ” Kendisinden başka diller veya lehçeler türemiş olan dil.” (www.sozluk.gov.tr, 2021)

Ana dili: “ocuğun ailesinden ve içinde yaşadığı topluluktan edindiği dil.” (www.sozluk.gov.tr, 2021)

Yabancı dil: “1. Ana dilin dışında olan dillerden her biri. 2. Ana dilin dışında öğrenilen uzmanlık dili.” (www.sozluk.gov.tr, 2021)

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmanın ilgili konulara kaynaklık etmesi bakımından Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yazın taraması yapılmıştır. Bu amaçla bu bölümde şu ana başlıklar incelenmiştir:

- Yabancı Dil Öğrenimi,
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi,
- Çocuk Gruplarında Yabancı Dil Öğretimi,
- Avrupa Ortak Çerçeveler Metni,
- Fabl,
- Değer,
- Millî Değer,
- Değerler Eğitimi,
- Değerler Nerede,
- Ne Zaman, Kim Tarafından Kazandırılmalıdır?,
- Değerler Eğitimi ve Karakter Eğitimi,
- Değerler Eğitimi ve Rol Model Olarak Kahramanlar,
- Fabl Kullanımıyla Değerler Eğitimi,
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dersinde Fabl Kullanımıyla Değerler Eğitimi İçin Etkinlik Oluşturma

2.1. Yabancı Dil Öğrenimi

İkinci dil öğreniminin tarihçesine bakıldığında, milattan önce üç binli yılların başında Sümerlerin eğitim amaçlı kullandıkları tabletleriyle karşılaşmıştır. Daha sonra Akadlar Sümer ülkesini ele geçirmiş ve Sümer tabletlerinin Akadcaya çevrilmesiyle ilgilenererek, bilinen en eski iki dilli tabletleri oluşturmuşlardır. Bu tabletlerin o dönemde okul çağındaki çocuklar tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Babil ve Asur dönemlerinde “Kraliyet Okulları”nda çocukların üç yıl içinde birden fazla dil bilmelerinin beklendiğinin bilinmesi de bu dönemde yabancı dil öğrenimine verilen önemi göstermektedir. Milattan

önce 1500’lü yıllarda Mısırlıların da çok dilli tabletler kullandıkları ve üst sınıflarda Yunanca eğitim verildiği tespit edilmiştir. Ön Asya’da da Yunanca eğitim yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Roma İmparatorluğunda ise iyi eğitilmiş kişilerin Yunanca konuştukları, daha az eğitilmişlerin Yunancaya eğilimli oldukları görülmüştür. Roma İmparatorluğunda çocuklar Yunanca eğitimlerini hemşire veya kölelerden alarak büyütölmekteydi. Ayrıca bu çocuklar Yunanca eğitimi veren okullarda Yunanlar tarafından eğitim görmekteydiler. 3. yüzyılın başlarında Romalılar, günümüzdeki konuşma kitaplarına benzeyen “Hermeneumata Pseudodositheans” isimli iki dilli el kitapları geliştirdiler. Bu el kitaplarında Yunanca-Latince sözcükler, bir anlatı veya konuşmaniteliği taşıyan birçok basit metin bulunur. İçerisinde Ezop’un fablları, mitoloji veya Truva Savaşı konulu metinler ve bazı basit diyaloglar vardır. (Mclaughlin, 2012, s.19-22.Akt. Kurt 2020) Ortaçağda ise Latincenin çocukluk döneminde okuma ve kompozisyon vasıtasıyla öğretildiği anlaşılmaktadır. Rönesans döneminde dil pratik amaçlarla öğretilme amacından ziyade zihin gelişimi hedef alınarak ön plana çıkarılmıştır. Latince ve Yunanca, artık yaşayan diller kategorisinde olmamasına rağmen bu dönemde ders kitaplarında sözlü iletişim teşvik edilmesi ve yönergelerin hedef dilde verilmesi şaşırtıcı derecede modern bir yaklaşımdır. 19. yüzyılda dil bilgisi öğretiminde dilbilgisi-çeviri yöntemi ağırlıklı olarak kullanılmıştır. 20. yüzyılda ise çocukların anadillerini edindikleri yola benzeyen doğrudan yöntem ve kulak- dil alışkanlığı yönteminin ağırlıklı olarak kullanıldığı görölmüştür. Günümüze baktığımızda merkezinde insan olan hümanist yaklaşım çerçevesinde iletişim odaklı dil öğretim yöntemleri tercih edilmektedir (Mclaughlin, 2012,s. 17-20.Akt. Kurt).

2.2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen sayısı her geçen gün artmaktadır. Türkçeye olan bu ilgiyi Türkiye Maarif Vakfı (2020) şöyle açıklamıştır:

“Türkiye’nin Avrupa Birliğine üyelik sürecinin tamamlanması ile birlikte Türkçe Avrupa Birliği dilleri arasında ilk sıralarda olacağından Avrupa’da prestijli diller arasında yer alacaktır. Bunun yanı sıra Türkçenin uluslararası diplomaside geçerli ve kullanılan bir dil olması yönünde atılan adımlardan biri de Birleşmiş Milletlerin 7. resmî dili olmak için başvuruda bulunulmasıdır.

Yukarıda zikredilen gerekçe ve bilgilere dayanılarak söylenebilir ki günümüzde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi/öğrenimi, tarihin hiçbir döneminde görmediği ilgi ve rağbetle karşı karşıyadır. Üniversiteler, Millî Eğitim Bakanlığı, Türkiye Diyanet Vakfı, Yunus Emre Enstitüsü ve devletin diğer

kurumları yanında STK'lar aracılığıyla hem Türkiye'de hem Türkiye sınırları dışında dünyanın hemen hemen her yerinde yürütülen kurslarla binlerce kişi Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmeye devam etmektedir. “ (www.turkiyemaarif.org, 2020)

Güzel ve Barın (2020) konuya ilişkin şu ifadelerde bulunmuşlardır: “UNESCO verilerine göre; Türkçe anadil sıralamasında en çok konuşulan dünya dilleri arasında 3.sırayı, resmi diller arasında ise en çok konuşulan 5.dil konumunda olduğunu ve bunun da Türkçenin, hem konuşulan bir dil olma özelliği hem de yabancı dil olarak öğrenilen bir dil olma özelliğiyle ön planda olduğunu gösterdiğini belirtmişlerdir. Oldukça köklü bir geçmişe sahip olan Türkçenin yabancılara öğretiminin tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Türkçenin yabancılara öğretim tarihinin tam olarak ne zaman başladığı kesin olarak bilinmemektedir.” Bu konuya ilişkin Güzel'in (2020, s. 19) şu ifadelerinden yararlanmak yerinde olacaktır: “...bazı tarihi verilere göre Uygurlar döneminde başladığı kabul edilmektedir. Uygurlardan önceki dönemlerde bu faaliyetlerin nasıl yürütüldüğüne dair ise elde kesin kanıtlar şimdilik bulunmamaktadır.”

Uygurların, Moğollara Türkçe öğrettiğine dair kayıtlar ele geçmiştir. Bu konuda Caferoğlu (1984, s. 181) ise şu ifadelere yer vermektedir:

“Uygur tamgacılarının Cengizin sarayında bizzat Cengiz'in çocuklarına öğretmenlik yaptıkları kayıtlara geçmiştir. Bu dönemde Moğolların kendilerine has bir alfabeleri olmadığından, Moğol gençlerinin yazıyı Uygurlardan öğrenmeye mecbur kaldıkları söylenmektedir. Bu Uygur mualliminden önce Moğollarda müşterek bir yazı dili oluşmamıştır.”

Kaşgarlı Mahmut (2019), yazdığı bu eserin ön sözünde “Derdini dinletebilmek ve Türklerin gönlünü anlamak için onların diliyle konuşmaktan başka yol yoktur.” ve “Türk dili Arap dilinin at başı beraber yürüdükleri bilinsin diye...” belirterek Türkçenin önemini vurgulamıştır. Bu çalışma sonrası birçok sözlük yazılmış, Türkçe ve Türk kültürü yabancılar tarafından da ele alınmıştır. Bunun yanında modern anlamda yabancılara Türkçe öğretimi Ankara Üniversitesine bağlı Türkçe Öğretim Merkezi TÖMER'in kurulmasıyla başlamıştır. Bu atılımla beraber günümüzde birçok kurumda yabancılara Türkçe öğretilmektedir. Dilber (2018) konuyu şu sözleriyle açıklamıştır:

Ülkemizde 1950'li yıllardan itibaren üniversiteler bünyesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ciddi biçimde ele alınmaya başlanmıştır. Son yıllarda da yabancı dil olarak Türkçenin öğretim

konusu gerek devlet politikaları gerekse ihtiyaçların artması dahilinde çok büyük bir önem kazanmıştır.

Dilber'in de ifade ettiği gibi ülkemizde yabancılara Türkçe öğretimi önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple; günümüzde Türkçe, hem yurt içinde hem de yurt dışında yabancı dil olarak öğretilmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe kurslarda, kolejlerde, üniversiteler bünyesinde, vakıflarca, Türkoloji araştırma merkezlerince öğretilmektedir.

İnsanların yabancı dili öğrenme sebepleri çeşitlilik göstermektedir. Bunlardan bazıları; göç, eğitim, evlilik, iş, akademik başarıdır.

Son dönemlerde dünya konjonktüründe yaşanan gelişmeler Türkiye'yi ön plana çıkarmaktadır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak yabancıların Türkçeye ilgisi artmaya başlamıştır. Yabancılara Türkçe öğretimi gün geçtikçe önemini arttırmakta ve bu alanda akademik çalışmalar büyük bir ivme kazanmaktadır. Ayrıca, yabancıların Türkçeyi akademik, siyasi, ticari, turistik vb. ihtiyaçlardan ötürü öğrenmek istemeleri de dikkatleri Türkçe öğretiminin üzerine yoğunlaştırmaktadır (Göçer , Tabak , & Coşkun, 2012).

Göçer ve diğerlerinin ifadeleri son dönemde yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin amaç ve nedenlerini açıklamaktadır. Günümüz insanı birçok sebeple birden fazla dil öğrenmektedir. Artık ikinci hatta üçüncü, dördüncü bir dil öğrenmek sıradan ve kaçınılmaz bir durum hâline gelmiştir. Çünkü dünya küreselleşmektedir. Gelişen dünyayla beraber insanlar da daha fazla gelişmeye başlamıştır. Çocuklar da yabancı bir dili, tıpkı yetişkinler gibi birçok farklı sebeple öğrenmektedirler. Bu sebepler ailenin farklı bir ülkeye taşınması, ikinci bir dil öğrenme isteği gibi sıralanabilir.

2.3. Çocuk Gruplarında Yabancı Dil Öğretimi

Çocuğun tanımı birçok araştırmacı tarafından farklı farklı şekillerde yapılmıştır. Çocuğun biyolojik, sosyolojik ve hukuki açıdan farklı tanımlamaları yapılmaktadır. (Kurt, 2020, s. 11) 20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde on sekiz yaşına kadar her insan çocuk kabul edilir. (Şimşek , 2014, s. 13)

Çocuk yetiştirme meselesi ise başlı başına ciddi bir konudur. Çocuk hakkında yapılan bütün tanımlarda çocuğun yetiştikten farklı bir yapıda olduğu ve çocuğa karşı gösterilecek

davranış biçimlerinin de yetişkinlerden farklı olması gerektiği bildirilmektedir (Bağlı, 2003.Akt. Sağlam ve Aral,2016, s.46). Çocuk yetiştirmeye ilgili Kurt (2020) ise şu sözleri ifade etmiştir: “Çocukluk ve çocuk yetiştirme anlayışı orta çağdan günümüze oldukça büyük değişiklikler göstermiştir. Orta çağda günümüzdeki modern anlamıyla çocuk kavramı yoktur. Yedi yaşına kadar yani yetişkin dünyasına girene kadar bebek olarak kabul edilen çocuklar, sonrasında ise küçük yetişkinler olarak görülmüştür. Bu dönemde çocuklar yetişkinlerle aynı ortamları, giyim tarzını ve hatta kötü alışkanlıkları paylaşmışlardır.” Çocuğa uygun kitaplar ise ilk kez 1600-1800 yılları arasında ortaya çıkmıştır. 20. yüzyılda artık çocuğa bakış açısı değişmeye başlamış ve çeşitli eğitimci, filozof ve psikologlar tarafından çocuğun dünyasının yetişkinin dünyasından farklı olduğu görüşü yaygınlaşmıştır.

Konuya çocukların yabancı dil öğrenmesi açısından bakıldığında; Pinter (2011, s.1. akt Kurt,2020) dünyada çocukların ikinci dil öğrenme oranının her geçen gün arttığını belirtmiştir. Bunun yanında erken yaşta Türkçenin öğretimi konusun henüz emekleme aşamasında olduğunu söyleyen Pinter, çocukluk döneminde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde hem kuramsal hem de materyal olarak eksiklikler bulunduğunu da eklemiştir. (Kurt, 2020) Çocuklara yönelik yabancı dil öğretimi, yetişkinlerin dil öğrenme stratejilerinden farklılıklar göstermelidir. Kurt, erken yaşta dil öğretimi araştırmalarını “Külkedisi” ne benzeterek alanda geri plana bırakıldığını dile getirmiş ve son yirmi yılda durumun değiştiğini belirtmiştir. Kurt bu değişimin sebeplerinden bir tanesi olarak İngilizce öğrenen çocuk sayısındaki artışı öngörmüştür. Bunun yanı sıra Kurt artık çocukların dili nasıl öğreneceğine odaklanılmaya başlandığını da belirterek erken yaşta dil öğrenimine günümüzde daha fazla önem verildiğini belirtmiştir. Çocuklara yönelik dil öğretim içeriği yetişkinlere dil öğretiminden farklı olması gerektiği göz önüne alınarak hazırlanmalıdır. Dil öğrenimine erken yaşta başlamanın tam olarak hangi yaşlarda başlaması gerektiğine dair birçok farklı fikir vardır. Bu konu henüz netlik kazanamamıştır. Kurt (Kurt, 2020, s. 8) “Çocuklara yabancı dil öğretimi konusunda ülkemizde yapılan çalışmalar, yabancı dillerin öğretimi üzerine olmuştur. Türkçenin yabancı dil olarak çocuklara öğretimi ise, üzerinde sınırlı sayıda çalışma yapılmış geliştirilmeye oldukça muhtaç bir alandır.” diyerek aynı zamanda Türkçenin çocuklara yabancı dil olarak öğretiminde yetişkinlerinkinden farklı bir metot kullanılmadığı takdirde dil öğretim sürecinde ciddi geriye gidişler meydana gelebileceğini belirtmiştir. Dil öğretiminde hedef kitle eğer çocuksa içeriğinde değişiklik göstermesi gerekmektedir. Bunun nedeni çocuk gruplarının istek ve ihtiyaçlarının büyüklerden daha farklı olmasıdır. Grubun değişmesiyle ihtiyaçlar ve beklentiler de

değişmektedir. Öğreticilerin bunu bilerek içerik hazırlaması gerekmektedir. Üstelik yapılan birçok bilimsel araştırma göstermiştir ki; çocuk yaşta insan beyni daha hızlı bir şekilde yabancı dil öğrenmektedirler. Anşin (2006) bu konu hakkında şu ifadeleri dile getirmiştir: “Bilim çevreleri, çocukların zihinsel ve duyuşsal üstünlüklerinden ve esnekliklerinden dolayı yabancı dil öğretiminin erken yaşlarda çok daha etkin sonuçlar vereceği kanaatini taşımaktadır.” Bilim insanları çocukların zihinsel ve duyuşsal gelişimleri için yabancı bir dilin erken yaşlarda öğrenilmeye başlanması düşüncesini savunurlar. Bunun yanında yabancı dilin öncelikle anadilin gramer yapısı iyice kavrandıktan sonra öğrenilmesi daha uygun olduğunu söylerler. Sınıf ortamında yabancı dil öğretimi doğal bir ortam oluşturularak öğretildiğinde daha etkili sonuçlar olacaktır. Bu sözleri Anşin, Kıvrak ve Göçer (2006, s. 9-10) şöyle desteklemektedir:

Erken yaşta yabancı dil öğretimi çocukta düşünmeye yönelik kıvraklık ve esnekliği, dinleme yetisini ve hassasiyetini geliştirir. Aynı zamanda anadilinde anlama kabiliyetini geliştirir. Çocuğa, insanlarla daha kolay iletişim kurma olanağı sağlar. Yabancı dil olgusu, çocuğun zihnini diğer kültürlere açar ve çocuğa diğer ülkelerdeki insanları anlama ve değerlendirmede yardımcı olur (Anşin, 2006, s. 9-10).

Türkiye’de sayıları oldukça yüksek olan yabancı çocukların, Türkiye’ye uyumu açısından dil öğrenimi büyük önem taşımaktadır. Türkiye’ye gelen yabancı çocukların uyum sürecinde eğitim önemli bir basamaktır.

Eğitim ortamlarında çocuklara yabancı dil öğretirken bunu basite alarak, onların sadece şarkı veya tekerlemelerle dili öğreneceğini farz etmek anlamsızdır. Araştırmalar göstermiştir ki çocuklar, yetişkinlere kıyasla daha çabuk ve kalıcı şekilde yabancı dil öğrenmektedir. Çocuklara dil öğretimi yapılırken farklı farklı materyal kullanımı fayda sağlayacaktır. Cameron (2005, s.1, Akt, Kurt, 2020) Yabancı bir dil öğrenirken çocukların yetişkinlere kıyasla daha istekli ve hareketli olduklarını hatta daha az utangaç davranarak etkinliklere katılmaktan çekinmediklerini belirtmiştir.

Scott ve Ytreberg’in (1991, s. 5-7. Akt Kurt. 2020. s. 53) çocuklara dil öğretirken hangi konulara dikkat edilmesi gerektiğini açıklamıştır. Kısaca bunlar şöyledir;

- Sözcüklerle yetinmemek: Çocuklar için yapılacak etkinlikler hareketli olmalıdır.

- Dille oynamak: Tekerlemeler, şarkılar söylemek ve hikayeler anlatmak ve bunları yaparken çocuğun saçma bir dil kullanmasına izin vermek.
- Dili “dil olarak” anlamak.
- Sınıfta çeşitliliği sağlamak
- Rutinler oluşturmak: Dersleri önceden planlayıp, çeşitli etkinlikleri, öyküleri, tekerlemeleri tekrarlamak faydalıdır.
- Rekabeti değil iş birliğini teşvik etmek.

Bu konuda diğer bir husus, çocuklara yabancı dili öğretirken kullanılan materyallerin önemidir. Duman (2013)konu hakkında, “Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen çocuk gruplarında da tıpkı yetişkinlerde olduğu gibi materyal kullanımı şarttır.” diyerek çalışmasında materyal kullanımının önemine değinmiştir. Yani materyaller, yabancı dil öğretiminde ve yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde, öğretimi-öğrenimi destekleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Yalın (2010: 82-90. AKT: Duman,2013), araç-gereçlerin öğretimdeki yeri ve öneminden bahsederken araç- gereçlerin neden gerekli olduğunu şu maddeler ışığında açıklar:

1. Çoklu öğrenme ortamı sağlarlar.
2. Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olurlar.
3. Dikkat çekerler.
4. Hatırlamayı kolaylaştırırlar.
5. Soyut şeyleri somutlaştırırlar.
6. Zamandan tasarruf sağlarlar.
7. Güvenli gözlem yapma imkânı sunarlar.
8. Farklı zamanlarda birbirleriyle tutarlı içeriğin sunulmasını imkân verirler.
9. Tekrar tekrar kullanılabilirler.
10. İçeriği basitleştirerek anlaşılmayı kolaylaştırırlar.

Türkçe öğrenen yabancı çocukların öğrenmeleri beklenen ve istenen kazanımlar T.C. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2017 senesinde “Hayat Boyu Öğrenme” programı altında ve Türkiye Maarif Vakfı tarafından 2019 senesinde “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi” belirtilmiştir.

Türkiye Maarif Vakfının Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programında (2019) çalışmamızda hedef aldığımız 7-12 yaş grubu çocuklar ilköğretim1 ve ilköğretim 2. Kademe. Grubunda değerlendirilmektedir. Bu programa göre yabancı dil seviyeleri şu şekilde belirlenmiştir;

Programın ilköğretim I. kademesinde (ilkokul) A1 seviyesi (Temel Dil Kullanımı) hedeflenmektedir. Bu seviye, uygulama ve yaş gruplarının gelişim özellikleri dikkate alınarak A1.1, A1.2, A1.3, A1.4 şeklinde aşamalı biçimde yapılandırılmıştır. A1 düzeyinde, İlköğretim I. Kademedeki öğrenenlerin gelişimsel özelliklerinin yanı sıra dil işlevleri, gündelik yaşam alanları, ilgi ve ihtiyaç- ları dikkate alınarak temel eğitim ilkelerinin esaslarını içerecek şekilde her yaş grubu/sınıf için on tematik izlençe oluşturulmuştur. İzlençeler; tema adı, kazanımlar, söz varlığı, iletişimsel işlevler ve bu işlevlerin altında sınıflandırılan dil ifadeleri ile yapılandırılmıştır. Okul öncesiyle bütünlük gösteren bu bölümdeki temalar, yaş/sınıf düzeyleri arasında alt düzeyleri kapsayacak şekilde ilerlemektedir...

Programın ortaokul kademesinde A2 seviyesi hedeflenmektedir. Bu kademe, yaş gruplarının gelişim özelliklerine uygun olarak tasarlanan A1 seviyesinin tekrarıyla başlayıp A2.1, A2.2 ve A2.3 şeklinde aşamalı biçimde yapılandırılmıştır. İlkokul kademesinde hedeflenen dil yeter- liklerine ulaşamamış veya öğretim sürecine yeni katılmış öğrencileri dikkate alarak A1 düzeyi, 11 yaş seviyesinde bütüncül bir yaklaşımla tekrar edilmektedir. A1 ve A2 düzeyinde ortaokuldaki öğrencilerin gelişimsel özelliklerinin yanı sıra iletişimsel dil işlevleri, gündelik yaşam alanları, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak temel eğitim ilkelerinin esaslarını içerecek şekilde on temadan olu- şan izlençeler hazırlanmıştır. İlkokul kademesiyle bütünlük gösteren bu bölümdeki temalar, yaş/ sınıf düzeyleri arasında alt düzeyleri kapsayacak şekilde ilerlemektedir. Programın ortaokul ka- demesindeki izlençeler; yaş düzeyleri dikkate alınarak temalar, kazanımlar, söz varlığı, iletişimsel işlevler, bu işlevlerin altında sınıflandırılan dil ifadelerinden oluşmaktadır...

2.4. Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi

Avrupa konseyi, dil öğretiminin belirli politikalarla olması gerektiğini savunarak “Common European Framework of Reference For Language, Learning Teaching, Assesment (Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme- Öğretme-Değerlendirme)” metniyle ile belirtilmiştir. Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi veya diğer bir adıyla Avrupa Ortak Başvuru Metni, Avrupa ülkelerinde dil öğretiminde ortak bir çerçeve sunmayı hedeflemektedir. Yabancı dil öğrenenlerin, hedef dili öğrenirken nelere dikkat etmeleri gerektiğini sunan bir çerçeve metnidir. Tüm Avrupa’da ortak bir çerçeve metni olması farklı diller arasında öğretimde kolaylığı, birliği sağlaması bakımından önemlidir. Bu metin sayesinde Avrupa’da karşılaşılan farklı eğitim sistemlerinden kaynaklı iletişim

engellerinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. AOÖÇ ortak bir temel ortaya koyarak, dil öğretiminde birliği amaçlamaktadır.

Türkiye’de yabancı dil öğretimi yıllardan beri yapılmaktadır. Bu eğitimlerin AB standartlarına ulaştırmak için MEB bünyesinde çalışmalar yapılmaktadır. Türkiye’de AOÖÇ metnine sadık kalarak yabancı dil öğretimi yapmaktadır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten herkes de bu çerçeve metnine uymakla mükelleftir.

2.5. Fabl

Her edebî tür oluşumundan sonra bazı değişikliklere uğramıştır. Bu sebeple fablın birden fazla tanımı vardır. Karabacak (2015) fablı; Antik çağdan bu yana ağızdan ağıza dolaşarak günümüze gelen ve Aisopos tarafından yazıyı geçirildiği için de yaratıcısı Aisopos kabul edilen tür olarak tanımlamıştır. Yine Karabacak (2015:1) fablı; “Kökeni Latince “Fabula” terimine dayanan “fabl” sözcüğü “anlatı”, “söylence”, “konuşma” olarak tanımlamıştır. Tepebaşılı (2011, s. 13) ise fablı: “Günümüz açısından bakıldığında fabl, içerisinde bitki ve diğer cansız varlıkların yanında genellikle hayvanların insanlar gibi davranıp, konuştuğu küçük öyküleri, şiir ve düzyazı hâlinde sunan türdür.” olarak tanımlamıştır.

Kelime (2015, s. 134) fablın Türkçedeki karşılığını “hayvan masalları” olarak değerlendirmiş ve Türkçeye Fransızca “fable” kelimesinden girdiğini dile getirmiştir. Fablın hayvan masalları olarak kullanımı alanda ikiye ayrılmış bir düşüncedir. Çalışmanın “Fabl ve Hayvan Masaları Terimleri Üzerine” bölümünde bu konuya daha detaylı bir şekilde değinilmiştir.

Karabacak (2015) fablı; ortaçağda “gerçeği gizlenemeyecek hikâye” ya da “eğlendiren hikâye” olarak tanımlamaktadır. Ortaçağda Aisopos fablları, “bispel” terimi ile ifade edilmiştir. Ortaçağ Almanya’sında ise, “bispel” ve “bischafft” terimleri kullanılmıştır. Bu terimler “didaktik anlatı” anlamına gelirken, “bispel” terimi aynı zamanda “altında gizli bir anlamı olan anlatı” olarak tanımlamıştır. Fablın başka tanımlarından birisini ise Alptekin yapmıştır. Alptekin (2005, s. 16), fablı; kahramanlarının bazen hayvanlar; bazen ise hayvan-insan olduğu, ders vermenin ön planda tutulduğu, kıssadan hisse çıkarılan, kısa ve nesir şeklindeki halk anlatımları olarak tanımlamaktadır. Boynukara (1997, s. 72) fablı; kişilerin kendi kazdıkları kuyuya düşmeleri, zayıfların güçlülerle eşit

koşullarda ve düzeyde bir güce sahip olması gibi konuları dramatize eden bir tür olarak tanımlamıştır.

Karagöz (2015); fablın, çocuk edebiyatı içerisinde masalsı türler arasında önemli bir yer tuttuğunu belirterek, masalsı türler kategorisinde değerlendirmiştir. Sözlü anlatım dönemine ait masallar içerisinde fablı, hayvan masalları kategorisinde değerendirirken, neredeyse hepsinin yetişkinler için yazıldığı bilindiğini belirtmiş ve yazılı edebiyat döneminde ise özgün biçimleriyle derlenen fablların çocuklara uygun olduğu düşünülerek yeniden yazılmış, çocuk edebiyatı içinde yerini aldığını dile getirmiştir. Bu sözlerden anlaşıldığı üzere fabl türü yazılı edebiyatla beraber çocuklar için yazılan bir tür niteliğini almıştır.

Tüm bu tanımlardan anlaşılabacağı üzere fablların esas amacı örtük bir biçimde insanlara değerler eğitimi vermektir. Fabl kahramanlarının amacı, bir durumu eleştirmek ve sonunda veya başında ahlaki ders vermektir.

Fablın tarihine baktığımızda; Karabacak (2016:1) Batı Edebiyatında fabl türünün ilk örneklerinin Phaedrus ve La Fontaine'nin, doğu edebiyatında ise Pançatantra Masalları olduğunu söylemiştir. Ungan ise (2006, s. 107) fablların en eski örneklerine dair yaygın görüşün, kaynağı Hindistan'a dayanan Pança- Tantra masalları olduğunu belirtmektedir. Doğudaki ilk fabl örneği olan Pançatantra masallarını kimin yazdığının ve hangi tarihte yazıldığına dair bilgilerin de olmadığını dile getirmiştir. Ünlü Sümerolog Prof. Dr. Muazzez İlmiye Çığ'ın araştırmaları sonucunda fablların tarihini Sümerlere yani MÖ 3500–MÖ 2000'e kadar götürmek gerektiği anlaşılmaktadır. Çığ, Sümerlere ait tabletlerde, günümüzden yaklaşık 4000 yıl önce anlatılan 6 hayvan masalı tespit etmiş ve bunları Sümer Hayvan Masalları adı ile yayınlamıştır (Çığ 2010:1067: AKT: Zengin). Bunların yanı sıra Aisopos (Ezop) masalları, Kelfe ve Dimne ile La Fontaine türün diğer örnekleridir. Fablların Türk edebiyatındaki ilk örneklerini Yapıcı ve Zengin (2003) 15. yüzyıl şairlerinden Şeyhî'nin Harnâme adlı eseri olarak görürlerken, ayrıca Mevlana'nın Mesnevi'sinde, Lamiî Çelebi'nin Lateifnâme adlı eserinde hayvan masallarına rastlandığını da dile getirmişlerdir. Tanzimat döneminde ise; Şinasi, Ahmet Mithat Efendi, Recaizade Mahmut Ekrem batı dillerinden fabl çevirileri yapmışlar, Muallim Naci ve Nabizade Nazım da çocuklar için hayvan masalları yazmışlardır.

Aydınlanma Çağından önce sadece Tanrıya adanmış anlayış gelişen dünyayla beraber insanları sorgulayan, aklın ilkelerine göre hareket eden kişiler hâline getirmeye başladı. Böylece sadece Yaratıcıya odaklanmanın yerini hümanist bir anlayış almıştır. Böylece insanlar yaşadıkları dünyanın güzel olması için uğraşlar vererek, eğitimi daha önemli hâle getirmişlerdir. Bu gelişmeler edebiyata da yansır. Edebiyat, aydınlanmanın çok önemli bir basamağı olmuştur. Böylece edebiyat üzerinden düşünce dünyası genişlemiştir. İnsanlar eleştirel bakarak, gelişmişlerdir. Önceden Avrupa’da aydın olmayan insanlar fazla bilgiyi gereksiz bularak sadece kutsal kitaplarıyla yetinmek isterlerdi. Fakat gelişen edebiyatla beraber okur kitlesi de değişti. İlgi sadece din olmaktan sıyrılıp, edebiyata kaydı ve gelişme böylece başladı. Schrader’e (1991: 106. AKT. Tepebaşılı, 2011: 58) göre “Düşünen kafanın koşulu fabl ile uğraştır.”

2.5.1. Fablın yapısal özellikleri

Fablın yapısına, yazarın takındığı üslup açısından bakıldığında, diğer türlerde coşku, heyecan, duygu oluşturma gayesi varken fablda bu görülmez. Fablın esas amacı öğreticilik olduğundan merak veya coşku uyandırmak asıl amaç değildir. Bunun yanında Lessing’e (1967: 18-19.AKT. Tepebaşılı:50) göre fabllar içerisinden birden fazla moral hakikat (mesaj) bulunmamalıdır. Aksi takdirde bu durum fablı olup bitenler yığınınna dönüştürür.

Fablın dört ögesi bulunmaktadır. Buna göre fablın yapısında; kişi, olay, yer ve zaman unsurları bulunmaktadır. Bunlar; kişiler, olay, yer ve zamandır.

1.Varlıklar

Fabllar genellikle hayvan karakterlerden oluşur. Yazar gözlemlediklerini tarafsızca okuyucuya aktarır. Bunun yanı sıra; bitkiler, ev eşyaları hatta organların konuşturulduğu bile olur. Ama özellikle hayvan karakterlerin seçilmesinin nedenlerini V. Jukovski “Fabl ve Krilov’un Fablları Üzerine” (1809.AKT. Karabacak 2015) adlı makalesinde dört nedenle açıklamıştır. Bunlardan ilki; her bir hayvanı bir diğerinden ayıran karakteristik özellikleridir. Her hayvanın kendine özgü karakter özelliği vardır. Örneğin; kurt kana susamış yırtıcı bir hayvanken, tilki ise hilekâr ve riyakâr bir hayvandır. Böylece fablda geçen hayvanın türü bilmemizle aklımızda o hayvanın karakteristik özellikleri belirlemeye başlar. Bunun sayesinde yazar uzun uzun karakter özelliklerini betimlemekten kurtularak,

sade bir anlatımı gerçekleştirebilir. Sade bir anlatım ise fablın en önemli özelliklerindendir. Güngör Varınlıoğlu (2007, s. 12), “Phaedrus Masalları” adlı çeviri çalışmasına yazdığı önsözde Jukovski'nin görüşünü, insanlara özgü özellikler gerçek kahramanlarıyla olay olarak anlatılırsa ortaya çıkan hikâyenin sıradan öykü olduğunu, oysa başka canlılar ortamında, eğlendiren görüntüler içinde çeşit çeşit tipler olduğu görüşüyle desteklemektedir. Varınlıoğlu (2007, s. 12), kurbağaların yaygarası, aşağı katmandan insanları çağrıştırmaktadır. Geyik, güzelliği başına dert açan boş ve hoş bir yaratığı, öküz iriliği, keçi aptallığı, sinek kendini bilmezliği, karınca durup dinlenmeden çalışmayı, kartal özdeki gücü, çaylak ise yırtıcılığı somutlaştırması örneklerini vermiştir.

Lessing’e (1967: AKT. Tepebaşı: 15) göre hayvan karakterler fablın olmazsa olmazı değildir. Hayvan karakter kullanım amacını Lessing bu karakterlerin uzun uzun anlatılmasına gerek olmaması ve acıma duygusunu azaltarak dikkat dağınıklığı yaşatmaması olarak değerlendirmiştir. İnsanoğlu alıngan tavrı yüzünden eleştirilere bazen kapalı olabilir. Bu sebeple hayvanlar üzerinden eleştiriler ve mesajlar vermek iyi olacaktır. Kullanılan bu hayvanlar, hayvan olarak davranırlar ama insana da benzerler.

Avcı (2012) çalışmasında fabllarda söz konusu olan hayvan karakterlerini alegorik açıdan ele almış ve her birinin bir değeri simgelediğini belirtmiştir. Örneğin; Aslan gücün, at bencilliğin, circırböceği tembellik ve sorumsuzluğun, eşek acziyet ve kabalığın, fare huzur ve gösterişin, gelincik dünya nimetlerine düşkünlüğün, geyik ile zağar iyiliğin ve bu değerlerin sömürülmesinin, güvercin yardımseverliğin, horoz küçük hesaplar peşinde koşmanın, karga aptallığın, karınca çalışmanın ve sorumluluk sahibi olmanın, köpek rahat yaşama takas edilen sadakatin, kuğu sevimliliğin, kurbağa açgözlülüğün, kurt özgürlük ve gücü kötüye kullanmanın, leylek akıl gücünün, kuzu masumiyetin, sinek kendini üstün görmenin, tavuk mal ve bereketin, tilki kurnazlığın, yılan nankörlük ve geçimsizliğin, keklik ise kolay elde edilen kazancın ve alay etmenin simgesidir.

Ayrıca hayvan karakter kullanımı üzerinden fablların olağanüstülüklerle, mucizelere yer verdiğini söyleyebiliriz. Zira hayvanların insanlar gibi davranması olağanüstü bir durumdur. Üstelik bu olağanüstülük çocuk okurun/dinleyicinin ilgisini çeker. Mucize fablın içinde ya karakterlerde ya da olayda olmalıdır. Günlük yaşamda çok fazla olağanüstü olay olmadığı için bu fabllarda karakterler üzerinden verilmiştir. Böylece fabl hem ders verme amacı güden sıkıcı bir öğreti kitabı olmaktan kurtulur hem de mucizelerin sayesinde hoş

bir tür olur. Gezer (2006) konu hakkında, bir çocuğun hiçbir zaman karganın ve tilkinin gerçekten konuşacağına inanmadığını, fakat böyle olağanüstülüklerle ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Nitekim kendi bebeklerine birer kişilik yakıştıran, onlarla konuşan ve her türlü sahneler düzenleyen bir çocuk yarattığı olaylara inanmaz. Yanlış kanılar, boş inanışlar, yanlış fikirler çocuklarda çevrelerindeki yetişkin insanları taklit ederek, onlardan geçerek meydana gelirler ki çekinmesi gereken asıl bunlardır. Çekinilmesi gerekenler hayalin gıdası olan eserler değildir.

Ayrıca fabl türünde kişiler hep zıtlıklar üzerine kuruludur. Birisi zenginken diğeri fakir veya uzun- kısa gibi zıtlıklar ile öğüt verme amacı güdülür. Bu kişiler genellikle hayvanlardan oluşur ve ahlaki değerleri temsil eder. Her ülkenin kültüründe hayvanların zihinlerde oluşturduğu birtakım özellikler görülür. Örneğin tilki kurnazlığıyla bilinir. Fabl yazarları da bu özellikleri işlevsel hâle getirerek hayvan karakterler üzerinden vermek istediği mesaja ulaşır.

2.Olay

Fablin kişileri genellikle hayvanlar olmasına rağmen, konusu insanların başına gelebilecek her türlü olay olabilir. Fabl; serim, düğüm, çözüm ve öğüt bölümlerinden oluşur. Halk arasında kıssadan hisse olarak adlandırılan, olaylardan ders çıkarma Demiray'ın (1971, s. 41) söylediği gibi fablin başında, sonunda veya fabl boyunca özdeyiş hâlinde belirtilmiş olabileceği gibi hikâye içinde gizli de olabilir.”

La Fontaine fabllarda kıssadan hisseyi bazen başta, bazen ortada bazense sonda verir. Fablin amacı ortaya ahlaki değerler koymak olduğundan; verilmek istenen mesajın okura daha çarpıcı şekilde ulaşması için fabl türü kısa cümlelerden ve sade bir anlatımdan oluşur.

3.Yer

Tasvir yapılmaz fakat çevre çok iyi verilmelidir: Orman, göl kenarı, yol... gibi. Olayın geçtiği yer olayla birlikte değişebilir. (nedir.org, 2020)

4.Zaman

Her olay gibi fabldeki olay da bir zaman diliminde geçer. Kronolojik zaman kullanılır. (nedir.org, 2020)

2.5.2. Fabl ve hayvan masalları terimleri üzerine

Araştırma boyunca fabl ve masal terimlerinin karşılıkları konusunda muallakta kalınmış olduğu görülmüştür. Alanda fablın ve hayvan masallarının sık sık birbirleri yerine kullanımı söz konusudur. Bunun sebeplerinden birisi fabl kavramı Türkçeleştirilirken oluşan güçlük olabilir. Alanda hayvan masalı ve fabl aynı kavramlar için kullanan araştırmacılar olsa bile, fabl ve masal birbirinden bazı noktalarda ayrılmaktadır. Yıldırım ve Darancık (2007) bu konuya şu sözlerle açıklık getirmiştir;

Hayvan masalları olarak bilinen fabllar ile masallar birtakım özellikler bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Ezilen insanların üstü kapalı bir biçimde, ezen ötekini eleştiriye tuttıkları fabla karşılık masallarda böyle bir eleştiri yoktur. Genellikle mutlu sonla biten masallar, ezilenden taraf olurlar. Zamanla fabllar dönemin aksayan yönlerini dile getirmek için kullanılan bir tür olarak kullanılmışlardır. Buna karşın fablda, ezen ötekinin yaptığı yanlış ortaya serilir ve masalda olduğu gibi mutlu son yoktur.

Fabl, edebiyat kavramı olarak Türkçeye genelde masal olarak aktarılmaktadır. Bu bakımdan yabancı dil eğitiminde yazın öğretimi ön plana çıkmaktadır. Çünkü terimi doğru tanımlamak ve açıklamak gerekir. Fabl, masal değildir. Onları birbirinden ayıran çok önemli özellikleri vardır. Burada öncelikle fabl teriminin tanımını vermek yerinde olacaktır. Çomaklı ise (2020); fabl türünde yazılan eserler incelendiğinde fablların genel olarak masalımsı eserler arasında yer aldığı görülmekte olduğunu söyleyerek iki kavramın farklı terimler olduğunu fakat fablın masala benzediğini dile getirmiştir. İncelemeye aldığımız Orhan Veli'nin çevirisinin başlığında da bu sorun görülmektedir. “Fabl” yerine “masal” teriminin kullanılması bu türde çeviri yapanların genellikle ortak tercihidir. Bu türlü bir yaklaşım fabl türünün, Türk okuyucular tarafından eksik tanınmasına ve masalla karıştırılmasına neden olmaktadır demektedir. Orhan Veli Kanık (Veli, 2020) La Fontaine'den yaptığı çevirilerin ön sözünde bu konuyu sözlerle dile getirmiştir: “Eserlerinde, hayvanlar yardımıyla, insanların kusurlarını, zayıf taraflarını göstermiş. Masallarının çoğu Aisopos adlı eski bir Yunan hikâyecisinin masallarından alınmış. Yalnız, bunlara ne masal demek doğru, ne de hikâye. Fransızlar fable diyorlar.” MEB Türkçe Dersi Eğitim Programı (2020) , fabl ve masalı “Hikâye Edici Metinler” isimli

bölümünde ayrı başlıklarla ele almıştır. Bu da MEB'in bu iki terimin farklı türler olduğu görüşünde olduğunu göstermektedir.

2.5.3. Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde fabl kullanımı

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde fabl kullanımının önemini Karagöz (2015, s. 355) şu sözlerle dile getirmiştir; “Edebî bir tür olarak fabl, yabancı dil eğitiminde araçsal bir rol üstlenmektedir. Eğitici özellikleri açısından ele alındığında uzun bir tarihsel süreçle birlikte geçmişin izlerini günümüze taşıması estetik değerini ortaya çıkarmaktadır. ” Yine Karagöz (2015) fabl türü için şu sözleri söylemiştir: Birçok çocuk ve yetişkinin La Fontaine’e ait bazı fablları ezbere bilmesi, bunları diğer insanlarla paylaşması fablın ne denli etkili ve yaygın bir tür olduğunun yerinde bir örneğidir.

Fabl türü kısa anlatı türü olması sebebiyle yabancılara dil öğretimi için uygun bir türdür. Böylece yabancı bir dilde yazılı olan metin öğrenciyi korkutmaz. Uzun metinler öğrenci üzerinde olumsuz etki oluşturabileceği için ilk etapta seçilmesi doğru olmaz. Kısa hikaye ve manzum özellik gösteren fabllar dil öğretiminde birçok kazanım için kullanılabilir. Bunun yanında fabllar kısa olmasına rağmen içerisinden çok fazla yorum çıkartılabilecek bir türdür. Böylece öğrencilerin temel dil becerilerinin gelişimine katkı sağlayabilir.

Çocuk edebiyatı, gerek konu gerekse dil ve üslup bakımından yetişkin edebiyatından farklıdır. Çocuk edebiyatı daha çok eğitici ve ahlâkî niteliklere sahiptir. En önemli yönü ise çocuğa zevk vermesidir. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocuğun ruhsal yapısına uygun olmalıdır. Özellikle konuların, çocuğun algılama ve anlama seviyesine hitap etmelidir. Dil, kelime seçimi, kelime hazinesi ve cümle yapısı özellikleri, deyim ve atasözleri çocuğun seviyesine uygun olmalıdır. Cümleler basit olmalıdır. Çocuk edebiyatı ürünlerinin renkli, resimli ve sevimli olmaları öğrenmeyi, kavratmayı kolaylaştırıcı etkenlerdir. Çocukların sözcük dağarcıklarını artırmak, dil gelişimlerini hızlandırmak ve onların iyi bir okuyucu olmalarını sağlamak için çocuk edebiyatı ürünlerinden faydalanmak gerekmektedir. Bu ürünler, çocukların ana dili eğitimine katkıda bulunmakta, onların dil gelişimlerini pekiştirmektedir. Kitap okuma zevki gelişen çocukların dil gelişimi daha hızlı olur. Hayvan masalı türü çocukların eğlenerek kitap okuma alışkanlığı kazanacağı uygun bir türdür (Kıvrak, 2010).

Çalışma boyunca fablların sadece yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla değil, başka dillerin de öğretiminde kullanıldığı görülmüştür. Bu çalışmalardan bir tanesi olan Soyer'in araştırmasında fabl türünün yabancılara Arapça öğretimindeki durumu analiz edilmiştir. Bu çalışmaya göre, fabl türünün yabancı dil olarak Arapça öğretiminde

vazgeçilmez bir değer olduğu saptanarak, sonuç bölümünde şunlar söylenmiştir:

Dil becerilerinin geliştirilmesi bakımından diğer edebî türlerde olduğu gibi fablın kullanımı dersi sıkıcı olmaktan kurtaracak ve dinamiklik kazandıracaktır. Her düzeyde öğrenciler için dersin planlanması ve etkinlikleri önem arz etmektedir. Bu planlama özellikle ileri seviyelerdeki öğrenciler için gramer ve dilin kurallarını öğretmekten öte bir amaca yönelik olmalıdır. Bu aşamada daha çok öğrencinin deneyimini kültürel düzeyde artırmak önem kazanmalıdır. Bunun için de kısa öyküler, hikâyeler ve fabllar toplumun kültürünü aktarmada, kültürlerarası iletişimi sağlamada önemli unsurlardır. Özellikle sorularla yönlendirilen öğrencilerin, konuşma becerisinin gelişimine yönelik etkinlikler arasında fabl metinlerini kullanmanın olumlu sonuçlar sağlayacağı düşünülmektedir (Soyer, 2017, s. 307).

Soyer (2017:307) çalışmasında derste fabl kullanımının avantajlarını şu şekilde değerlendirmiştir;

Eğitimsel açıdan fabl kullanmanın sayısız avantajları vardır. Metni okumaya başlamadan önce öğrenciye, konu ve içerik ile ilgili görsel ve işitsel malzemeler sunulması zihinsel hazırlık sürecini başlatabilir. Okuma aşamasında, birkaç parçaya ayrılan metnin düşünsel bir bütünlük içinde düzenlenmesi istenebilir. Ek olarak metin tamamlama yoluna başvurmak da öğrencide kompozisyon becerilerini geliştirmeye yardım eder. Fabl hikâyesi yarıda kesilerek öğrencinin tamamlaması istenebilir ve bu da yaratıcı düşünmeyi geliştirmesi bakımından önem arz etmektedir. Metne uygun bir başlık bulmak, metni başka bir türde yeniden yazmak (tiyatro oyunu vb.) öğrencinin seviyesine uygun olarak izlenebilecek yöntemlerdendir.

Çocuk edebiyatı, muhteva bakımından yetişkin edebiyatından farklıdır. Çocuk edebiyatı daha eğitici niteliktedir ve ahlaki unsurlar barındırır. Çocuk edebiyatı ürünler çocuğun dünyasına uygun olmalıdır. Dil, içerik, resimler, kelime seçimi, cümle yapısı özellikleri, deyim ve atasözleri çocuğa göre olmalıdır. Çocukların dil gelişimleri için edebiyat ürünlerinden faydalanılmalıdır. Bu ürünler sayesinde çocukların dil gelişimleri daha hızlı olur. Bu hususta da fabl türü eğlenceli olmaları ve sade diliyle dil gelişimleri için uygundur. Çocuk dünyası için hayvanlar ilgi çekicidir. Bu sebeple de fabllara karşı ilgi duyabilirler. Çocuklar bazen kendilerine direkt öğüt verilmesinden hoşlanmayacakları için fablların içine gizlenmiş değerler çocuklara biktırmadan sunulmuştur. Göçer (Göçer, 2010) ise konu hakkında şu görüşleri savunur:

Çocuklara yönelik edebî türler, yaş ve seviyeye uygun olarak kullanıldığında kelime serveti ve dil becerilerinin gelişimi başta olmak üzere düşünme becerilerinin gelişimine de katkıda bulunacaktır.

Bu sebeple çocuklar için hazırlanmış edebi türler yaş ve seviye de dikkate alınarak eğitim ortamında dil ve düşünme becerilerinin geliştirilmesinde, eğitimsel iletilerin aktarımında ve değer kazandırmada kullanılabilir.

Edebi bir tür olarak fabl, yabancı dil öğrenme süreçlerine uygun bir türdür. Fabl, yabancı dil öğrenen için temel becerilerin gelişmesinde metnin mesaj yüküne ve derin anlam katmanlarına ulaşma kolaylık sağlayan bir tür olarak da bilinmektedir. (Bülbül, Türkoğlu , & Küzeci Deniz, 2014)

Çalışmanın bu bölümünde yabancı çocuklara Türkçe öğretiminde fablların öğrenme üzerindeki olumlu etkileri üzerinde durulmuştur:

- Fabllar; az sözcükle çok bilgi verdiği (Örneğin karakterlerin uzun uzun anlatılmasına ihtiyaç yoktur. Her hayvan belli bir değeri taşır. Tilki denilmesiyle uyanık bir hayvan olduğu bilinir. Tilkinin betimlemesinin uzun uzun yapılmasına ihtiyaç kalmaz.) ve mecazlar barındırdığı için ekonomiktir. Bu sayede fabllar zamandan tasarruf sağlar. Böylece fablların derste işlenişi kolay olur. Gezer (2006:6) fablın bu yönünü şu sözlerle dile getirmiştir:

Hayvan masalları içerisinde Türkçenin en güzel kullanımlarını barındırmaktadır. Basit cümle yapıları, zihni yormayan benzetmeler ve karşılaştırmalar, çocuğun, dili pekiştirerek öğrenmesine kolaylık sağlayan ikilemelerin sık sık kullanımı, az söz ile uzun bir olayı anlatmaya yönelik deyim ve atasözlerinin yer alması gibi özelliklerinin olması hayvan masallarının anadili öğretimindeki önemini fazlasıyla göstermektedir.

- Soyer, (2017:312) fablın öğrencilerin, konuşma becerisinin gelişimine yönelik etkinliklerle olumlu sonuçlar sağlayacağı düşünülmektedir. Bundan da anlaşılacağı üzere fabl türü çocuklarda konuşma becerisinin gelişmesine katkı sağlar.
- Eğer çocuk fablda bahsi geçen hayvanın karakteristik özelliğini bilmiyorsa, fabl vasıtasıyla yeni bir bilgi daha öğrenmiş olur. Hayvanlar hakkında yeni bilgiler edinebilir.
- Karakterlerin az sayıda olması çocukların kurguyu daha rahat anlamasını sağlar.

- Fabllar farklı karakterlerde kişilik tipleri sunar. Bu da çocukta çoklu düşünmeyi geliştirir.
- Fabllar; çocuğun, kendisi gibi hisseden, kendisi gibi hatalar yapan başkalarının da olduğunu görmesini sağlar. Böylece çocuk kendisini yalnız hissetmez.
- Fabllar verilmek istenilen mesajı suçlamadan verir. Çocuk kendinde veya etrafında olanlara karşı bilinç geliştirir ve özdenetim yapabilir.
- Fabllar genellikle atasözü ile biter. İçeriğinde de çokça deyim barındırır. Böylece çocuk okur atasözü ve deyim bilgisi kazanarak kendi kültürüne aşina olur. Eğer okuyucu yabancı ise öğrendiği dilde bu kalıpları görerek o dilin kültürüne aşina olur. “ Hayvan masallarında sık sık başvuru alan ikilemeler, deyimler, aktarmalar ve atasözleri Türk dilini çocuğa sevdirebilir, kısa ve anlaşılır tümceler aracılığıyla kuralları sezdirilir. Hayvan masallarındaki özellikle hayvanları niteleyen sözcük gruplarıyla çocuk tümcenin parçalarını, öğelerini sezmeye başlar. “ (Gezer, 2006)
- Fabl ile dil bilgisi kuralları öğretilir.
- Fabllar, soyut kavramların öğretimini sağlar. “Hayvan masalları çocukta ana dili öğretimini gerçekleştirmekle birlikte onların anlamakta zorlandıkları temel soyut kavramları da somut bir hâle getirmektedir. “ (Gezer, 2006: 6)
- Fabllar, eleştirel düşünmeye fayda sağlar. Sınıfta tartışma ortamları oluşturularak çocukların konuşma becerileri geliştirilebilir. Fabl sayesinde çocuklar olay ve durumları irdeler bunlara eleştiril gözle bakabilir.
- Gezer (2006) çalışmasında şu sözlerle fablın faydalarından birisi için: hayvan masallarında verilmek istenilen iletileri alan çocuk; doğayı, hayatı ve insanlığı sevecektir. Hayvanların, ormanda dostça, kardeşçe, barış içinde yaşadığını anlatan bir masalın özellikle giriş tekerlemesini dinleyen çocuk doğayı ve yaşamı sevecektir. Ve bunlara ek olarak insan olmaktan gurur duyacaktır der. Hitap ettiği yaş seviyesi genellikle çocukların hayvanlara ilgisinin yoğun olduğu bir dönemdir. Bunun yanı sıra çocukların hayvanlara duyduğu bu ilgi

sayesinde fabllara olan ilgileri artar ve dikkatleri dağılmadan iletiye ulaşabilirler.

- Çocuklar hayvan karakterler sayesinde kitabı severek okuyabilirler.
- Fabl karakterlerinin hayvan olması acıma duygusunu azaltarak dikkat dağılmasının önüne geçer ve eseri acıtasyondan kurtararak çocuğa görelilik ilkelerin uygunluk oluşmasını sağlar.
- Fablı yapısındaki şiirsellik çocuğun şiir türünü de tanımasını sağlar. Melodik söylem çocuklarda duyuşsal bir zevk yaratarak, konuya ilgiyi de artırır.
- Fabllar sayesinde Türkçe dersinde; yansıma sözcükler, ikilemeler, benzetmeler kavratılabilir.
- Fabllar sayesinde Türkçe dersinde, zıt kavramlar öğretilir.

Masallarda yer alan zenginlik karşısında yoksulluk, güçlünün karşısında güçsüzlük, güzelin karşısında çirkinin, akıllının karşısında aptalın bulunması, bir zıtlıklar dünyası oluştursa da çocukta karşı değer olgusunu canlandırması açısından önemlidir. Bu durum çocuğun düş gücünün gelişmesine yardımcı olmaktadır (Yardımcı & Tuncer , 2002, s. 78).

- Fablları içerisinde mizah unsurları barındırır. Böylece fabl çocukta mizah gelişimi sağlar.
- Eğer fablın başında tekerleme varsa, bu tekerlemeler konuya olan ilgiyi artırır ve çocukta dile karşı sempatiklik oluşturabilir.
- Kısa oluşları sayesinde yabancı dil öğretiminde hemen her aşamada kullanılabilirler.
- Hikâye içermeleri sayesinde akılda kalıcıdır.
- Kısa olmaları sayesinde zamandan tasarruf sağlarlar.
- Fabllar sonunda (genellikle) bulunan özdeyiş veya atasözleri sayesinde dil bilincini ve söz varlığını geliştirir.

Detlor ise (Duran & Ercan , 2018),fablların eğitimsel işlevi ile ilgili şunları söylemiştir:

- *Fabllarla çalışmak çocukların okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesini sağlar: Genç okuyucular ve yazarlar üzerinde fablların özlü yapısı harika bir etkiye sahiptir. Çocuklar fabl kurgularının öngörülebilir yapı ve kalıplarını öğrenerek bunları özgün yazı yazmada kullanabilir.*
- *Ahlaki ve etik gelişimi inşa eder: Hikâyelerdeki paylaşılan değerleri kullanarak çocuklar ahlak alanını keşfeder, etikle ilgili eleştirel bakış açısı geliştirerek kendi değerlerini daha rahat yansıtır.*
- *Sınıfta işbirliğini geliştirir: Fabllardaki etik davranışlara yönelik tartışma yoluyla çocuklar birbirlerini dinlemeyi ve kendilerini ifade etmeyi öğrenirler. Ahlaki akıl yürütmeyi kullanarak hikâyeyi anlarlar ve genelleştirirler. Gerçek yaşamla öğrendikleri ahlaki değerleri kıyaslarlar. Böylece çocuklar temaları ve değerleri keşfederken sınıfta etik temeller oluşur.*
- *Metafor anlayışı gelişir: Çocuklar özelden genele çıkarım yaparak soyut bir dili anlama ve ahlaki eylemi somutlaştırmada fablları kullanabilirler. Fabllarda metaforu yorumlama, çıkarımda ve yargıda bulunma ve problemlere alternatif çözümler üretme durumu çocukların üst düzey düşünme becerisini geliştirir.*
- *Etik konularını gerçek yaşamla ilişkilendirirler: Çocuklar hikâyelerdeki olaylar hakkında eleştirel düşünmeyi geliştirir ve bunları gerçek yaşama uyarlarlar. Çocuklar fabllarda geçen veciz söz ve atasözlerini gerçek hayatla bağdaştırabilirler.*

2.5.4. La fontaine üzerine

La Fontaine dünyada fabl denildiğinde akla gelen iki büyük isimden (diğeri Ezop) birisidir.

Jean de la Fontaine 8 Temmuz 1621 tarihinde Fransa'da dünyaya gelmiştir. Champagne bölgesinde yaşayan burjuva bir ailenin çocuğuydu. Babasının işini devralan La Fontaine 1671 yılına kadar roman ve su işlerinde müdürlük yaptı.

Yazarlık zamanlarında en verimli dönemleri Paris'te yaşarken oldu. Evini bilim adamı, yazar ve filozoflara açan Madame de La Sabliere'nin korumasında kaldı 20 yıl. Ülkenin kralı dine bağlı olmadığı için Academie Française seçilmesine karşı çıktı fakat 1683 yılında akademiye seçildi. Jean de la Fontaine yazdığı fabl eserleri ile ünlenmiştir (kidega, 2020).

Avcı'nın (2012, s. 40) belirttiğine göre, La Fontaine toplamda 238 fabl yayınlamış ve bu masalları 12 ciltlik “Fables” isimli bir kitapta bir araya getirmiştir. Jean de La Fontene (1621- 1695) yüksek makamlı bir babanın oğludur. Fransız yazar, “La Fontaine

Masalları” isimli fabl kitabıyla Batı’da ve daha sonra dünyada büyük ilgi görmüştür. La Fontaine’nin eserlerinde asıl hedefi insanlara değerler ve öğütler vermektir. Çocukluğu genel olarak doğada geçen La Fontaine’in, bu sebeple olabilir ki, eserlerinde olaylar hep doğada gerçekleşmektedir. Ungan (2006), La Fontaine hakkında, Ezop, Beydaba, Phaedrus, Planudes, Edmund Spenser gibi şarilerden esinlendiğini ve böylece hayvan türünde eserler verdiğini dile getirmiştir.

Bu konu hakkında Jean de La Fontaine yazmış olduğu on iki fabl kitabının birincisi için ön sözüne yazdığı şiirinde Ezop’tan esinlendiğini belirtirken aynı zamanda da fablı eğlenceli bir dille şöyle tanımlamıştır:

*Ezop’tır babası kahramanlarımın
Tarihleri uydurma olsa da bunların
Ders olacak doğru şeyler vardır içinde.
Her şey konuşur burada, balıklar bile.
Bütün söyledikleri bizleredir fakat:
İnsandır eğittiğim hayvanlar yoluyla*

Bu dizelerden anlaşılacağı üzere La Fontaine fablı; hayvanları konuşturarak insanlığa verdiği değerler bakımından ele almıştır. İnsanları hayvanlar vasıtasıyla eğittiği kanaatindedir.

Orhan Veli Cumhuriyet döneminde, La Fontaine’in yazdığı fablları dilimize çevirisini yapmış ve 1943’te La Fontaine’in Masalları adıyla yayımlamıştır. Orhan Veli Kanık, La Fontaine Masalları kitabının çevirisinde çocuklara seslenir ve bu masalları çocuklar için tercüme etmiş dahi olsa onları hiç çocukça bulmadığını belirtir ve kısaca La Fontaine hakkında okurlarına bilgi verir. Kanık, La Fontaine’nin mekân olarak genellikle orman tescihini Fontaine’nin hayatının dağlarda, kırlarda geçmiş olmasına bağlamıştır.

La Fontaine fabllarıyla ilgili Tacettin Şimşek (2016); ilham aldığı Aisopos’un fabllarında ahlak dersi açıkça verildiğini, oysa La Fontaine fabllarında ahlak dersini örtük bir biçimde vermekte olduğunu düşünürken, bunun Aisopos’un anlatıcı, La Fontaine’in şair olmasından ileri gelmesinden dolayı olduğunu düşünür. Ayrıca Şimşek; sade ve açık bir anlatım, canlı, nükteli ve renkli bir dil hayvanlar vasıtasıyla insanlığa yönelik eleştiri La Fontaine Masalları’nın ayırıcı özelliği olduğunu düşünmektedir. Ayrıca La Fontaine

masallarında şiirsellik vardır. Bu da La Fontaine Masallarını eğlenceli yapan unsurdur. La Fontaine eserlerinde en temelde insanlara öğütler vermeyi amaç edinmiştir.

La Fontaine fabllarında insan ruhunun bir yüzünü tahlil ederek, toplu eserleriyle bütün bir insanlık âlemini yaşatmıştır. Kendi dediğine göre, fabl, sahnesi bütün kâinat olan yüz perdelik bir dramdır. Ancak bu dramın aktörleri insanlar olmayıp, hayvanlardır. Bu aktörler yalnız vahşiliğin, hilenin, saflığın sembolü değildir. Aynı zamanda fizyonomileri, bedeni ve ruhi karakterleri olan canlı varlıklardır. Bunlar karşı karşıya geldikleri zaman konuşur, çarpışır, becerikli davranır veya aldanırlar. Fakat bunları ahlâkçıya yardım etmek için yapmazlar. Hayat böyledir, iştahları, ihtirasları, kaderleri yüzünden bu olaylar başlarına gelir (Mornet, 1946.AKT Karagöz 2015).

La Fontaine, Çobanla Aslan isimli fablında, fabl yazarlarının ahlak dersini neden fabllar yoluyla vermek istediklerini şu dizelerle açıklayarak ayrıca fablî şiir türü olarak da görmüştür: (Veli, 2020, s. 8)

*Bakarsınız bir hayvan bize hocalık eder.
Yalın bir ahlak dersi sıkar insanı,
Masal, öğütte birlikte dillerde gezer.
Bu türlü şiir yapıtlarında*

2.5.5. Fabl türüne ve La Fontaine'e eleştirel bakışlar

Fabl türüne ve La Fontaine eserlerine yönelik bazı eleştiriler de vardır. Bunlardan ilki değerlerin doğrudan veya örtük yapılmasına yönelik görüşlerdir. Tahiroğlu (2015) değerlerin örtük olması gerekliliğini savunarak şu sözleri dile getirmiştir: “İnsan davranışlarına yön verdiği düşünülen değerlerin üzerinde yapılan çalışmalar sonucu değerler eğitime yönelik farklı akımlar ve anlayışlar geliştirilmiştir Bu yaklaşımların bir kısmı değerlerin doğrudan bir kısmı ise örtük olarak öğretilmesini savunmaktadır.” Akbaş (2008) ise konu hakkında: “Ülkemizde eski eğitim programlarında değerler ile ilgili hedefler kısmında bahsedilmektedir. Yapılandırmacı anlayışa göre hazırlanan 2005 eğitim programlarının bir kısmında değerlere doğrudan yer verilmesine rağmen bazılarında ise eski programlarda olduğu gibi hedefler kısmında değerler örtülü olarak zikredilmiştir.” demiştir.

Yalvaç Ural, La Fonten Orman Mahkemesinde (2020) isimli kitabında konuya hayvanların gözünce bakarak eleştirel bir bakış açısı getirmiştir. Ural bu kitapta, fabllarda

örtük planda ders vermeyi amaç edinmiş metodun yanlışlığına eleştiride bulunur. Örtük verilen değerlerin hayvanları kişileştirirken kötülüğü, yanlışlığı, çirkinliği göstererek toplumunun karanlık noktalarına ışık tutmak, bu edim sonucunda insana ve topluma ait çıkmazları, eksiklikleri gidererek iyi, doğru, güzel daha açığı pozitif dersler verme amacı taşır. Ama bu yaklaşım çocuğa iyiliğe dönük kazanımları aşıladığı kadar, onu negatif olgularla da yüz yüze getirir. Ural (2020) fablların tersinden düşündürme yönteminin yanlışlığını belletilen fablların ihtiva ettikleri kinayelerin, çocukları eğlendirirken yanılttıklarını, yalanlarla anlattıkları ve kinayeler arasında gizlenen gerçeklerin bu suretle kaybolarak çocukların yararlanmalarına engel olduklarını ve bu fabllar ile çocuklara ahlak dersi namını vermenin mümkün olmayacağı görüşünü savunur.

Konuyla ilgili Rousseau, fablların yetişkinler için faydalı olduğunu; fakat çocuklar için gerçeklerin bir perde arkasında gizlenmesi yerine, açıkça söylenmesi gerektiğini savunur. Çünkü gerçekler gizlendiğinde çocuklar perdenin arkasındakini görmek için çaba göstermediklerini düşünmektedir (Rousseau, 1950.AKT Ural). Öte yandan bu noktada şunu diyebiliriz ki, bazen aile veya öğretmenin doğrudan öğüt vermesi çocuğa itici gelebilir. Ama fabllar bunu örtük biçimde vermesi bakımından iyidir.

Yalvaç Ural yine La Fontaine Orman Mahkemesinde isimli kitabında hayvanların tek tek kendi ağzından, La Fontaine eleştirileri dikkat çekmektedir. Esas alınan mesaj her hayvanın bilinen karakteristik özelliklerinin bile insanların tavır ve davranışları yüzünden oluştuğudur. La Fontaine vermek istenen değerleri hayvanlar üzerinden verirken hiç hayvan gibi düşünmemiştir. Bu kitap La Fontaine yazmadan önce hayvanların bu kadar etiketlenmediğini vurgular. Hayvanlara takılan önadlar eleştirilmiştir. Kitapta La Fontaine yazdığı değer dışı kavramların hepsini hayvanlardan öğrendiğini savunsa da hayvanlar bunu kabul etmeyerek itiraz eder. Çünkü aslında hayvanlara bu etiketlemeleri yapan da hatta böyle anılmalarına sebebiyet veren davranışları yapmalarının nedeni insanın ta kendisidir. Dikkat çeken çok önemli bir diğer husus hayvanların La Fontaine'in Ezop'tan fabl çaldığı düşünceleridir. Böylece La Fontaine özgün olmamakla suçlanır. İşte bu bölüm kitapta aynen şöyle geçmektedir:

Aslan gülererek,

“Bu konuda size bir sözümüz yok

Bay La Fonten...

Ezop'tan yürütmeyi unuttuğunuz

Bir öykü için sizi biz değil, ileride ancak Edebiyat tarihçileri yargılayacaktır.

Hatta yine hayvanlar La Fontaine'yi bilgisizlikle suçlayarak şu sözleri dile dökmüşlerdir:

Siz ormanda yaşamasına karşın

Hayvanlar hakkında

Köklü bir bilgisi olmayan,

Yalan yanlış bilgilerle

Onları insanlara tanıtan

Bilgisiz bir kent-soylu

Yazdıkları, geçmişteki amacından sapmış,

Salt kökü, çocuk yazını ürünleri olmuş Talihsiz bir yazarsınız.

Diğer bir eleştiri La Fontaine'nin, masallarında insanları temsili için hayvanların kullanılmasıdır. Örneğin J.J. Rousseau (2011) “Ağustosböceği ile karınca masalını okuyan ve dinleyen bir çocuk, karıncaya acımak yerine ağustosböceğini alkışlar. Sonunda cimri bir çocuk olacak. Sivrisinek aslanı bıktırdığı zaman, çocuk, sivrisinekten taraf olur. Ben bunları okusam aldanmam ama çocuk aldanır.” diyerek La Fontaine fabllarını eleştirir. Rousseau “Emile” adlı eserinde şöyle bir eleştiride bulunur:

Emile ezbere hiçbir şey öğrenmeyecektir hatta çok hoş ve sade olan Lafontaine'in fabllarını bile öğrenmeyecektir çünkü fablların sözcükleri fabllar değildir, aynı şekilde öykülerin sözcükleri de öykü değildir. Ezberletilen fablların içerdikleri övgülerin çocukları eğlendirirken yanılttıklarını, kandırdıklarını, yalan söylediklerini ve övgüler arasında gizlenen gerçeklerin kaybolarak çocukların yarar sağlamalarına engel olduklarını görememem ve bunlara ahlak dersi demem nasıl mümkün olabilir?

Diğer bir eleştiri Avcı (2012) tarafından yapılır. Avcı:

Bütün çocuklara Lafontaine'in fablları öğretiliyor ama hiçbiri anlamıyor bunları; anladıklarını kabul edelim, bu daha kötüdür çünkü bu fabllardaki ahlak dersi yaşlarına göre o kadar karışık ve orantısızdır ki onları erdemden çok ahlaksızlığa götürür... Hiçbirimiz kendimizi çocuk yerine koyabilecek ve çocukluğu çocukluk içinde irdeleyecek kadar filozof değiliz. Şimdi tekrar ahlak konusuna dönelim. Altı yaşındaki çocuklara, kendi çıkarları için yalan söyleyen, dalkavukluk eden

insanların bulunduğunu öğretmek gerekir mi acaba?

diyerek fikrini beyan etmiş olsa da biz, çocukların fabllarda farklı kişiliklerde insanları görmesi bakımından faydalı bulmaktayız.

Lessing (1967: AKT. Tepebaşılı, 2011: 50) La Fontaine fabllarına karşı çıkan kişilerden birisidir. Lessing fablın amacı noktasında eleştiride bulunmuştur. O, kendisinin amacını moral hakikatin sezinlenerek tanınmasını ister, bu anlamda öğretici olduğunu söyler. Ama La Fontaine'in asıl amacının eğlendiricilik olduğu görüşünü savunur. La Fontaine'in süslü bir dil kullanarak vermek istediği mesajı gölgelediğini düşünür.

Lessing bu eleştirileri yaparken La Fontaine'in başarısını inkâr etmez. Ona göre La Fontaine, Ezop çizgisinden çıkmış fabllar üretmiştir. Fablın esasında olan kısalık ve yalınlık ilkesini göz ardı ettiğini düşünmüştür. La Fontaine'in öğreticilik gayesinden uzaklaşarak fablı vakit öldürmeye yarayan bir araca dönüştürdüğünü söylerken La Fontaine'i neredeyse boş boğazlıkla suçlar (Tepebaşılı,2011: 65).

2.6. Değer Tanımı ve Değer Sınıflandırmaları

Çeşitli kaynaklarda değer ile ilgili farklı tanımlamalar vardır. Türk Dil Kurumunun Türkçe sözlüğünde (2020) değer kavramı şu şekillerde tanımlanır:

1. *Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.*
2. *Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, paha.*
3. *Yüksek ve yararlı nitelik.*
4. *Üstün, yararlı nitelikleri olan (kimse).*
5. *Kişinin isteyen, gereksinim duyan bir varlık olarak nesne ile bağlantısında beliren şey.*
6. *Bir değişkenin veya bilinmeyenin sayı ile anlatımı*

Tural (1988, s. 5) değer tanımı şöyle yapmıştır:

Bir sosyal yapının varlık, birlik, işleyiş ve devamının sebebi olarak kabul edilen, tasvip ve teşvik gören, korunmaya çalışılan inanışlara "değer" denilir. Bir toplumdaki değerler, bazen iman, bazen kanaat, bazen bilgi şeklinde ortaya çıkar. Değerler, kavramlara yüklenen manalardır. Değerlerden her biri, o sosyal yapının tarihi birikiminin sonucu olarak meydana gelir ve o sosyal yapıyı oluşturan

üyelerin büyük çoğunluğu tarafından benimsenirler.

Şimşek (2014) ise değeri; toplumu oluşturan, bireylerin çoğu tarafından benimsenen ve yaşamı düzenleyen davranış, inanç, duygu ve düşünce olarak tanımlamıştır. Bu tanımın yanı sıra Hengirmen değeri; toplumun varlığı, birliği ve devamı için bireylerin çoğunluğu tarafından kabul edilen temel ahlaki ilke olarak tanımlamıştır.

Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere değer, bireylerin çoğunun kabul ettiği ahlaki ilkelerdir. Değer öğretilen ve öğrenilebilecek bir beceridir. Değerler önce aileden öğrenilir. Daha sonra, topluma karışıkça değer bilinci gelişir. İnsanlığın varoluşundan beri değerler hep oldu hep de olacak. İnsanlıkla beraber toplumsal algılar var olmuştur. İnsanlık var oluşundan itibaren bir arada toplum şeklinde yaşamak, barış ve huzurlu bir ortam amaçlamışlar ve bu algı da değerleri ortaya çıkarmıştır.

Dünya genelinde, değerler eğitimi kapsayan çalışmalar bulunmaktadır. Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığınca 2010/53 No.lu Genelge ile 2010-2011 yılları arasında değerler eğitimi, eğitim- öğretim programları arasında yerini almıştır. Genelge değerler eğitimi şu şekilde ifade etmiştir:

Toplumsal hayatı oluşturan, insanları birbirine bağlayan, gelişmeyi, mutluluğu ve huzuru sağlayan, risk ve tehditlerden koruyan ahlaki, insanî, sosyal, manevi değerlerimizin tüm bireylere kazandırılmasında en önemli etken eğitimidir. Bu kazanımlarımızın öğrencilerimize aktarılması da değerler eğitimi oluşturmaktadır (MEB 2010/53 sayılı ilk ders genelgesi. Ankara).

Değerler Eğitimi amaç edinen bu projede geliştirilmek istenen kazanımlar ise şu şekilde sıralanmıştır: (Sapsağlam, 2020, s. 10)

- Öğrencilere temel insanî değerlerin kazandırılması.
- Toplumun kabul ettiği değerlerin okul ortamında geliştirilmesi.
- Öğrencilerin günlük hayatlarında kullanacakları ahlaki değerlerle yetiştirilmesi.
- Günlük hayatın yanı sıra okul ortamının da ahlaki değerlere uygun olarak şekillenmesi.
- Öğrencilerde ahlaki toplum bilincinin oluşturulması.

Araştırmacılar değerleri hakkında yaptıkları çalışmaları daha kolay hâle getirmek için değerleri sınıflandırmaya ihtiyaç duymuşlardır. Böylece davranışların hangi değerler altında olduğunu tespit etmek kolaylaşmıştır.

Değerler toplumların yapısına göre farklılıklar gösterir. Çalışmamızda birden fazla değer sınıflandırmasından karma bir ölçek hazırlamamızın nedeni de budur.

Değerler yapısı gereği toplumdaki farklılıklar göstermektedir. Dünyaya baktığımızda Amerika ve Avrupa’da değerler eğitimi programlarında cinsel eğitim, uyuşturucu kullanımı, cinayet işleme konuları ele alınırken Japonya’da sorumluluk duygusu, etkin vatandaş olma konuları ele alınmaktadır. Her kültürün kendi değerler sistemi vardır. Bunun yanında değerlerin tüm insanlarda olması gereken erdemlere işaret etmesi de değerler eğitiminin evrensel yönünü ortaya koymaktadır. Kale (2007)’ye göre günümüz dünyasında yaşanan siyasi, sosyal, kültürel değişim ve gelişmeler sonucunda bireylerin etkili ve verimli iletişim kurup, yaşanan sorunlara etik kurallara uygun bir şekilde çözüm üretebilmeleri için değer eğitimi oldukça önemlidir (Demirtaş, 2012).

2.6.1. Spranger’in değer sınıflandırması

İlk kez 1928’de psikolojide değer testini uygulayan Spranger, deneklerde hakim olan değerlere göre onları kişilik tiplerine ayırmaya çalışmış ve altı temel kişilik tipinden bahsetmiştir. Spranger ve ondan ilham alarak “Study of Values” adlı çalışma yapan Allport, Vernon ve Lindzey’den sonra değerleri altı grupta toplamak alışkanlık hâline gelmiştir (Güngör, 2000). Bu değerler şu şekildedir:

- 1.Bilimsel Değer: Gerçeği önemsemeyi, bilgiyi, muhakemeyi, eleştirel düşünmeyi içerir. Bilimsel değeri olan insan, deneysel, akılcı ve entelektüeldir.*
- 2. Ekonomik Değer: Yararlı ve pratik olana önem verilir. Ekonomik değerlerin hayatta önemszenmesi gerektiği ifade edilir.*
- 3.Estetik Değer: Deneyim, tercih ve kabulleri kapsar. Birey, hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür ve sanatın toplum için zorunlu olduğunu düşünür.*
- 4.Sosyal Değer: Toplumsal ve bireysel ilişkileri kapsar. Bencil olmama, başkalarını sevme ve onlara yardım etme esastır. En yüksek değer insan sevgisidir.*
- 5.Politik Değer: Güç, yetkinlik, liderlik vb. değerleri kapsar. Kişisel gü., etki ve şöhret her şeyin üstündedir.*
- 6.Dinî Değer: Dünya ve evren hakkındaki genel değerleri kapsar. Bu değere sahip olan insanlar evreni bir bütün olarak kavrar ve kendini onun bütünlüğüne bağlar.*

Spranger’in yaptığı değer sınıflandırılmasında bireylerin kendi hayatlarında önemli gördükleri, kıymet verdikleri değerlere karşı davranış geliştirdikleri görülmektedir.

2.6.2. Rokeach’ın değer sınıflandırması

Rokeach değerleri iki ana başlık altında toplamış ve bunların her birinin içinde de 18 değer bulundurmıştır. (Rokeach, 1973’ten aktaran Ulusoy ve Dilmaç, 2014):

1. *Gaye Değerler*: Aile güvenliği, barış içinde bir dünya, başarılı olma, bilgelik, dinî olgunluk, eşitlik, gerçekler dünyası, güzellikler dünyası, heyecan verici bir yaşam, iç huzur, mutluluk, gerçek dostluk, özgürlük, rahat bir yaşam, sosyal kabul, ulusal güvenlik, zevk.

2. *Vasıta Değerler*: Bağımsız olma, bağışlayıcılık, cesaret, dürüstlük, entelektüellik, geniş görüşlülük, hırslılık, itaatkârlık, kendini kontrol, kibarlık, kendine hâkim olma, mantıklılık, neşelilik, sevecenlik, sorumluluk sahibi olma, temizlik, yardımseverlik, yaratıcılık.

2.6.3. Schwartz’ın değer sınıflandırması

Schwartz, Rokeach’ın değer sınıflandırması üzerinde çalışarak 10 temel değer tipi değer tipi gruplayarak toplam 56 değer tespit etmiştir. (Kuşdil & Kağıtçıbaşı, 2000, s. 60-61) “Schwartz değerlerin evrensel olduğu düşüncesinden hareketle öz yönetim, uyarılma, hazcılık, başarı, güç, güvenlik, uyum, gelenek, hayırseverlik ve evrensellik olmak üzere on farklı değerden bahsetmektedir.” (Yapıcı & Zengin, 2003, s. 181)

Schwartz Değerler Sınıflandırması (Yiğittir, 2012, s. 4):

Değer tipleri	Tanım ve Amaç	İçerdikleri Alt Değerler
Güç	Sosyal konum ve saygınlık, insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim veya kontrol gücü	Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görünümü koruyabilmek [İnsanlar tarafından benimsenmek]
Başarı	Sosyal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi	Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak, [zeki olmak]
Hazcılık	Zevk ve duyuların kişisel ödüllendirmesi	Zevk, hayattan tat almak
Uyarılma	Heyecan, hayata meydan okuma ve yenilik arayışı	Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak
Öz yönelim	Bağımsız düşünce ve eylem tercihi, keşif ve inceleme	Yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak [Kendine saygısı olmak]
Evrenselcilik	Anlayışlı, takdir edici ve hoşgörülü olma, insanların ve tabiatın iyiliğini gözetme	Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, barış içinde bir dünya istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olmak, çevreyi korumak, [İç uyum]
İyilikseverlik	Kişisel temas içinde bulunan kimselerin iyiliğini gözetme, geliştirme ve koruma	Yardımsever olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak, [Gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi bir hayat, anlamlı bir hayat]
Gelenek	Dinin ya da geleneksel kültürün bir takım âdet ve fikirlerini kabul etme, bağlanma ve saygı duyma	Alçak gönüllü olmak, dindar olmak, hayatın bana verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı olmak, [Dünyevi işlerden el-ayak çekmek]
Uyum	Toplumsal norm ve beklentileri ihlal etme, başkalarını rahatsız etme ya da kırma-yaralama gibi fiillere elverişli dürtü ve eğilimlerin sınırlandırılması	Kibar olmak, itaatkâr olmak, ana-babaya ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek
Güvenlik	Toplumsal, ilişkilerin ve bireyin kendisinin güvenliği, huzur ve istikrarı	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek [bağlılık duygusu, sağlıklı olmak].

Türkiye’de ise birçok araştırmacı tarafından değer sınıflandırması yapılmıştır. Bunlardan bazıları; Oktay Akbaş, Hilmi Ziya Ülken, Mengüşoğlu, Dilmaç gibi isimlerdir. Evin ve Kafadar (2004, s. 296) ise değerleri, İlköğretim Sosyal Bilgiler programında yer alan değerlerden faydalanarak “Ulusal” ve “Evrensel” değer kategorileri olmak üzere iki başlık altında sınıflandırarak incelemişlerdir:

Ulusal değerler: Ulusal simgeler (bayrak, ulusal marş, ulusal bayram, ulusal anıtlar), vatan, cumhuriyet, ordu, dil, millet, devlet, kahramanlık, gelenek ve görenekler.

Evrensel değerler: Demokrasi, insan hak ve özgürlükleri, uygarlık, barış, eşitlik, bilim ve bilimsel düşünce, sanat, çevre duyarlılığı, sevgi.

Tüm bu değer sınıflandırmalarına bakıldığında farklılık gösterdikleri görülse bile değerlerin işlevleri bakımından ortak özellikler göstererek sınıflandırma yapıldığı söylenebilir.

2.7. Çalışmaya Konu Olan Değerler

Bu araştırmada seçilen fabllar, değerlendirilmek üzere Millî Eğitim Bakanlığının 2019 yılında Türkçe Öğretim Programında yayınlamış olduğu 10 kök değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) hem kendi başlarına hem de ilişkili oldukları alt değerlere ilaveten yine Millî Eğitim Bakanlığı’nın 2019 yılında Türkçe Öğretim Programında yayınladığı 24 erdemden çıkan değerler (alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, iyilikseverlik, merhamet, paylaşma, sadakat, vefa, vicdanlı olmak), Schwartz değerler ölçeğinden belirlenen bir değer (gelenekseverlik), Oktay Akbaş’ın (2008) belirlediği değerler sınıflandırılmasından belirlenen “aile” değeri, Antalya Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün (Değerler Eğitimi, 2011) yayınladığı ilköğretim seviyesindeki değerlerden bazıları (temizlik, çalışkanlık, misafirperverlik, özgüven, hoşgörü, tutumluluk, barış, onurluluk, duyarlılık) seçilmiştir. Böylece toplamda 31 adet değer kapsamında örneklemimiz incelenmiştir.

Birden fazla sınıflandırmadan karma şekilde oluşturulan değerler ölçeğimizde 10 kök değer yetersiz görüldüğü için bu yöneme başvurulmuştur. Topal (2019)’un değerler eğitimi ve Millî Eğitim Bakanlığının 2019 yılında belirlediği 10 kök değer yeterliliğini incelediği araştırmasında, araştırmaya katılan öğretmenlerin; vatanseverlik, sevgi, saygı,

dostluk, yardımseverlik ve adalet değerlerinin öğrencilere yeterli seviyede öğretildiği, diğer değerlerin öğretilmesinde yeterli düzeye ulaşamadığı görüşlerini elde etmiştir. Bu çalışmadan da yola çıkarak fabllar ile değerler eğitimini incelemeyi hedefleyen bu çalışmada 10 kök değeri yetersiz görülüp, uzmanla beraber bu değerlere eklemeler yapılmıştır. Çalışmaya konu olan değerler şunlardır:

2.7.1. Adalet

Türkçe Sözlük'te (2005) adalet:

1. *Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme, doğruluk, türe*
2. *Bu işi uygulayan yerine getiren devlet kuruluşları*
3. *Herkese kendine uygunu düşeni, kendi hakkı olanı verme*
4. *Yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması.*

olarak tanımlanmıştır.

Adalet insanlık için vazgeçilemeyecek değerlerin başında gelmektedir. Adaletin olmadığı yerde hak da yoktur. İnsanoğlu hakkının karşılığını alamadığında kaos ortamı oluşabilir. Hakkını alamayan kişi zulme uğramış demektir. Bu sebeple insan ilişkilerinde adalet önemlidir. Çocukluktan itibaren adalet değeri vererek yetişen bir bireyin hakka ve hukuka inancı tam olur.

2.7.2. Dostluk

İnsanlar mutluluğunu, hüznünü paylaşabileceği kişilere ihtiyaç duyar. TDK (2018) dostluk, sevilen, güvenilen, yakın arkadaş, gönüldaş ve iyi görüşülen kişiyle dost olma şeklinde tanımlamıştır. İnsanı çevresi büyük ölçüde etkiler. Bu etkide en büyük pay genelde dost kişisindedir. Bu sebeple çocuklara dost olma becerisi, dostluğun önemi ve doğru kişilerle dost olma ayırımını yapabilmesi öğretilmelidir.

2.7.3. Dürüstlük

Literatürde genellikle doğruluk ve dürüstlük birbirlerinin tamamlayıcısı olarak beraber kullanılmaktadır.

Doğruluk; “Doğru ve dürüst olma durumu, doğru olana yakışır davranış, dürüstlük, adalet” (Türk Dil Kurumu, 2020)

Dürüstlük; “Doğruluk.” (Türk Dil Kurumu, 2020)

Dürüst kişiler toplum tarafından sevilir ve güven uyandırır. Dürüst kişilerin olduğu bir toplulukta ilişkiler daha samimi olur ve sevgi bağı da kuvvetlenir. Böylece ideal insan ilişkileri seviyesine ulaşılabilir. Dürüstlüğün olduğu bir toplumda şüpheye yer kalmaz ve güven ortamı oluşur.

2.7.4. Öz denetim

“Öz denetim bireyin kendisini, duygu ve düşüncelerini kontrol etmesi olarak tanımlanabilir. Ayrıca bireyin bir hedef belirlemesi ve bu hedef doğrultusunda harekete geçebilmesini de ifade etmektedir. Ancak birey belirlediği hedef doğrultusunda harekete geçerken dış etkenlerden bağımsız kalabilmeli; his, dürtü ve isteklerini kontrol edebilmeli; aksiliklere rağmen yoluna devam edebilmelidir.” (Dağ, 2018, s. 18)

2.7.5. Sabır

TDK sabrı; acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç olarak açıklamıştır. (Türk Dil Kurumu, 2020)

2.7.6. Saygı

“1. Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram. 2. Başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu.” (Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük , 2005)

Bireylerin çevresine ve öz benliğine olan saygısı kendisine ve başkalarına verdiği değer, mutlu ve iyi hissettirir. Bu sebeple mutlu bir gelecek için saygı değerinin çocuklara öğretilmesi önemlidir.

2.7.7. Sevgi

“İnsanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu.” (Türk Dil Kurumu, 2020)

2.7.8. Sorumluluk

“Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet ” (Türk Dil Kurumu, 2020).

Sorumluluk sahibi kişiler, kendi sorumluluklarının farkında olan, bu sorumlulukları üstlenen, kendine güvenen, eleştiriye açık kişiler olarak görülür.

2.7.9. Vatanseverlik

Vatanseverlik yani “yurtseverlik”, için genel görüş “Kişinin ülkesine kuvvetli bir bağlılık hissetmesi, ülke onuruna olan sevgi derecesi olarak görülmektedir” (Leonie Huddy & Nadia Khatib 2007. AKT,Gündüz,Gündüz,Mertol,Çelikkol.2019).

Vatanseverlik Türk toplumu için çok önemli bir değerdir. Türk toplumu uzun yıllar vatani için fedâkarlıklar yapmış bir toplumdur. Yabancılar Türkçe öğretimi ders içeriğinde bu değer dikkatli bir şekilde verilmelidir. Yabancı çocuklara vatanseverlik değeri ideolojiden uzak, asimile çalışmaları yapılmadan, saygı çerçevesinde verilmelidir.

2.7.10. Yardımseverlik

“Yardımlaşmak işi” (Türk Dil Kurumu, 2020).

Topluluk hâlinde yaşamak insanların ihtiyaçlarını gidermek için birbirleriyle yardımlaşmasını da gerektirmektedir. Kişi, ailesine, arkadaşlarına hatta tanımadığı kimselere dahi yardım etmelidir. Yardımseverlik insanı değerli kılan iyilik ve merhamet değerleriyle de bütünleşen bir değerdir.

2.7.11. Alçak Gönüllülük

“Alçak gönüllü olma durumu, tevazu, mahviyet, mütevazılık.” (Türk Dil Kurumu,

2020)

Alçak gönüllü birey, çevresindekilere göre daha üstün becerileri veya özellikler olsa bile bunu dile getirmekten kaçınan bireydir.

2.7.12. Azim

“Bir işteki engelleri yenme kararlılığı.” (Türk Dil Kurumu, 2020)

Genellikle büyük başarılar azim sonucu ortaya çıkar. Kolay pes edilen bir çalışmanın sonu gelmeyeceği gibi, azmetmeden de başarı gelmez.

2.7.13. Cömertlik

“Cömert olma durumu, eli açık, ahilik, semahat, mürüvvet” (Türk Dil Kurumu, 2020).

Cömert kişi aynı zamanda paylaşımcı kişidir. Bu sebeple cömertlik ve paylaşımcılık değerleri bir arada alınabilir.

2.7.14. Dayanışma

“Dayanışmak işi, tesanüt “ (Türk Dil Kurumu, 2020)

Türk millî atasözlerinden “Bir elin nesi var iki elin sesi var.” dayanışmayı çok güzel açıklamaktadır.

2.7.15. İyilikseverlik

“Hayırseverlik” (Türk Dil Kurumu, 2020).

2.7.16. Merhamet

“Bir kimsenin veya bir başka canlıının karşılaştığı kötü durumdan dolayı duyulan üzüntü, acıma” (Türk Dil Kurumu, 2020)

Merhamet, kişiyi iyiye sevk eder. Kalbini yumuşatır. “Merhametli olmak, kişiyi iyilik yapmaya sevk eder. Merhamet değeri, sevgi ve acıma duygusunu barındırır.” (Yılmaz A. , 2018)

2.7.17. Paylaşma

“Paylaşmak işi” (Türk Dil Kurumu, 2020)

Paylaşmak, insan ilişkilerini pekiştirir ve iyi hissettirir. Kişileri ve toplumları yakınlaştırır. Böylece birlik ve beraberlik artarak mutlu bir toplum oluşur. Maddi veya manevi her türlü paylaşım iyi hissettirir. Duyguların paylaşımı, kötü günlerde maddi veya manevi destek çıkmak insanları yakınlaştırır.

2.7.18. Sadakat

“İçten bağlılık” (Türk Dil Kurumu, 2020)

2.7.19. Vefa

“Sevgiyi sürdürme, sevgi, dostluk bağlılığı” (Türk Dil Kurumu, 2020)

2.7.20. Vicdanlı Olmak

Yaran (Yaran, 2016, s. 74) vicdanı, “Doğuştan getirdiğimiz iyi huylarımızın ve sonradan kazandığımız ahlaki birikimlerimizin iyiliğe yönelik içsel ve sezgisel/spontane öğüt veya emir kaynağı olan, verdiği emrin yapılıp yapılmaması durumunda suçluluk veya mutluluk duygularıyla ceza ve ödül veren yetidir.” olarak açıklamıştır.

2.7.21. Gelenek severlik

Gelenek TDK sözlüğünde, “Bir toplumda, bir toplulukta eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar, anane, tradisyon” (Türk Dil Kurumu, 2020) olarak tanımlanmıştır.

Geleneğini sevmek ise gelenek severliktir. Gelenek, kültür taşıyıcısıdır. Bir toplumun devamlılığı için geleneğe verilen önem önemlidir.

2.7.22. Aile

Aile TDK sözlüğünde, “Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar,

kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik.” olarak tanımlanmıştır. (Türk Dil Kurumu, 2020)

2.7.23. Temizlik

“Temiz olma durumu, arılık, saffet, nezafet “ (Türk Dil Kurumu, 2020)

2.7.24. Çalışkanlık

“Çalışkan olma durumu” (Türk Dil Kurumu, 2020)

İnsanoğlunun hayatını kaliteli bir şekilde idame ettirebilmesi için her daim çalışmaya ihtiyacı vardır. Türk milleti için çalışma ve üretme çok eskilerden beri kabul görmüş bir değerdir. Çalışan kişi hem kendine hem topluma fayda sağlar. Çalışmayan kişi ise, uyuşur, başkalarına muhtaç şekilde hayata devam eder. Belki de böylece toplumca dışlanabilir.

Mustafa Kemal Atatürk; “Türk milleti çalışkandır!” diyerek milletimizi yükseltmiş ve Türk milletinin çalışmaya verdiği değeri gözler önüne sermiştir.

2.7.25. Misafirperverlik

“Konukseverlik “ (Türk Dil Kurumu, 2020)

Misafirperverlik, sosyalleşmek için en önemli değerlerden bir tanesidir. Türk toplumunda “Misafir kismetiyile gelir. “sözü ile toplumumuzun bu misafire verdiği değer daha da iyi anlaşılmaktadır. Bu sözle, misafirin ev sahibine yük olmadığını hatta beraberinde ev hanesine bolluk da getirdiği anlaşılmaktadır.

2.7.26. Özgüven

“İnsanın kendine güvenme duygusu.“ (Türk Dil Kurumu, 2020)

2.7.27. Hoşgörü

“Kişinin çevresinde olan olayları, öne sürülen düşünceleri anlayışla karşılama ve hoş görme durumudur.“ (Ünlü, 2011, s. 143)

2.7.28. Tutumluluk

“Tutumlu olma durumu.” (Türk Dil Kurumu, 2020)

2.7.29. Barış

TDK (2020) “Barışma işi”, “Savaşın bittiğinin bir anlaşmayla belirtmesinden sonraki durum, sulh, hazar” olarak tanımlanmıştır.

2.7.30. Onurluluk

“İnsanın kendine karşı duyduğu saygı, şeref, öz saygı, haysiyet, izzetinefis” (Türk Dil Kurumu, 2020)

2.7.31. Duyarlılık

“Duyarlı olma durumu, duygunluk, duyarlık, hassaslık” (Türk Dil Kurumu, 2020)

Duyarlı davranmak, olaylara karşı hassas davranmayı gerektirir. Böylece bireyler huzur içinde yaşarlar. İnsan ilişkileri de kuvvetlenir. İnsan bilinci sosyal olaylara karşı sürekli açık olarak, olumsuz hassasiyet gösterirse duyarlı bir kişidir.

2.8. Millî Değer

Millî değeri TDK (2020) şu sözlerle tanımlamıştır: “Bir ulusun kendine özgü saydığı ve sahip olmakla övündüğü toplumsal ve kültürel öğeler. “Demircioğlu ve Tokdemir (2008) ise millî değerleri; “Devlet, millet, vatan, dil, gelenek görenekler, ordu ile millî marş, bayrak ve millî bayramların oluşturduğu millî simgelerdir.” Yine aynı çalışmada Demircioğlu ve Tokdemir (2008) evrensel değerler ise; demokrasi, insan hakları ve özgürlükleri, barış, hoşgörü, sevgi, saygı, bağımsızlık, bilim, eşitlik ve çevre duyarlılığı gibi değerler olarak belirlendiğini belirtmişlerdir. Bu tanımlardan anlaşılacağı üzere evrensel değerler ve millî değerler arasında birtakım farklılık vardır. “Tüm insanlığı bağlayan evrensel değerlere ulaşmak için yerelden yola çıkarak kendi kültürümüze ve geleneklerimize kök salmak gerekmektedir. İnsanları geçmişten geleceğe bağlayan ve

evrenselleştirilen temel dayanak noktası kendi millî ve kültürel değerleridir “ (Sevinç, 2006). Evrensel değerleri, Dilidüzgün (1997) ise, masallar aracılığıyla evrensel değerlerin çocuklara kolayca öğretilebileceğini ve temaların güncelleştirilmesiyle de eğitimde kullanılabileceğini ifade etmiştir. Evin ve Kafadar (2004) ise millî değer tanımı şöyle yapmıştır: “Dünyanın genelinde kabul gören; adalet, eşitlik, insana saygı, özgürlük gibi değerler evrensel olarak nitelendirilirken, belli bir millete özgü olan; millet, devlet, vatan, dil, din, millî marş ve millî bayrak gibi değerler de millî değer olarak nitelendirilir.”

Özkan’a (2006) göre değerler, birey, toplum ve evrensel değerler olarak sınıflandırarak çalışmasında bu terimlere açıklık getirmiştir. Özkan’a göre bireysel değerler bir kişinin değerleri gibi görünse de bu değerlerin oluşturduğu kabuller toplumların değerlerini oluştururlar. Yani bireysel değerler toplumun inançlarından, milletin tarihi birikiminden ve geçmiş tecrübelerinden etkilenirler. Özkan aynı çalışmada millî değerleri; Toplumun tarihinden devralarak taşıdığı, gelenek görenek ve inançlarıyla şekillendirdiği ve üyelerinin çoğunluğu tarafından kabul gören değerler olarak açıklarken şöyle devam etmiştir: Daha çok şuur altında yaşatılan millî değerler her zaman ortaya çıkmayabilir. Bu değerler gerektiği zamanlarda kendini hissettiren değerlerdir. Millî değerler bir milleti diğer milletlerden ayıran önemli özellikler taşır. Milletlerin birbirinden farklılığını ortaya koyan ayıraç görevini üstlenirler.

Bir milletin var olması, devamlılığını sağlaması ve birlik içinde yaşayarak işleyişini sürdürmesi değerleri sayesinde olur. Değerler, bireyin düşünce, tutum, davranış ve yapıtlarında birer ölçüt olarak ortaya çıkar ve toplumsal bütünselliğin bir ögesini oluşturur. Bireyler içinde oldukları grubun, topluluğun, kültürün ve milletin değerlerini benimseyip bunları yaşamlarında birer ölçüt olarak kullanırlar. Böylece daha doğru, daha iyi, daha güzel, daha önemli, daha uygun ve daha adil gibi genel yargılara varma olanağını bulurlar (Öcal & Yıldırım , 2014).

2.8.1. Türk Millî değerleri

Gökalp (1975, s. 80)’ a göre bir milleti ayakta ve bir arada tutan şey ise millî ve manevi değerler ve bu değerlere milletin bağlılığıdır. Millet olmanın yolu millî ve manevi değerlere bağlılıktan geçer ki bu da bizi milliyetçilik duygusuna götürür ve bu duygu da birleştirir. Türk milletin uzun yıllar süren bağımsız bir şekilde ayakta duruşunu değerlerine verdiği öneme bağlayabiliriz. Özkartal (2009, s. 67)’a göre tarihe yön vermiş, büyük medeniyetler kurmuş köklü bir millet olan Türk milleti, 5000 yıldır hiçbir milletin

hâkimiyeti altına girmeden devamlılığını sürdürmüştür. Türk milletinin bu görkemli tarihi kültür, din, dil, bayrak, tecrübeye dayalı örf ve adetler ile millî ve manevi değerlerine bağlılığı sayesinde oluşmuştur. Kafesoğlu'na (1993, s. 1) göre ise; “Türk milletini diğer milletlerden ayıran değerler adil, koruyucu, hürriyet aşığı, saygılı, töresine ve adetlerine bağlı, misafirperver, kahraman, utangaç, öğünmekten ve övülmekten hoşlanmayan, namus ve iffetine düşkün, esir olmayı ve köle durumuna düşmeyi kabul etmeyen, yalancılıktan şiddetle nefret eden, meşruiyete hürmetkâr, sükûneti sever, kargaşadan nefret eder olmaktır”.

Millî değerlere, Millî Eğitim Bakanlığınca (2005, s. 3) şu ifadelerle dikkat çekildiğini görmek mümkündür:

Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık hâline getiren, estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır.

Türkçe Öğretim Programı'nın genel amaçlarında millî değerlere yapılan önemi şu şekilde görmek mümkündür:

Madde 9: Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla millî ve evrensel değerleri tanımaları,

Madde 10: Hoşgörülü, insan haklarına saygılı, yurt ve dünya sorunlarına duyarlı olmaları ve çözümler üretmeleri,

Madde 11: Millî, manevi ve ahlaki değerlere önem vermeleri ve bu değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini güçlendirmeleri amaçlanmaktadır (2005, s. 4)

Millî Eğitim Temel Kanunu'nun Genel Amaçlar bölümünde Türk millî değerlerinin eğitimi şöyle belirlenmiştir:

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini, Atatürk inkılap ve ilkelerine ve anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan

demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek (Millî Eğitim Temel Kanunu, 1973).

Millî değerleri oluşturan bir takım maddi ve manevi unsurlar vardır. Bunlarda örf, adet ve geleneğin etkisi vardır. Bu unsurlardan bazıları; dil, inanç, tarih, gelenek, sanat ve felsefedir. Türk millî değerlerinin oluşumunda da bu faktörler etkili olmuştur.

Yılmaz (2012, s. 12) çalışmasında Türk millî değerlerini şu şekilde açıklamıştır: Araştırmacıların değer sınıflandırmaları bazı farklılıklar gösterse bile, birçok eğitimci yaptıkları çalışmalarda değerleri, millî ve evrensel değerler olarak ele almaktadır. Türk millî değerleri; devlet, millet, vatan, dil, gelenek ve görenek, ordu, millî marş, bayrak ve millî bayramların oluşturduğu millî simgelerdir. MEB (Tebliğler Dergisi, 2004, s. 724) ise Türk toplumunun millî değerlerini şöyle sıralamıştır: “barışseverlik, fedakârlık, hayırseverlik, misafirperverlik, merhamet, haysiyetine ve özgürlüğüne düşkünlük, vatanseverlik, kahramanlık”.

Türk toplumu dil, dini yaşayış biçimi, ahlak, sanat, mitoloji ve devletsiz yapamama gibi temel değerlere sahiptir. O hâlde Türk millî değerlerini şöyle özetleyebiliriz; adalet, tarihine bağlılık, devletine bağlılık, özgürlüğüne düşkünlük, milletine bağlılık, diline bağlılık, gelenek ve göreneklerine bağlılık, askerlik, kültürüne bağlılık, saygı, misafirperverlik, kahramanlık, mütevazılık, namusluluk, dürüstlük, millî bayramlar, dini bayramlar, barışseverlik, fedakârlık, hayırseverlik, merhamet, gözükaralık, ilime düşkünlük, tevekkül, selamlaşma, cömertlik, paylaşımcılık, öz denetim, akılcılık, onur, çalışkanlık, aile birliğine önem verme, haklı kazanç, tutumluluk, yüce gönüllülük, ilim, nezaket, kadına önem, kültürel mirası koruma...

2.9. Değerler Eğitimi

Değerler: En iyinin ölçüsü olan ideaya giden yolda inançlarımız, amaçlarımız ve davranışlarımıza yön veren ölçülerdir. (Aydın, 2010).

Değerler eğitimi: “Değer eğitimi, değerler hakkında öğretim yapma çabasıdır.” (Ulusoy, 2010.s: 34)

MEB ise (2017, s. 7) değerler eğitimini “Türkçe Dersi Öğretim Programı”nda şöyle açıklamıştır:

Günümüz demokratik toplumlarında akademik başarı kadar, insan ilişkilerini düzenleyen pek çok değer giderek daha fazla öne çıkmaktadır. Millî, manevi ve evrensel değerleri tanıyan, benimseyen ve bunları içselleştirerek davranışa dönüştüren bireyler yetiştirmede aile, toplum, medyanın yanı sıra öğretim programlarının da önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Toplumun huzur içinde yaşaması için değerlere ihtiyaç vardır. Bu değerlerin doğru şekilde aktarılması önemli bir konudur. Günümüzde değişen dünya ile beraber değer anlayışları da değişikliğe uğramaya başlamıştır. Gelişen teknolojiyle beraber her gelen yeni nesil değişen kültürlerin içine doğmaktadır. Yetişen yeni nesiller teknolojiyle beraber daha az sosyal yaşam içerisine girmiştir. Üstelik Türkiye’de 2020 senesinde ortaya çıkan Covid 19 salgınıyla beraber okulların kapanması öğrencileri alışkın oldukları okul düzeninde çıkartarak internet üzerinde gerçekleşen eğitim sistemi içine sokmuştur. Böylelikle öğrenciler daha çok evde zaman geçirir olmakla birlikte, daha çok teknolojiyle iç içe olmaya başladılar. Sosyal hayattan uzaklaşan bireylerde insani değerleri yitirme, maddi ve manevi değerleri kaybetme tehlikesi gerçekleşebilir. Bütün bu sebeplerden dolayı gerek aile içinde gerek öğretmenlerce ya da metinler yoluyla doğru verilen değerler eğitimi oldukça önemlidir. Değerler bireylerin daha kaliteli, mutlu, sosyal bir yaşam sürmelerini sağlar. Yılmaz (2018) konu hakkında şu sözleri dile getirmiştir:

Değerler, bireyin daha kaliteli ve mutlu bir şekilde yaşamını idame ettirebilmesinde önemlidir. İnsanın mutlu olması, hayata pozitif bakabilmesi sağlam bir değerler manzumesinin varlığıyla olur. Kendini tanıyan, ait olduğu toplumun değerini ve bilen ve buna uygun davranış örnekleri sergileyen birey, ait olduğu topluma da olumlu davranışlar sergiler (Yılmaz A. , 2018).

Yılmaz’a göre değerler eğitiminde başarılı olmak için değerler eğitimi küçük yaşlardan itibaren verilmelidir. Bu noktada Yılmaz, öncelikli olarak ailede alınan değerler eğitimini en etkili eğitim olarak görmektedir.

2.9.1. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde değerler eğitimi

Millî ve manevi değerlerine sahip çıkan bireyler için eğitim ortamlarının önemi büyüktür. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretilen ortamlarda evrensel ve millî

değerlerin kazanımı, kişisel ve toplumsal gelişim açısından gereklidir. Topluma ayak uydurmak, saygı ve sevgi içerisinde yaşamak değerlere verilen önemle mümkündür. Evrensel değerler dünyanın her yerinde kabul görmüş bireyi iyiye taşıyan değerlerdir. Konu yabancı dil öğretiminde değerler kazanımına geldiğindeyse durum daha da hassaslaşmaktadır. Dil ve kültür ilişkisinden ötürü öğrenilen yabancı dilin milletinin değerlerinin de bilinmesi, dili daha kolay öğrenmeye olanak tanıyabilir. Bunu yapan öğretmenlerin niyeti asla asimile etmek değil, adapte etmek olmalıdır. Böylece kültürlerarası etkileşim ve dil öğrenim süreci hızlanabilir.

2.10. Değerler Nerede, Ne Zaman, Kim Tarafından Kazandırılmalıdır?

Değerler eğitimi hassas bir konudur. Değerlerin doğru bir şekilde kazandırılması için ailenin, okulun, öğretmenlerin, edebi eserlerin ve bu eserlerdeki kahramanların bir takım rolleri bulunmaktadır.

2.10.1. Değerler eğitimi ve ailenin rolü

Kişiler, dünyaya gelir gelmez ilk olarak ailesiyle birlikte olur.

Bazı çocuk psikologlarına göre temel kişiliğimiz 3-4 yaşlarında şekillendiğinden (Titus,1994:4.Akt. Yiğittir, 2010) aile ortamı önem arz etmektedir. Hökelekli ve Gündüz de (2007:388. Akt, Yiğittir 2010) ailenin çocuğun eğitiminde ilk basamak olduğunu, çocuklar için önemli ahlaki duyarlılıkların temelini bu dönemde atıldığını vurgulamışlardır. Bu nedenle okullarda başarılı bir değer eğitimi yapılabilmek için çocukların ailelerinde olumlu değerleri kazanmaları gerekmektedir. Çocukta yanlış gelişmiş bir değeri başka bir değerle değiştirmenin yeni bir değer kazandırmaktan daha zor olduğu dikkate alındığında (Baloğlu & Balgalmış, 2007: 23. Akt Yiğittir 2010) ailelerin değer eğitimindeki önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Aileler yukarıdaki faaliyetlerde ve çocuk gelişimini olumlu etkileyen davranışlarda bulundukları sürece çocuğun değer eğitimi daha da başarılı olacaktır. Bunun için ailelere değer eğitiminde katkıda bulunmak amacıyla dünyada çok sayıda ülkede değerlerin nasıl öğretileceği ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır.” (Stanley, 1983: 242. Akt. Yiğittir. 2010. s: 208)

Unutulmamalıdır ki dünyanın en harika eğitim kurumu mutlu ve huzurlu bir aile; en

harika eğitimcileri ise örnek anne ve babalardır. Aile içi iletişimi düzene sokmadan, aile bireyleri arasında güveni oluşturmada, sevgiyi ve saygıyı oluşturmada söylenecek her söz havada kalacaktır (Yaman, 2014).

2.10.2. Değerler eğitimi ve okulun rolü

Okul ortamı genellikle çocukların evden, aileden ayrılıp, sosyalleşmeye başladıkları ilk yerlerdir. Okula giden çocuk artık vaktinin büyük bir bölümünü okulda geçirmeye başlar. Aileden alınan ilk bilgiler okulda gelişerek, çocuğu geleceğe hazırlar. Bu sebeple, okullar değerleri vermede oldukça önemli kurumlardır.

Günümüz toplumlarında, bu tarz üstün değerlerin yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması görevini üstlenen kurumlar arasında okullar da yer alır (Belet, 2008, s.2). Bilişsel hedeflerinin yanında vatansever olmak, saygılı olmak, dürüst olmak ve adil olmak gibi birçok duyuşsal hedefi olan okulların görevlerinden biri, okul programında açık olarak belirtilen veya belirtilmeyen değerleri öğretmek, öğrencileri belirlenen kurallar doğrultusunda disipline etmek, onların ahlaki gelişimlerine katkıda bulunmak ve karakterlerini olumlu yönde etkilemektir (Akbaş, 2008, s. 9)

Okullar, öğrencilere değerleri dayatmak yerine doğru ve yanlış ayırt edebilmelerinde rehberlik etmelidirler. Böylece okul ortamı, değerlerin içselleştirilmesinde yardımcı olurlar. Çağa ayak uyduran, kişilikleri oturmuş, iyi karakterli bireyler için okul ortamlarının ve öğretmenlerin donanımlı olmaları gerekmektedir.

2.10.3. Değerler eğitimi ve öğretmenlerin rolü

Değerler eğitimi sadece aileden alınması gereken davranış biçimleri olarak görmek yanlış bir yargıdır. Temelleri okul öncesi dönemde aile veya yakın çevreden edinilen veya öğrenilen değerler, okullarda da geliştirilmesi, pekiştirilmesi gereken, toplumsal ve bireysel açıdan oldukça önemli bir araştırma konusudur. Hatta bazı aileler bilinçli bir şekilde çocuklarının okuyup yazma, hesap yapmalarından daha çok değerler eğitimine önem vererek okul seçimi yaparlar.

Gelişen dünyayla beraber değer yargılarımız da kimi zaman unutulmaktadır.

Öncelikler bazen değışerek değerler arka plana atılmaktadır. Bunun sonucu ise sadece bireysel yaralanmalar değil, toplumsal etkiler de oluşturmaktadır.

Okul ortamı farklı karakterlerde, farklı kültürlerden gelmiş birçok öğrenciyi bir arada tutmaya çalışan bir sistemdir. Bu sebeple ortak değerler sistemi çok önemlidir. Öğretici herkesin faydasına olacak değerleri sağlamalıdır. Bunu yaparken değerler sıkıcı öğretiler olmaktan kurtarılarak, getireceğı faydalar gösterilerek eğlenceli şekilde verilerek dikkatli davranılmalıdır. Öğretmenler, değerlerin okulda doğru ve sistematik bir şekilde öğretilmesi için önemli role sahiptirler. Öğretmenler, çocuklar için rehber konumundadırlar ve çocuklar genellikle öğretmenlerini kusursuz olarak görürler. Çocuklar öğretmenlerinin hatalı bir davranışını örnek alabilirler. Bu sebeple doğru örnek olan bir öğretmen iyi bir rehberdir. Ailede anne, baba veya kardeşlerini örnek alan çocuklar okulda da öğretmenlerini rehber alırlar.

Öğretmenler, değerler eğitimini verirken şu maddelere dikkat etmelidirler:

1. Öğrenciler için iyi bir rol model olmaya,
2. Sınıfta ortak bir sosyal yapı oluşturmaya,
3. Öğrencilere sorumluluk verip, öğrencilerin ahlaki gelişimlerine katkı sağlamaya,
4. Öğrencileri cesaretlendirecek değerleri onlara aktarmaya,
5. Öğrencilere karar verme fırsatı sağlamaya,
6. İşbirliğine teşvik etmeye,
7. Tartışma ve paylaşma ortamı oluşturmaya. (Tyree ve Vence, 1997, Akt. Dilmaç: 2002: 4)

Şen (2007) çalışmasında; öğretmenlere değer edinimi ile ilgili önemli görevler düştüğünü belirtmektedir. Çünkü ona göre etkili bir karakter eğitimi için, çocukların yeteneklerini ortaya koyabilecekleri okul ve sınıf ortamları yaratmak, güven ve saygı ortamı oluşturmak gereklidir. Bu da daha temel eğitimde sınıf öğretmeniyle başlar. Sınıf öğretmeni öğrencilerle olumlu kişisel ilişkiler kurmalıdır. Bununla beraber öğretmenler, öğrencilerin ortak hedefler için birlikte çalışmalarını sağlayacak, birbirlerini tanıyabilecekleri ve çocukların bireysel yeteneklerini geliştirebilecekleri fırsatlar ve demokratik ortamlar yaratmalıdırlar. Öğretmenler, öğrencilerin iyi vatandaşın anlamını anlamalarına yardım edecek rol modeldirler (Battistich, 2005. AKT. Şen, 2007). Bu nedenle öğretmenler, öncelikle davranışlarıyla öğrencilere iyi bir model olmalıdırlar.

Öğretmenin iyi örnek olması ise sözle değil, davranışlarla, rol model olarak gösterilmesi çok önemlidir.

2.10.4. Değerler eğitimi ve edebî eserlerin rolü

Değerleri içselleştirmiş bir çocuk topluma ayak uydurmakta zorlanmayacaktır. Böyle bir çocuk toplumun ideal davranış biçimlerini edinmiş olabilecektir. Çocuklara değer eğitimi vermede edebi eserlerde yararlanmak faydalı olacaktır. Ebeveyn veya öğreticilerin dikte etmeden, örtük bir biçimde değer kazanımı yapmaları için edebi eserler kolaylık sağlar. Edebî eserler sayesinde çocukların dil, zihin gelişimleri ilerlediği gibi karakter gelişimleri de doğru edebi eser tercihleriyle gelişecektir. Çılgın (2007) konu hakkında; dış görünüşlerinden memnun olmayan çocuklar, çekingen, utangaç, sıkılgan çocuklar, ailelerinden sürekli yaramaz olduklarını işiten çocuklar, kardeş kıskançlığı yaşayan çocuklar benzer sorunlarla okudukları eserin kahramanlarının da karşı karşıya kaldığını görünce rahatladıklarını ve değişik çözüm yollarını tanıma fırsatı bulduklarını belirtmektedir. Bunun yanında Çılgın (2007) edebi eserlerin, çocuğun az olan hayat tecrübelerine zenginlik kattıklarını ve yeni maceralar yaşatarak çocuğun ufkunu genişlettiğini belirtmektedir. Edebi eserler sayesinde çocukların, farklı insan tiplerini, farklı yaşayışları, başka ülkeleri ve kültürleri tanırdığını dile getiren Çılgın, edebî eserlerin çocuğun içinde yaşadığı toplumun değerlerini anlamasına yardımcı ve topluma uyum sağlamasını kolaylaştırdığını belirtmektedir. Bunlarla birlikte edebî eserlerin çocuğun mensup olduğu kültürü tanımasını sağladığı gibi milletin geçmişini de öğrettiğini dile getirmiştir.

Bu sebeplerle çocuklara uygun edebi eserlerin seçilmesi önemli bir konudur. Doğru tercih edilmiş bir edebi eser çocukta iyi yönde kişilik gelişimi sağlar. Bu sebeptendir ki, doğru kitap tercihi yapabilmek önemlidir. Bu noktada “çocuğa görelilik” ilkesi devreye girmektedir. Çocukların ilgisini çekebilecek, doğru örnekler oluşturacak, keşfedemedikleri yönlerini ortaya koyacak edebi eserler seçilmelidir. Bu sebeple hem yazarlara hem aile ve öğreticilere büyük vazifeler düşmektedir. Kısacası bir çocuk edebiyatı ürünü, çocuğu hayata hazırlamalı, iyiye yönlendirmeli, yaşam, doğa, insan sevgisi vermelidir.

“Eğitim tarihine bakıldığında özellikle ahlak eğitiminde, hikâyelerin sıkça kullanıldığı görülmektedir. Günümüzde de birçok araştırmacı, bireylere kazandırılması

hedeflenen temel değerlerin aktarılmasında edebî kitaplardan yararlanmanın geçerli ve kolay bir yöntem olduğunu kabul etmektedir” (Tomlinson and Lynch-Brown 1996; Andrews, 1994; Bennett, 1995; Wynne and Ryan. 1997; AKT. Karatay ve diğerleri 2011). Çünkü edebî eserler içerisinde barındırdığı değerler sayesinde çocukların ahlaki gelişimi için örnek olaylar sunar. Bu sebeple edebi eserlerin eğitim ortamında kullanılması ve bu eserlerin bazı nitelikleri taşıması çok önemlidir. O’Sullivan (2004. AKT. Karatay ve diğerleri) edebi eserlerin bulundurması gereken nitelikleri dört çeşit kitap tanımı ile yapar. Bunlar şöyledir:

1. *Ahlaki ikilem içeren kitaplar,*
2. *Edebî seviyenin ötesine geçmeyi sağlayacak içerikteki kitaplar,*
3. *Öğrencilere hitap eden, onlarla aynı yaşta olan, beğenilen ve gerçekçi karakterlerden oluşan kitaplar,*
4. *Farklı kültürlerden gelen, hem erkeklerin hem de kızların ana karakter olduğu kitaplar.*

Karatay ve diğerlerinin (2015) çocuk edebiyatı ürünlerinin ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin karakter gelişimine etkisini incelediği araştırmada edebiyat temelli karakter eğitimi uygulanan deney grubu öğrencilerinin ön test - son test ahlaki gelişim puanları arasında -7. sınıflar hariç- anlamlı bir fark olduğu belirlenirken, geleneksel öğretim teknikleri uygulanan Sosyal Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Düşünme Eğitimi dersleri işleyen kontrol grubu öğrencilerinin ön test- son test ahlaki gelişim puanları arasında anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Bu araştırma sonucunda elde edilen bu veriler edebiyat temelli karakter eğitiminin, öğrencilerin karakter gelişimleri ve değer kazanımında etkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca yine bu araştırma sonunda öğretmenlerin ve velilerin gözlemleri önem arz etmektedir. Bu sonuçlara göre, edebiyat temelli karakter eğitiminden sonra öğrencilerin sevgi, saygı, çalışma, sorumluluk, sabır, hoşgörü, anlayışlı olma, dürüstlük, misafirperverlik, temizlik, diplomasi - iletişim kurma ve kurallara uyma gibi okul içi ve dışında sergiledikleri davranışlarında olumlu değişiklikler olduğu gözlenmiştir. Bu araştırmayla eğitimde kitap seçiminin önemi vurgulanmıştır. Bununla birlikte Karatay ve diğerleri doğru kitabı seçmenin de tek başına yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Çocuklar kitap okurken onları kitaplarla baş başa bırakmak yerine onlarla hikâyeler üzerine konuşmalar yapmak, sorular sorup çocukların düşüncelerini sağlamak, hikâyeleri canlandırma, rol oynama gibi eğitici ve eleştirel düşüncüyü harekete geçiren sanatsal etkinlikler yapmak gerektiğini de dile getirmişlerdir. Bu sebeple edebi eserlerin kullanıldığı eğitim ortamında çocuklara sadece kitap okutmak yeterli olmaz. Öğretmenlerin

rehber durumda olduğu durumda edebi eserlerde karakter eğitimi anlamında faydalanmak daha mümkündür.

Okulda okuma etkinlikleri aracılığıyla değerlerin çocuklara aşamalı bir şekilde aktarılması ve karakter eğitimi etkinliklerinden beklenen sonucu almak için şu basamaklar izlenmelidir:

1. “Hazırlık: Bu aşamada öğrencilere kazandırılacak değer ve/veya değerlere uygun edebî eser; masal, hikâye önceden belirlenir. Aktarılacak değerlerle ilgili öğrencilerin ön bilgileri harekete geçirilir. Hedef değerlerle ilgili onlara sorular yöneltilebilir. Öğrenciler metinde kullanılan unsurlarla ilgili konuşturularak dikkatleri hedef değerlere çekilir.
2. Tanımlama/Kavrama: Hikâyedeki ana karakteri ve olayları tanımlama/kavrama, yaşanan olayı ve hikâyenin ana öğelerini; ikilemli durumu meydana getiren olayları ve bunların kahramanlarını, olayların geçtiğı yeri ve zamanı kavrama çalışmaları yapılır. Bu aşamada öğrencilerin metni kavramaları sağlanır.
3. Katılma: Öğrencilerin, hikâyede geçen ikilemli durumla ilgili bağ ve duygudaşlık kurmaları ve ana karakter ile duygusal bir bağ hissetmeleri sağlanmalıdır. “Kahraman böyle davranmakla ve/veya yapmakla iyi mi etti?” sorusuyla öğrencilerin ikilemli olay ve durum karşısında kahramanla duygudaşlık, özdeşim kurmaları sağlanmalıdır.
4. Olayın iç yüzünü anlama: Bu aşamada okuyuculara metindeki ana karakterin yaşadığı ikilemli durum için tartışma ortamı oluşturulur, yaşanan ikilemli olay analiz edilir. Kahramanın yaşadığı olayda uygun olmayan davranışlar ve bunların yerini alabilecek alternatifler bulunur. “Onun yerinde olsaydın ne yapardın? Bu durumda başka ne yapılabilir?” sorularıyla öğrencilerin doğru davranışa ilişkin seçenekler arasından kendi tercihlerini yapmalarına fırsat verilir (Forgan, 2002’den geliştirilmiştir; 2011a.AKT Karatay ve diğerleri 2015)”.

Yine Karatay ve diğerlerinin (2015) araştırmasında “Edebiyat Temelli Karakter Eğitimi Programının uygulandığı 6, 7 ve 8. sınıf deney grubu öğrencilerinin ahlaki gelişimlerinde, öğretmen ve veli görüşlerine göre gözlenebilir değişiklikler var mıdır?” alt problemi incelemeye alınmış ve bu problemin çözümlenmesinde, edebiyat temelli karakter

eğitiminin uygulandığı deney grubunda öğrencilerin ahlaki gelişimi konusunda öğretmen ve velilerin yazılı olarak verdikleri görüşlerinden faydalanılmıştır. Bu görüşlere göre öğretmen ve velilerin deney grubu öğrencilerinde gözledikleri değerlerle ilgili verilen ifadeler şöyledir:

1. Saygı:

Veliler: "Büyüklerine karşı daha saygılı oldu."

Matematik öğretmeni: "Öğrenci davranışlarında sınıflarını temiz tutma, arkadaşları söz aldığı anda dinleme, arkadaşlarına ve öğretmenlerine karşı daha saygılı ve nazik olma gibi olumlu davranışlar gözlemlendi."

2. Sevgi:

Veliler: "Küçüklerine ve kardeşlerine karşı daha ilgili ve anlayışlı oldu."

3. Çalışma: okuma alışkanlığı, akademik başarı

Veliler: "Kitap okuma alışkanlığı kazandı."

Veliler: "Uygulamalardan sonra düzenli kitap okuma başladı."

Türkçe öğretmeni: "Öğrencilerin birçoğu düzenli olarak kitap okumaya başladı."

4. Sorumluluk: Derslere ilgi

Veli: "Derslerinde başarısı arttı."

Veli: "Her akşam düzenli olarak ders çalışmaya başladı."

Veli: "Notlarını yükseltmek için daha gayretli çalışmaya başladı." Beden eğitimi öğretmeni: "Öğrencilerin başarısında olumlu yönde değişiklik oldu." Türkçe öğretmeni: "Öğrenciler duygu ve düşüncelerini yazılı ve sözlü daha rahat ifade etmeye başladılar."

Matematik öğretmeni: "Öğrenmeye ve araştırmaya isteklerinin artması okul başarılarına olumlu bir şekilde yansımıştır."

5. Sabır ve hoşgörü: öfke kontrolü/şiddet

Veli: "Çocuğum olumsuzluklar karşısında öfkesini kontrol etmeyi öğrendi."

Veli: "Onu kızdıran bir şeyle karşılaştığında eskisi gibi aşırı tepki göstermiyor." Türkçe öğretmeni: "Birbirlerine karşı daha sabırlı ve anlayışlılar."

6. Anlayışlı olma:

Veli: "Okuduğu kitaplar çocuğuma hayatta iyi ve güzel şeylerle karşılaşabileceği gibi, hayatta olumsuzlukların da olabileceğini öğretti."

7. Dürüstlük: Doğru olma

Veli: " Artık yalan söylemiyor."

8. Misafirperverlik:

Veli: "Eve gelen misafirleri güler yüzle karşılıyor." Veli: "Eve gelen misafirlere karşı yaklaşımı değişti."

9. Temizlik:

Veli: "Odasını daha derli toplu bırakıyor."

10. Diplomasi: "İletişim kurma "

Beden eğitimi öğretmeni: "Öğrencilerin arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle olan diyaloglarında olumlu yönde değişiklikler gözledim."

Türkçe öğretmeni: "Öğrenciler en küçük şeyde durmadan birbirlerini şikâyet ederlerdi. Uygulamadan sonra öğretmene yapılan şikâyetler azaldı."

Okul müdürü: "Öğrenciler birbirlerini dinlemeyi öğrendiler." Görsel sanatlar öğretmeni: "Öğrencilerin kendilerini ifade etme biçimi ve üslubunda olumlu manada bir değişiklik gözlemlendi."

İngilizce öğretmeni: "Empati yeteneğinin, buna bağlı olarak karşılıklı iletişim kurma becerilerinin geliştiği gözlemlendi."

11. Kurallara Uyuma: İtaat etme

Rehber öğretmen: "Okulda disiplin sorunu çokken karakter eğitimiyle bu azaltıldı." Öğretmen ve veli görüşleri de öğrencilerle yapılan Edebiyat Temelli Karakter Eğitimi çalışmalarının, özellikle sevgi, saygı, çalışma, sorumluluk, sabır, hoşgörü, anlayışlı olma, dürüstlük, misafirperverlik, temizlik, diplomasi-iletişim kurma ve kurallara uyuma gibi okulda ve sosyal hayatta gerekli olan temel değerleri öğrencilere kazandırmada başarılı olduğunu göstermektedir.

Bu görüşler sonunda Karatay ve diğerleri (2015) edebiyat temelli karakter eğitimi

uygulamalarının öğrencilerin sadece ahlaki olgunluklarını geliştirmekle kalmayıp, bunun yanında kitap okuma alışkanlığı ve ilgilerini, eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiği de gözlemlenmiştir. Bu durum, edebî eserlerin insana özgü değerleri işleyerek, bu değerlerin insana olumlu kişilik özellikleri olarak yerleşmesini ve kökleşmesini sağlama işlevi ile de ilgilidir (Kavcar, 1999.Akt, Karatay ve Diğerleri 2015). Bütün bu bilgiler, edebiyatın her yaşta karakter eğitiminde bir araç olarak kullanılmasının doğru ve etkili bir yöntem olduğunu göstermektedir. Bu çalışma; edebiyatın derste araç olarak kullanıldığında ya da karakter eğitimi merkezine alındığında, çocukların ahlaki gelişim düzeylerini olumlu anlamda geliştirdiğini göstermektedir.

2.10.5. Değerler eğitimi ile karakter eğitimi

Karakter gelişimi üzerine çok fazla çalışma bulunmaktadır. Karakterin doğuştan mı geldiği, yoksa sonradan geliştirilebilmesinin mümkün olup olmadığı zihinleri meşgul etmektedir. Aydın (2010) karakterin kişinin doğumuyla şekillenmeye başladığını ve yaşam boyu kişiyi değiştiren ve geliştiren olgu olarak tanımlamıştır. Ailenin, kişinin sosyalleşme sürecinin başladığı ve ilk değerlerini edindiği yer olduğu düşünülürse, karakterinin şekillenmesinde çok önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Bu sebeple anne, babanın ve diğer aile bireylerinin çocukla iletişimi, çocuğa yöneltilen davranış biçimi; çocuğun davranışlarını etkiler ve karakteri ve sosyal gelişimi anlamında önemlidir (Aydın, 2010). Yani karakter geliştirilebilir davranışlardır.

Battictich, (Battistich, 2005.Akt. Karatay ve diğerleri 2015) karakter eğitiminin temel amacını; insanın bilinçli olarak iyiyi, olumluyu seçmesi, bunun için çaba göstermesi, kendine ve başkalarına faydalı olmasını sağlamak olarak açıklamışlardır. Bunun da ancak bireylerin toplum tarafından kabul gören değerleri ve ahlak kurallarını içselleştirerek kişiliğinin bir parçası hâline getirmesiyle gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Bunun yanında karakter eğitimi uyuşturucu kullanımı, suça karışma oranlarının artması, akademik başarısızlıklar gibi birçok güncel sorunu önlediğini de savunarak karakter eğitiminin birçok problemin önüne geçtiğini söyle getirmişlerdir. İyi karakterli kişiler her toplumda istenen kimselerdir. Birçok aile çocuklarının bebekliğinden itibaren onlara sağlam bir karaktere sahip olmaları için büyük çabalar gösterir. Karatay ve diğerleri (2005) karakter eğitiminin önemini bir ailede, toplumda ve ülkede sevgi, saygı, çalışkanlık, dürüstlük, sorumluluk ve adalet gibi temel değerlerin içselleştirilmesi, herkes tarafından benimsenmesi, bireysel ve

toplumsal mutluluğun, kalkınmanın, birlik ve beraberliğin temellerinin inşa edilmesini sağladığı düşünceleriyle açıklamışlardır. Bu temel değerleri benimsemiş bireylerin, geleceğin iyi ve sağlam karakterli yurttaşları olarak toplumsal yaşamın huzurlu, üretim ve kalkınmanın canlı olmasını sağladıklarını dile getirmişlerdir. I. ve II. Dünya savaşlarına rağmen günümüzde refah düzeyi iyi olan çağdaş ülkelerin, bu başarıyı iyi eğitilmiş sağlam karakterli nesiller yetiştirmeleri sayesinde gerçekleştirdiklerini, sağlam karakterli, erdemli nesiller yetiştirmenin, millî ve evrensel ahlaki değerlerin gelecek genç kuşaklara programlı bir şekilde aktarılmasının, karakter eğitimi ile gerçekleştirebildiğini de belirtmişlerdir.

2.10.6. Değerler eğitimi ve rol model olarak kahramanlar

“Gibbon öğrencilerin kendilerine okul dışında model seçme eğilimleri kaçınılmaz olduğunu belirtir: “Günümüzde genellikle ünlü film yıldızlarına özenip taklit etmekte ve çok para kazanan başarılı kişilere hayranlık duymaktadırlar” ” (Lakshimi, 2009). O hâlde çocukların kendilerine doğru rol model seçmesinin önemi büyüktür. Öğrencilere kötü alışkanlıklar olarak ortaya çıkacak olumsuz değerlerin etkilerinden korunmalarını sağlamak ve onlara istenilen değerleri kazandırmak eğitimin görevidir. Bunun için eğitim programlarında okul öncesi eğitim döneminden başlayarak öğrencilere rol model olabilecek kahramanlar sunulması bir gereklilik hâlini almaktadır. Okullarda öğretmenlerin rol model olması beklenir. Öğretmenlerin değerleri rol model olacak şekilde uygulaması beklenen davranıştır. Fakat bu rol modellik her öğretmen tarafından uygulanan ve işlevsel hâle getirilen bir durum değildir. Bu sebeple okullarda öğretmenlerin yanı sıra başka rol modeller de sunulmalıdır. Bu rol modeller edebi ürünlerin içerisine ustaca yerleştirilmiş kahramanlardır. Edebi eser seçiminde kahramanların nitelikleri oldukça önemlidir.

Bireyler karşısına çıkan herkesi model almazlar. Bir kişinin model alınması için gözlem yapan ile model arasında benzer özellikler bulunmalıdır. Bu benzerliklerin artması davranışın taklit edilme oranını arttırır. Model ile gözlemleyen arasında bulunması gereken temel özellikler şunlardır:

Yaş: İnsanlar kendi yaşlarına yakın model seçerler.

Cinsiyet: İnsanlar kendi cinslerinin davranışlarını daha çok model alırlar. Karakter: İnsanlar çoğu zaman toplumda öne çıkmış, iyi karakterli kişileri model alırlar.

Benzerlik: İnsanlar kendilerine uygun ve benzeyen kişileri daha çok model alma eğilimindedirler.

Statü: Yüksek statülü modeller düşük statülü modellerden daha etkilidirler (Korkmaz, 2006. Akt. Aslan, 2009).

Bu sözlerden anlaşılmaktadır ki öğrencilere okutulacak metinlerde geçen kahramanların özellikleri oldukça önemlidir. Çünkü çocuk zihni taklit etmeye ve özdeşim kurmaya müsaittir. Araştırmaya konu olan fabllar, kullanılan hayvan karakterler de çocuk dünyasına uygunluk bakımından olumludur. Çocukların hayvanlara karşı beslediği sempati sayesinde okudukları metni ilginç bulurlar ve özdeşim kurabilirler. Bu sebeple kullanılan hayvan karakterlerin verdiği mesajların iletisi oldukça önemlidir.

2.11. Fabl Kullanımıyla Değerler Eğitimi

Dil öğretimi metinden bağımsız düşünülemez. Bu sebeple metin seçimi oldukça önemlidir. Konunun önemini Demir ve Açık (2011), Türkçe öğretiminde temel ders materyallerinden birinin metin olduğunu, hatta Türkçe eğitiminin büyük ölçüde metne dayandığını belirtmişlerdir. Çünkü dil öğrenmek; kelimelerin, kurallar çerçevesinde bir araya gelerek oluşturduğu dünyayı görmek, tanımak, anlamak, değerlendirmek, hissetmek, bu dünyada yaşamaktır. Dilin en iyi ve etkili şekilde kullanıldığı edebî eserler, bir taraftan toplumun kültürel değerlerini yansıtırken, diğer taraftan insanın duygularına hitap ederek onların gelişmesine aracılık eder. Edebî metinler; toplum açısından kültürel değerleri, bireysel açıdan da eğlendirici, zevk verici olmak üzere çeşitli unsurları bünyesinde taşır. Bu açıdan Demir ve Açık edebî metinleri; ana dili ve yabancı dil öğrenimi veya öğretiminin vazgeçilmez unsurları olarak görmüşlerdir. Fakat her metin dil öğretimi için uygun değildir. Metin seçerken muhtevasına, hedef kitlenin seviyesine, dersin amacına uygunluğuna iyi bakılmalıdır. “Metinlerin Türkçeyi en iyi şekilde örneklemesi, günlük hayatla bağlantı kurması, bireyi hayatın içerisine sokması, kültürel değerleri yansıtmaları gerekir.” (Demir, Açık:2011)

Ünal (2005, s. 205) son yıllarda yabancı dil öğretim yöntemlerinden biri olarak benimsenen kültürlerarası yaklaşımın, odağına derste edebî metinlerin kullanılmasını aldığını dile getirmiştir. Bu düşünceye göre edebî metinler dil becerilerini geliştirmenin yanı sıra öğrenciye, öğrendiği dilin kültürünü de tanıma fırsatı vermektedirler. Yabancı dil derslerinde edebî metinlerin kullanılması; edebiyatın kurgusalılığı sayesinde okur ile metinlerin doğal bir iletişim içine girmelerini sağlamaktadır. Ayrıca Ünal edebi metinlerin, ders kitabı metinlerinden daha fazla motive edici olduklarını belirtmiştir.

Yine Ünal (2005:205)' ın ifadelerine göre; yazınsal metinler, bir mesaj iletmek amacıyla kaleme alınmışlardır. Okurdan bu mesajı algılaması, yorumlaması, yazarın metni ördüğü kodları ve içeriği çözümlemesi beklenmektedir. Bu tür metinlerin yabancı dil derslerinde materyal olarak kullanılması, öğrencinin kendi dili ve kültürü dışında yazılmış bir metni doğru anlaması bakımından önemlidir. Bu sebeplerle çalışmada incelemeye alınan fabl türü üzerinde durulmuş ve fablın değerler kazanımındaki rolü incelenmiştir. Dil öğretiminde metin türü olarak fabl seçimini ise, Alptekin (2005) konu hakkında hayvan masallarının kısa olmasının çocuğun dinleme ve anlamasını kolaylaştırdığını, aynı zamanda bazı duygu ve kavramları çocuklara öğretmesi bakımından etkili olduğunu belirtmektedir. Yani fabl türü dilinin kolay anlaşılması verilecek mesajın kolay anlaşılmasını sağladığı bakımından değerler eğitimi için iyi bir metin türüdür. Dilinin sade olmasına rağmen, verilen iletinin özlü olması dil öğretimi açısından da olumludur. Duran ve diğerlerinin de (2018) belirttiği gibi; fabllar çocuklara hayvanları tanıtmaya ve sevdirmeye faydalarının yanında, onların özveri, yardımseverlik, iyi insan olma; başkalarına saygı, sevgi besleme, sadakat, iyilik, tatlı dil, güleryüz gibi kazanımları elde etmelerine yardımcı olur ve insanlara dolaylı yol ile öğüt verir. Fabllar basit kurgusuyla olayların sebep-sonuç ilişkisi içerisinde kısa ve yalın şekilde verilememesinden dolayı çocuklar için anlaşılabilir metinlerdir. Dil dersleri değerler eğitimi açısından ayrı bir önem taşımaktadır. Bir dilin söz varlığını inceleyen bir ders kapsamı o dilin maddi ve manevi kültür ve değerlerini verirken inandırıcılık sunmalıdır. O ulusun değerleri o ulusun kültürü ve inançları hakkında ipuçları verir. Bu ipuçları da o dilin söz varlığına yansır. “Metinler değer öğretimi açısından güzel birer araçtır. Metinlerde alınan konular sayesinde öğrencilerin millî ve evrensel değerlere ulaşması sağlanabilir” (Ekinci Çelikpazu & Aktaş, 2011).

Erdal ve Gökmen (2010), fabllarda her ne kadar bireysellik, karşılıklı iyilik yapma gibi olumsuz örnekler içeren davranışlar olsa da çocukların üzerinde düşünerek doğru değerlere ulaşması sağlanabildiğini dile getirmişlerdir. Fablları çeşitli insan karakterlerini betimleyen, güldürürken düşündüren ve gerçekliği ön planda tutan önemli edebi tür olarak tanımlayan Erdal ve Gökmen (2010), eğitimcilerin doğru fabllar üzerinde öğrencilerle birlikte yapacağı çalışmalar sayesinde öğrencileri yanlış davranışlardan ziyade doğru davranışlara yönlenebileceklerini belirtmişlerdir.

Seyidoğlu (1977, s. 48), çocuklarda masal kullanımıyla eğitimin çok etkili bir yol olduğunu savunur ve şunları söyler:

Belirli bir yaştan önce çocukların yetiştirilmesinde onların davranışlarına şekil vermenin kolay olduğunu belirtirken, bir çocuğa “şunu yap, bunu yapma” denilerek verilecek telkinlerin çocuğu isyana sürükleyeceğini yahut söylenenlerin etkisinin olmayacağını belirterek masalcılık ile annelik fonksiyonunu bir arada işler.

Seyidoğlu’nun masallar üzerinden belirttiği düşünceleri fabl ile değerler eğitimi vermede de değerlendirilebilir.

2.12. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dersinde Fabl Kullanımıyla Değerler Eğitimin İçin Etkinlik Oluşturma

Çocuklara yabancı dil öğretirken uygulanabilecek çok fazla etkinlik vardır. Anşın, erken yaşta yabancı dil öğreniminde kullanılan şarkıların, oyunları, resimlerin, albümlerine, koleksiyonların ve oyunlaştırma gibi tetikleyicilerin öneminden bahseder. (Anşın, 2006, s. 15). Oyunlar, materyaller, şarkılar, aktiviteler yabancı dil öğrenimini kolaylaştırır, daha kalıcı kılar ve zevkli bir hâle getirir.

Nilüfer Bekleyen (2016: 25. AKT Başkaya 2019. s.46) yabancı dil öğrenilen sınıflarda kullanılan etkinlikleri 3 grupta ele almıştır. Bunlar şöyledir:

- *Sakinleştirici Etkinlikler: okuma, boyama, çizim yapma, tahtadakileri, kitaptakileri deftere yazma, eşleştirme, boşluk doldurma, sözcükleri gruplandırma, kısa sınavlar, öykü veya kısa parçalar dinleme, bireysel yapılan etkinlikler.*
- *Canlandırıcı Etkinlikler: Yarışmalar, oyunlar, grup çalışmaları, drama etkinlikleri, sözlü etkinlikler, şarkılar, tekerlemeler, anket çalışmaları, internet kullanımını gerektiren etkinlikler.*
- *Zihinsel olarak etkin katılım gerektiren etkinlikler: tahmin, eşleştirme, problem çözme, soru-cevap, yarışma ve verilen ipuçları ile cümle kurma etkinlikleri.*
- *Zihinsel olarak etkin katılım gerektirmeyen etkinlikler: Yüksek sesle okuma, tekrar etme, boyama, bir yerden bakarak deftere yazı yazma.*
- *Farklı öğrenme stillerine hitap eden etkinlikler: Görsel öğrenme stiline sahip öğrenciler için görsel materyallerin kullanıldığı etkinlikler; işitsel stile sahip öğrenciler için şarkı ve ses kayıtları; kinestetik öğrenme stiline sahip öğrenciler için ise hareket etmeyi gerektiren oyunlar, videolardan yola çıkarak hareket etmek.*

Derste çeşitlilik sağlamak, sınıf yönetiminde zorlanmamak, dersi sıkıcılıktan kurtarmak derste etkinlik yapmanın büyük faydalarından birkaçıdır. Bunun yanında yabancı dil öğretiminde etkileşim sağlanarak dil kullanımı pekiştirilir, özgüven sağlanır,

grup çalışmaları sayesinde samimi bir ortam oluşturulur ve dil sadece teorik değil, iletişim hâlinde yani uygulamalı olarak da öğretimi kolaylaştırır.

Sever, Aslan ve Kaya (2011); Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere pek çok etkinlikten bahsetmiştir. Bu etkinlikler çocuklara ana dili olarak Türkçe öğretimine yönelik olarak tasarlansa da pek çoğunun çocuklara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de kullanılması mümkündür. Önemli olan öğretmenin ders amacına yönelik etkinliği seçmesi ve planlamasıdır. Söz konusu olan etkinlikler şunlardır:

Öykü, masal, şiir tamamlama, öykü ve şiir resimleme, verilen sözcüklerle paragraf oluşturma, verilen sözcüğün son harfiyle başlayan sözcük bulma, verilen cümlelerle paragraf oluşturma, cümle ekleme, verilen resimlerden hareketle öykü ve masal oluşturma, öykü kişinin yerine kendini koyarak yeni öykü oluşturma, öykü yazma, anıyı öyküleştirme, oyunlaştırma, sözcüklerden şiir oluşturma, betimleme yazma, mektup yazma, çağrışımları yazma, karikatürlerin iletisini bulma/çözme, yazılı karikatürlerin iletisini yorumlama, karikatürde işlenen konuya/iletiye ilişkin söz yazma, sözcük, atasözü veya deyim tamamlama, müziği yorumlama kendini başka bir nesnenin, kavramın veya canlının yerine koyma, varlık tanıma, duyguya uygun olay anlatma, dinlediğini anlatma, bulmaca hazırlama, gözlem yazma, düşleneni yazma, çağrışım balonları ya da kavram ağı oluşturma ve metin yazma, bilmece yanıtlama ve oluşturma, sözlü öykü oluşturma, atasözü ya da deyim bedeni dili ile anlatma, kişi, kent, bitki, hayvan, eşya bulma ya da tanıma; bir yaşam durumunu canlandırma, geleceğe gitme, gazete ve dergi hazırlama, tekerleme söyleme, sözcük sözcük içinde oyunu, sözcük ailesi oluşturma, sözlükten veya yazım kılavuzundan sözcük bulma, sözcük oluşturma ve sözcük dizme (Sever, Kaya ve Aslan,2011).

Değerler eğitimi vermeyi hedefleyen bir ders içeriğinde kullanılabilecek etkinlikleri Çengelci (2010) doktora tezinde anlatmıştır. Buna göre yapılabilecek etkinlikleri şu başlıklar altında özetleyebiliriz;

- Öğretmenin kendi hayatından örnekler vermesi,
- Öğrencilerin kendi hayatlarından örnekler vermesini isteme,
- Önemli kişilerin sözlerinden veya yaşamlarından örnekler verme,
- Atasözleri ve deyimlerden faydalanma,
- Öğretmenin, öğrencilere rol model olması,
- Örnek öğrencilerin model gösterilmesi,
- Belirli gün ve haftalardan faydalanma,
- Dramadan faydalanma,

- Güncel olaylardan faydalanma,
- Empatiden faydalanma,
- Benzetmeden faydalanma,
- Yakın çevreden faydalanma,
- Diğer ders ve disiplinlerden faydalanma,
- Aileden faydalanma,
- Ödevlerden faydalanma,
- Sivil toplum kuruluşları, dernek ve vakıfların çalışmalarını örnek gösterme,
- İnternette faydalanma,
- Sınıf dışı etkinliklerden faydalanmak.

Lessing (1967: 65-66. AKT. Tepebaşı, 2011: 73) fabla ilişkin öğreticiler tarafından uygulanabilecek bazı alıştırmaları şöyle maddelemiştir:

1. *Fabl Motiflerini Değiştirme: Buna göre bir fabldan dönüştürülerek farklı fabllar elde edilebilir.*
2. *Fabl Devam Ettirme: Buna göre yarım anlatılmış fabl devam ettirilir. Öğrencilere düşen görev zihinlerini kullanarak fabl farklı şekillerde devam ettirerek yaratıcı düşündürmektir.*
3. *Hadiseyi Değiştirme: Fabl okunur ve olaylar farklı son ile değiştirilir.*
4. *Aynı Hadiseyi Başka Bir Fabl Bütünlüğüne Aktarma*
5. *Fabla Yeni Hakikat Ekleme*

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Türkçe öğrenen yabancı çocuk gruplarında fabl kullanımıyla değerler eğitimi vermeyi hedefleyen bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerine uygun olarak desenlenmiştir. Veriler, doküman incelemesi ile elde edilmiş, içerik analizi ile çözümlenmiştir. “Nitel araştırma, gözlem görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır.” şeklinde tanımlanmaktadır (Yıldırım A. , 1999). Doküman analizi ise, çalışma konusu ile ilgili olağan kayıt, doküman ve belgeleri bir araya getirip; belirli bir kural ve disipline göre sistematik olarak kodlayarak incelemeye denir. Doküman analizi, belgesel gözlem ya da belgesel tarama olarak da tanımlanmaktadır (Çepni, 2009, s. 76).

Yabancı çocuklara Türkçe öğretimi dersinde fabl kullanımıyla değerler eğitimi hedef alan bu çalışmada fabl türünün çocuk dünyasına uygunluğu ve fablın yazılış gayesinin değerler kazandırma olması açısından fabl türü incelemeye alınmıştır. Fabl evreninden ise La Fontaine fabllarından 10 adet fabl belirlenerek incelenmiştir. La Fontaine fablları; tüm kültürler için ortak motif olması, dilinin sadeliği ve popülerliği bakımından tercih edilmiştir.

La Fontaine’in evrenselleşmiş bu fablları birden çok ulusa seslenişi bakımından, çok kültürlü bir yapı içermektedir. “Öğretmen ve veliler çocuklara çok kültürlü, farklı uluslara ait kitaplar seçerken kitapların hem Türk kültürü ile bağdaşmasına hem de farklı ulusların kültürel gerçekliğini doğru yansıtmaya, yani diğer kültürler ve toplumlar hakkında basmakalıp ifadeleri, önyargılı düşünceleri içermemesine dikkat etmelidirler “ (Destebaşı & Karabuğa , 2013)

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmada ele alınan fablların değer eğitimi açısından işlevsel bir içeriğe sahip olup olmadığı incelenmek istenmiştir.

Çalışmaya öncülük etmesi bakımından öncelikle Yabancı çocuklar için kaleme alınmış Türkçe ders kitapları evreninden, Yunus Emre Enstitüsünün yabancı çocuklar için Türkçe ders kitaplarından “Türkçe Öğreniyorum” (Türkçe Öğreniyorum Ders Ktapları 1,2,3,4, 2015) ders kitapları ve çalışma kitapları (Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitapları 1,2,3,4, 2015) ayrıca yine Yunus Emre Enstitüsünün “Çocuklar İçin Türkçe” ders kitapları serisi (Çocuklar İçin Türkçe 1,2) örnekleme seçilmiştir.

Çalışmada, Türkçe öğrenen yabancı çocuklar için Türkçe ders kitabı niteliğinde hem dünyada hem Türkiyede birçok şubesi olan Yunus Emre Enstitüsünün çocuklar için kaleme aldığı ders kitapları ve çalışma kitapları incelemeye alınmıştır. Yunus Emre Enstitüsü kitapları; kurumun kurumsal olması ve yabancılara Türkçe öğretiminde en çok kullanılan çocuk kitapları olmaları sebebiyle “Türkçe Öğreniyorum” ders kitapları ve çalışma kitapları seti ve çocuklara yönelik başka bir ders kitabı olmaması açısından “Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT)” setleri tercih edilmiştir.

Türkçe Öğreniyorum Seti

Türkçe Eğitim Müdürlüğü tarafından hazırlanan “Türkçe Öğreniyorum Seti” ders kitabı, çalışma kitabı, dinleme metinleri kitapçığı ve dinleme kayıtlarından oluşmaktadır.

Kitaplar A1 ve A2 düzeylerinin kazanımlarını kapsamaktadır. Setteki 1. ve 2. kitaplar A1, 3. ve 4. kitaplar ise A2 seviyesine yönelik olup Türkçenin seçmeli ya da zorunlu ikinci yabancı dil olarak okutulduğu ülkelerde, Enstitünün Türk Kültür Merkezlerinde (çocuk grupları için) ve Türkiye'ye çeşitli sebeplerle gelen 10-15 yaş hedef kitleye yönelik düzenlenen kurslarda kullanılmak üzere hazırlanmıştır (Yunus Emre Enstitüsü , 2021).

Çocuklar İçin Türkçe Seti (ÇİT)

Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde görevli Türkçe okutmanları ve alan uzmanlarından oluşan bir komisyon tarafından hazırlanan “Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT) Seti” ders kitapları, öğretmen kılavuz kitapları, şarkılar ve dinleme kayıtlarından oluşmaktadır.

Kitaplar A1 düzeyinin kazanımlarını kapsamaktadır. “Çocuklar İçin Türkçe Seti (ÇİT)” 6-9 yaş hedef kitlenin Türkçe öğrenimine yönelik hazırlanmıştır. Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT) setinin başta ülkemizdeki geçici koruma altında bulunan Suriyeli çocuklar olmak üzere Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenmek isteyen bütün çocuklar ve öğretmenlerin kaynak ihtiyacını karşılayacağı düşünülmektedir (Yunus Emre Enstitüsü, 2021).

Çalışma için belirlenen diğer evren- örneklem ise; fabllar evreninden seçilen La Fontain’in yabancı çocuk gruplarının dil seviyelerine uygunluğu bakımından belirlenen 10 adet fabldır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırma konusuyla ilgili doküman analizi tekniği kullanıldığından, konu alanında daha önce çalışılmış tez ve araştırmalar, değerler eğitimi, fabl ve La Fontaine fablları hakkında bilgilere ulaşılmıştır.

Araştırmaya mevcut sistemde Türkçe öğrenen çocuklar için kullanılan Yunus Emre Enstitüsünün “Türkçe Öğreniyorum” serisinin 4 adet ders kitabı ve 4 adet çalışma kitabı ayrıca yine Yunus Emre Enstitüsünün “Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT)” ders kitapları fabl türünden faydalanma durumu incelenenerek başlanmıştır.

Örneklem olarak incelemeye alınan Orhan Veli Kanık’ın çevirisini yapmış olduğu La Fontaine fablları ise, Türkçe öğrenen yabancı çocuk gruplarının dil seviyelerine uygun olduğu düşünülmüştür. Seçilen fabllar, değerlendirilmek üzere Millî Eğitim Bakanlığı’nın 2019 yılında Türkçe Öğretim Programında yayınlamış olduğu 10 kök değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) hem kendi başlarına hem de ilişkili oldukları alt değerlere ilaveten yine Millî Eğitim Bakanlığı’nın 2019 yılında Türkçe Öğretim Programında yayınladığı 24 erdemden çıkan değerler (alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, iyilikseverlik, merhamet, paylaşma, sadakat, vefa, vicdanlı olmak) ,Schwartz değerler ölçeğinden (Kuşdil & Kağıtçıbaşı, 2000) belirlenen bir değer (gelenekseverlik), Oktay Akbaş’ın (2008) belirlediği değerler sınıflandırılmasından belirlenen bir değer (aile), Antalya Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğünün (2011) yayınladığı ilköğretim seviyesindeki yayınladığı değerlerden bazıları (temizlik, çalışkanlık, misafirperverlik, özgüven, hoşgörü, tutumluluk,

barış, onurluluk, duyarlılık) seçilmiştir. Böylece toplamda 31 adet değer kapsamında örneklemimiz incelenmiştir.

Araştırmaya açıklık getirmesi bakımından yabancı çocuklara Türkçe öğreten 3 Türkçe öğretmeninin görüşleri ve araştırmaya çocukların psikolojik gelişimi açısından bakmak kapsamında ikisi çocuk psikoloğu biri pedegogtan oluşan 3 kişiden görüşleri alınarak değerlendirmeler yapılmıştır.

Öğreticiler için örnek oluşturması için ise, örnek bir ders planı sunulmuştur. Değerlendirmeler ile ilgili sonuçlar tablo hâlinde özetlenerek sunulmuştur.

3.4. Veri Analizi

Doküman analizini; Yıldırım ve Şimşek (2013, s. 191) araştırılması hedeflenen olgu veya olgular ile ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin analizi olarak tanımlamışlardır. Doküman incelemesini Karasar (2005) ise, genel tarama ve içerik çözümlemesi şeklinde iki ayrı amaçlı türü olarak tasniflemiştir. İçerik çözümlemesi, belli bir kitap veya belgenin belli birtakım özelliklerinin sayısallaştırılarak belirlenmesi amacıyla yapılır. Yapılan bu araştırmada araştırma modellerinden doküman incelemesi modeli, araştırmaya uygunluğu bakımından tercih edilmiştir.

Verilerin analizi belirlenen değer ölçütler kapsamında her bir fabl için tek tek incelenmiş ve tablo hâlinde sunulmuştur.

3.4.1. Veri analizi için kullanılan ölçüt

Örneklem olarak incelemeye alınan Orhan Veli Kanık'ın çevirisini yapmış olduğu La Fontaine fablları, Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2019 yılında Türkçe Öğretim Programında yayınlamış olduğu 10 kök değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) hem kendi başlarına hem de ilişkili oldukları alt değerlere ilaveten yine Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2019 yılında Türkçe Öğretim Programında yayınladığı 24 erdemden çıkan değerler (alçak gönüllülük, azim, cömertlik, dayanışma, iyilikseverlik, merhamet, paylaşma, sadakat, vefa, vicdanlı olmak) ,Schwartz değerler ölçeğinden (Kuşdil & Kağıtçıbaşı, 2000) belirlenen bir değer (gelenekseverlik),

Oktay Akbaş'ın (2008) belirlediği değerler sınıflandırılmasından belirlenen bir değer (aile), Antalya Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün (2011) ilköğretim seviyesinde yayınladığı değerlerden bazıları (temizlik, çalışkanlık, misafirperverlik, özgüven, hoşgörü, tutumluluk, vatanseverlik, barış, onurluluk, duyarlılık) uzmanla beraber seçilmiştir. Böylece toplamda 31 adet değer kapsamında örneklemimiz incelenmiştir.

Çalışmada fablların bulunma sıklığı tespit edilirken Lessing'in (1967:43.AKT Tepebaşılı,2011:64) fabl sınıflandırması esas alınmıştır. Lessing'in fabl sınıflandırması şöyledir:

1. Yalın ve birleşik fabl
2. Dolaylı ve Dolaysız Fabl
3. Akılcı ve ahlaksal ve karışık fabl

Lessing'in (1967:43.AKT Tepebaşılı,2011:64) sınıflandırmasına göre; dolaylı ve dolaysız fabl moral cümlelerin sunulmasına göre yapılan ayırmadır. Dolaysız fabllarda, hakikat direkt olarak, diğerinde ise hakikat dolaylı olarak tanıtılır. Lessing buna göre fablda açıkça verilmek istenen değerler doğrudan değer olarak sınıflandırılırken, verilen değerler eğer yoruma açık ve dolaylı bir yolla ulaşılıyorsa bunları da dolaylı değer olarak sınıflandırmayı uygun görmüştür.

Seçilen 10 adet La Fontaine fabl belirlenen 31 değer kapsamında var/yok biçiminde analiz edilmiştir. Daha sonra bu değerlerin dolaylı ve dolaysız aktarılma biçimi tablolastırılarak değerlendirilmiştir.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Kullanımdaki Yabancı Çocuklara Yönelik Türkçe Ders Kitaplarının Fabllar Açısından Durumu

4.1.1. Yunus Emre Enstitüsü-Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 1

Yunus Emre Enstitüsünün Türkçe öğreniyorum ders kitabı serisinin birinci kitabı olan bu ders kitabında temel düzeyde (A1) eğitim hedeflenmiştir. İncelen bu ders kitabında fabl türüne dair hiçbir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.2. Yunus Emre Enstitüsü-Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitabı 1

Yunus Emre Enstitüsünün Türkçe öğreniyorum çalışma kitabı serisinin birinci kitabı olan bu çalışma kitabında temel düzeyde (A1) eğitim hedeflenmiştir. İncelen bu ders kitabında fabl türüne dair hiçbir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.3. Yunus Emre Enstitüsü-Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 2

Yunus Emre Enstitüsünün Türkçe öğreniyorum ders kitabı serisinin ikinci kitabı olan bu ders kitabında fabl türüne dair hiçbir bulguya rastlanmamıştır. Kitapta “Evcil Hayvanlar” ünitesine rastlanırken, fakat bu üniteye fabl türüne rastlanmamıştır.

4.1.4. Yunus Emre Enstitüsü -Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitabı 2

Yunus Emre Enstitüsünün Türkçe öğreniyorum çalışma kitabı serisinin ikinci kitabı olan bu ders kitabında fabl türüne dair hiçbir bulguya rastlanmamıştır. Kitapta “Evcil Hayvanlar” ünitesine rastlanırken, fakat bu üniteye henüz fabl türüne rastlanmamıştır.

4.1.5. Yunus Emre Enstitüsü-Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 3

Yunus Emre Enstitüsünün Türkçe öğreniyorum ders kitabı serisinin üçüncü kitabı olan bu ders kitabında fabl türüne dair hiçbir bulguya rastlanmamıştır. Fakat hayvanları daha yakından tanımaya dair “Bremen Mızıkacıları” masalı (Ek 1) bulunmaktadır. Bremen Mızıkacıları fabl türünde değil, hayvan masalları türünde değerlendirilmesi gereken bir masaldır. Böylece serinin üçüncü kitabında fabl türünde bir içerik tespit edilememiştir.

4.1.6. Yunus Emre Enstitüsü-Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitabı 3

Yunus Emre Enstitüsünün Türkçe öğreniyorum çalışma kitabı serisinin üçüncü kitabı olan bu çalışma kitabında fabl türüne dair herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

4.1.7. Yunus Emre Enstitüsü-Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı 4

Serinin 4. Ders kitabında “Minik Tavşan’ın Bir Günü” (Ek 2) isimli hikaye içerisinde hayvan karakter barındırmış olsa bile fabl türüne örnek değildir. Fabl türünün en temel işlevlerinden birisi olan “ders verme” niteliği taşımamaktadır.

İncelenen ders kitabında “Bir Tren Masalı” (Ek 3) isimli materyal hayvan karakter barındırmasına rağmen fabl türüne örnek değildir. İçerisinde hayvan karakter barındırması veya ders verici nitelikte olması metni fabl türünde bir materyal yapmamıştır. Bir metnin fabl olması için manzum türde olması gerekmektedir. Masalda, tıpkı fabl türünün ders verme gayesindeki gibi insana ait özellikler taşıyan tren ve karga üzerinden ders verilmiştir. Karganın treni kıskanması üzerinden kıskanma hissinin boyutları ders içerisinde değerlendirilerek tartışılabilir. Trenin ise olayları hiç sorgulamadan bir daha orman yolundan geçmeme kararı alarak, kolayca darılması üzerinden akılcı olma konusu değerlendirilebilir. Bunların yanı sıra karganın özür dileme becerisi, trenin de affedici tutumu olumlu yönde bir sonuç vermiştir. Böylece çocuk okurda hata yapıldığında özür dileme becerisi, hata bize yapıldığında ise affedici olma tutumu değerler bağlamında öğretilir. Bu masal üzerinden hayvanlar ve tren arasında oluşan dostluk hatta daha sonra kargayla bile oluşması muhtemel dostluk değeri, dostluktan doğabilecek sevgi değeri, trenin affedici tutumu üzerinden alçak gönüllü tavrıyla alçak gönüllülük değeri, yine trenin kargaya karşı hoşgörülü tavrı üzerinden hoşgörü değeri ve sonunda gelen barış ile barış değerleri verilebilir. Fakat tüm bunlara rağmen bu metnin fabl olduğu söylenemez.

Kitapta “Aslan, Kurt, Tilki” (Ek 4) metni ise hayvan karakterler ve ders verme niteliği taşımasına rağmen, manzum türde yazılmadığı için fabl türünde bir metin olarak değerlendirilemez.

Karga ile Tilki (Ek 5) metni ise La Fontaine’den bir örnek olarak kitapta şiir türünde yer bulmuştur. Böylece incelemeye alınan ders kitapları içerisinde bir tane La Fontaine’e ait bir materyale rastlanmıştır. Fakat burada dinleme etkinliği olarak verilen Karga ile Tilki’yi şarkı türünde değerlendirmeliyiz.

“Herkes İş Başına” (Ek 6) metni de hayvan karakter barındırmış olsa bile manzum türde olmaması sebebiyle fabl türünde bir metin değildir.

“Üzgün kitap” (Ek 7) metni insan dışı unsurun konuşturmasıyla üretilmiş olsa bile yine manzum türde olmaması sebebiyle fabl türünde değerlendirilemez.

4.1.8. Yunus Emre Enstitüsü-Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitabı 4

Yunus Emre Enstitüsünün Türkçe Öğreniyorum çalışma kitabı serisinin dördüncü kitabında “Aslan, Kurt ve Tilki” (Ek 8) metni hayvan karakterler barındırsa dahi manzum olmayışı sebebiyle fabl değildir.

4.1.9. Yunus Emre Enstitüsü Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT) Ders Kitabı 1

Yunus Emre Enstitüsünün “Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT)”ders kitabı serisinin birinci kitabı olan bu ders kitabında fabl türüne rastlanmamıştır. “Ben Kimim?” (Ek 9) isimli materyal her ne kadar fabl türüne benzerlik gösterse de bu dinleme becerisi kategorisinde şarkı türü olarak sunulmuş ve bilmece türüne örnektir.

4.1.10. Yunus Emre Enstitüsü Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT) Ders Kitabı 2

Yunus Emre Enstitüsünün “Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT)” kitabının ikinci serisinde fabl türüne rastlanmamıştır.

Toplamda incelenen 6 adet ders kitabı ve 4 adet çalışma kitabında fabl türüne rastlanmamıştır. La Fontaine’in Karga ile Tilki metniyle karşılaşılsa bile, bu metin şarkı

türünde sunulmuştur. Böylece Yunus Emre Enstitüsü yayınlarının çocuklara yönelik yazdığı bu kitaplarda fabl türünün göz ardı edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

4.2. Seçilen 10 adet La Fontaine Fablıının, Yabancı Çocuk Gruplarında Türkçe Öğretiminde 31 Adet Değeri Bulundurma Durumu

Çalışmanın bu bölümünde seçilen 10 adet La Fontaine fablı (Karga ile Tilki, Şehir Faresi ile Kır Faresi, Aslanla Fare, Güvercinle Karınca, Oduncu ile Ölüm, Kurtla Leylek, Eşekle Küçük Köpek, Tilki ile Leylek, Horozla İnci, Sarhoşla Karısı, Socrates'in Sözü) evrensel ve millî değerler kapsamında değerlendirilmeye alınmıştır. Bu çalışmayla amacımız, seçilen fablların ders içerisinde kullanımıyla yabancı uyruklu çocuklara Türkçe öğretirken dil gelişimlerinin yanısıra, hem evrensel değerlerin kazanımını sağlamak hem de Türk değerlerini bu fabllar vasıtasıyla yabancı çocuk öğrencilere sunmaya yönelik içerik analizi yaparak, alana katkıda bulunmaktır. Böylece dil öğretimi yapılırken; öğrencilerde istendik davranışlar elde edilmeye çalışılır, öğrenilen dilin değerleri fark ettirilir ve dil gelişimi hızlandırılabilir.

İncelenen fabllarda verilen değerler Lessing'in fabl sınıflandırmasına göre; temelde esas olan değerler doğrudan fabllar kategorisinde değerlendirilirken, dolaylı yolla verilebilecek değerler ise dolaylı fabllar kategorisinde değerlendirilmiştir. Lessing (1967: 57.AKT. Tepebaşı: 55) bir fablda sadece bir tane asıl değer olması gerektiğini savunur. Aksi durumda dikkatlerin dağıldığını ve amaçtan uzaklaşıldığını belirtmektedir. Fablda esas olan bir değer tespit edilse bile, sınıf ortamında öğretmen, öğrencileri konuşturarak dolaylı yoldan kazandırılacak farklı değerleri farkettermeli ve buldurmalıdır. Böylece ders içeriğinde birden çok değer kazanımı gerçekleştirilebilir.

La Fontaine Fablları- Orhan Veli Kanık

<u>Fabl Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1. Karga ile Tilki	14
2. Şehir Faresi ile Kır Faresi	20
3. Tilki ile Leylek	24
4. Horozla İnci	29
5. Aslanla Fare	35
6. Güvercinle Karınca	36
7. Oduncu ile Ölüm	37
8. Kurtla Leylek	44
9. Sarhoşla Karısı	45
10. Eşekle Küçük Köpek	47

4.2.1. Verilerin var/yok tablosu

DEĞER ADI	FABL ADI									
	Karga ile Tilki	Şehir Faresi ile Kır Faresi	Aslanla Fare	Güvercinle Karıncı	Oduncu ile Ölüm	Kurtla Leylek	Eşekle Küçük Köpek	Tilki ile Leylek	Horozla İnci	Sarhoşla Karı
Adalet	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Yok
Dostluk	Var	Var	Var	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Yok
Dürüstlük	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Öz Denetim	Var	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Var	Var
Sabır	Yok	Yok	Var	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Var
Saygı	Var	Yok	Var	Var	Yok	Yok	Var	Var	Yok	Var
Sevgi	Yok	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Var	Yok	Var
Sorumluluk	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Vatanseverlik	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Yardımseverlik	Yok	Yok	Var	Var	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Yok
Alçak Gönüllülük	Yok	Var	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Azim	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Cömertlik	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Yok
Dayanışma	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
İyilikseverlik	Var	Yok	Var	Var	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Yok
Merhamet	Var	Yok	Var	Var	Yok	Var	Var	Yok	Yok	Yok
Paylaşma	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Var
Sadakat	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Vefa	Yok	Yok	Var	Var	Yok	Var	Var	Yok	Yok	Yok
Vicdanlı Olmak	Var	Yok	Var	Var	Yok	Var	Var	Yok	Yok	Yok
Gelenek Severlik	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Aile	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Var
Temizlik	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Çalışkanlık	Var	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Var	Yok
Misafirperverlik	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Yok
Özgüven	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Hoşgörü	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Var	Yok	Yok
Tutumluluk	Yok	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Barış	Yok	Yok	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Onurluluk	Var	Yok	Yok	Yok	Var	Var	Var	Var	Yok	Var
Duyarlılık	Yok	Yok	Var	Var	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok

İncelenen fabllarda;

- 1 tane adalet değeri,
- 6 tane dostluk değeri,
- 1 tane dürüstlük değeri,
- 5 tane özdenetim değeri,
- 3 tane sabır değeri,
- 6 tane saygı değeri,
- 8 tane sevgi değeri,
- 1 tane sorumluluk değeri,
- 3 tane yardımseverlik değeri,
- 3 tane alçakgönüllülük değeri,
- 1 tane azim değeri,
- 2 tane cömertlik değeri,
- 1 tane dayanışma değeri,
- 4 tane iyilikseverlik değeri,
- 5 tane merhamet değeri,
- 4 tane paylaşma değeri,
- 4 tane vefa değeri,
- 5 tane vicdanlı olmak değeri,
- 1 tane gelenek severlik değeri,
- 1 tane aile değeri,
- 3 tane çalışkanlık değeri,
- 2 tane misafirperverlik değeri,
- 1 tane özgüven değeri,

- 1 tane hoşgörü değeri,
- 1 tane tutumluluk değeri,
- 2 tane barış değeri,
- 6 tane onurluluk değeri,
- 2 tane duyarlılık değeri

tespit edilirken; vatanseverlik, sadakat ve temizlik değerlerine hiç rastlanmamıştır. İncelemeye alınan La Fontaine fabllarında en fazla sevgi işlendiği tespit edilmiştir.

4.2.2. Verilerin doğrudan/ dolaylı verilme durumu tablosu

Fabllar	Doğrudan Verilen Değerler	Dolaylı Verilebilecek Değerler
Karga ile Tilki	Dostluk Dürüstlük Öz denetim Paylaşma Saygı	Azim Dayanışma İyilikseverlik Merhamet Vicdanlı Olmak Çalışkanlık Özgüven Onurluluk
Şehir Faresi ile Kır Faresi	Dostluk Cömertlik Paylaşma Gelenek severlik Misafirperverlik	Sevgi Alçak gönüllülük Tutumluluk
Aslanla Fare	Sabır Yardımseverlik Alçak gönüllülük İyilikseverlik Merhamet Vefa Vicdanlı olmak	Dostluk Saygı Sevgi Barış Duyarlılık

Güvercinle Karınca	Yardımlseverlik Alçak gönüllülük İyilikseverlik Merhamet Vefa Vicdanlı Olmak	Dostluk Saygı Sevgi Barış Duyarlılık
Oduncu ile Ölüm	Sabır Sorumluluk Çalışkanlık	Öz denetim Sevgi Onurluluk
Kurtla Leylek	Dostluk Yardımlseverlik İyilikseverlik Merhamet Vefa Vicdanlı Olmak	Öz denetim Sevgi Onurluluk
Eşekle Küçük Köpek	Öz denetim Sevgi Vicdanlı Olmak	Saygı Merhamet Vefa Onurluluk
Tilki ile Leylek	Dostluk Saygı Paylaşma Misafirperverlik Adalet	Sevgi Cömertlik Hoşgörü Onurluluk
Horozla İnci		Öz denetim
Sarhoşla Karısı	Aile	Öz denetim Sabır Sevgi Onurluluk

Tablo 2’de göre seçilen fabllarda bulunan değerlerin doğrudan veya dolaylı şekilde verilmeleri sunulmuştur. Fabllarda doğrudan verilen değerler dala kolay görülebilen, dolaylı değerler öğretici ve öğrencilerle beraber bulunabilir.

4.3. Değerlerin Masallarda İşlenişi

4.3.1. Karga ile Tilki (Ek10)

Tespit Edilen Değerler: Dostluk, dürüstlük, öz denetim, saygı, azim, dayanışma, iyilikseverlik, merhamet, paylaşma, vicdanlı olmak, çalışkanlık, özgüven, onurluluk

Özet:

Dalda duran bir karganın ağzında bir parça peynir vardır. Tilki bunu fark eder ve kargaya iltifatlarda bulunmaya başlar. Tilki, kargaya sesinin de güzel olacağını tahmin ettiğini söyler. Tüm bu sözlerin gerçek olduğuna inanan karga sesini tilkiye göstermek ister ve “gak” diyiverir. Karga böylece ağzındaki peyniri düşürür. Tilki peyniri kaptığı gibi Kargaya şöyle söyler:

Efendiciğim,

Size küçük bir ders vereceğim.

Her dalkavuk bir alığın sırtından geçinir;

Bu derse de fazla olmasa gerek bir peynir.

Açıklama:

Karga ile Tilki fablında, seçilen karga ve tilki karakterleri tesadüfi tercihler değildir. Tilki kurnazlığıyla bilinirken, karga ise kötü sesiyle bilinmektedir. Verilmek istenilen mesaj karga ve tilkinin bu özellikleri üzerinden verilmiştir. Burada tilki uyanık kişilerin simgesiyken, karga ise saf olan kişilerin simgesi durumundadır. Karga ile Tilki, her zaman kandırılanların hikâyesidir. Karga gibi saf olanların sonu kendine ait olan lokmayı başkasına kaptırmaktır. İnsanlar da tıpkı bu fablda olduğu gibi farklı kişilik özellikleri taşırlar. Kimisi uyanık kimisi saf, kimisi üretken, kimisi tüketici, kimisi duygusal kimisi ise güçlü karakterlerdedir. Saf ve kurnaz kişilerin ilişkisi de tıpkı bu fabldaki gibidir. Tüm bunların yanında karga peynirini kaptırmasına rağmen, olaydan tamamen faydasız çıkmaz. Karga

fablın sonunda tilkiden bir hayat dersi alır.

La Fontaine vermek istediği mesajı diğer birçok fablında olduğu gibi Karga ile Tilki fablında da zıtlıklar üzerinden vermiştir. Yani burada mesaj, “Hakkınızı kimseye yedirmeyin! “ gibi net bir şekilde verilmiş olsaydı aynı etkiyi göstermeyebilirdi. Verilen mesaj direkt verilmemiş, sonuçlarıyla gösterilerek verilmiştir. Fablda saf insanlar için “alık” sözcüğü kullanılmıştır. Bu alık kişilerin aklını kullanmaması sebebiyle başına gelecekler sonuçlarıyla gösterilmiştir. “Hakkını koruyamayan bir kimse elindekinden de olur.” mesajı getirdiği sonuçla gözler önüne serilmiştir.

Bu fabl Tilki’nin söylediği yalanlarla elde ettiği başarı üzerine kurgulanmıştır. Oysa çocuk gruplarında böyle bir içerik çocukların yanlış yönelmesine sebep olabilir. Beklenen davranış tilkinin dürüstçe aç olduğunu söylemesi olabilirdi. Böyle bir durumda belki karga insafa gelir ve peynirini tilkiyle paylaşırdı. Belki de böylece bir dostluk kurulmuş olurdu. Elbette kurgu böyle olsaydı asıl verilmek istenen mesaj verilememiş olurdu. Fakat bu durumda da çocuğun hakkını yedirmeme mesajını alırken yalancılık dürtüsünü de edinmemesi için öğreticilerin sınıf ortamında tüm bunlara dikkat ederek değerleri vermesi gerekmektedir. Olaya bir de hayatta asla yok olmayacak tilki gibi karakterleri tanımak açısından bakmakta fayda var. Dünyanın var oluşundan bu yana tilki gibi karakterler hep oldu hep olacak. Çocuk bunu fark etmeli bunu bilerek hareket etmeyi öğrenmelidir.

Karganın saf hatta tilkinin deyimiyle “alık” bir karakter olması özdenetiminin zayıflığını gösterir. Karga otokontrolü zayıf insanların sembolüdür. Oysa insan akıllı olmalı, kendini tanımalı ve her söylenene de inanmamalıdır. Karga sesinin güzel olduğuna gerçekten inanıyorsa bile, ağzındakini bir yere koyup sonra tekrar şarkılar söylemeye başlayabilirdi. Tilkinin hain planı böylece bozulurdu. Tabi bu durumda ahmaklar üzerinden geçinen dalkavuk mesajı verilememiş bambaşka mesajlar verilmiş olurdu ama dil öğreticisi derste bu fablı işlerken tüm bunları düşündürerek öğrencilerde konuşma pratiği oluşturabilir. Eğer karga kendini bilip, tanısaydı tilkinin yalanlarına inanmaz ve peynirinden olmazdı. Tilki kendisine de dalkavukluğu yakıştırmış ve vermiş olduğu dersin karşılığında peynir lokmasını da az bulmuştur. Karga ile Tilki fablı barındırdığı değer bakımından öz denetim alanında incelenebilir. Karganın, tilkinin söylediği tüm sözlerin zaten uydurma olduğunu anlayamayacak kadar saf olması lokmasını kaybetmesine yol açtı. Bu durumda öğrencilere bu fabl işlenirken kişinin kendini bilmesi hususu da konu edinilmelidir. Karga eğer kendini

bilen bir hayvan olsaydı tilkinin kurnazlıklarına kanmadan karnını doyururdu. Bu hususta “Akılcı davranmak oldukça önemlidir.” mesajı çocuklara verilmelidir.

Karganın, tilkinin iltifatlarına kanması aslında özgüven eksikliğinden gelmektedir. Kendini bilen, tanıyan, kendine güvenen bir kimse böyle kolayca her lafa kanmaz. Bu yolla dolaylı şekilde özgüven değeri verilebilir.

Karga ile Tilki fabıyla iyilikseverlik değeri bu fablda olmaması üzerinden dolaylı şekilde verilebilir. Tilki peynirden biraz olsun rica etseydi belki karga paylaşacaktı ve iyilik yapmış olacaktı. Böylece hem de merhamet ve vicdanlı olma değeri değerlendirilebilir.

Bir başka dikkat edilmesi gereken nokta tilkinin onursuz hareketleridir. Tilki peynire ulaşmak için ahlaki erdemlerden uzaklaşarak, kurnazca söylemlerde bulunur. Oysa insanoğluna onurlu olmak yakışır. Tilkiden beklenen, eğer karnı acıktıysa başkasının yemeğine göz dikmek yerine kendine ait olan yeni bir kazanç elde etme girişimine girmesi ya da usulüyle rica etmesidir. Hangi sebeple olursa olsun yalan söylemesi gerekmezdi. Tilki belki de gerçekten yemek aradı ve bulamadı, bunu bilmiyoruz. Ama tilki bu hususta hem onursuzluk hem de tembellik örneklerini göstermiştir. Dil öğreticisi bu fablı inceletirken bu noktaları atlamamalıdır. Tilkinin tembel hareketi üzerinden dolaylı yolla çalışkanlık değeri de verilebilir. Bunun yanı sıra tilkinin azimle hedefine ulaşması üzerinden dolaylı bir şekilde azim değeri verilebilir.

Dil öğreticisi, bu fablda paylaşımcılık değerini de verebilir. Fablda tilkinin, karganın peynirinden hiç istemediğini görülmektedir. Belki de rica etse karga onunla paylaşırdı ve yeni bir dostluk kurulabilirdi. Böylece karga cömert bir davranış sergilemiş olurdu ve derste bu fabl üzerinden cömertlik değeri de bu şekilde verilebilir. Paylaşımcılık değeriyle beraber dayanışma değeri de verilebilir. Fakat, La Fontaine tüm bunları yapmadı. Üstelik bilerek yapmadı. Çünkü bu tercih bilinçli bir tercihti. Zira, tilki erdemli bir şekilde kargadan peynir istese ve o da cömert davranıp peynirinden paylaşmış olsaydı, verilmek istenen mesaj verilemeyecekti. Üstelik bu şekilde okurun sıkılma ihtimali de oluşurdu. Ayrıca fablda geçen “Sayın tilki “söylemi ile saygı değeri üzerinde durulabilir.

Fablda bahsi geçen tüm bu değerler evrensel değerlerdir. Bu değerlerin önemi dünyanın her yerinde benzerdir. Bu fabllar ile Türkçe öğrenen yabancı uyruklu çocuklara

işlenen bir derste, bu değerler ışığında Türk millî değerleri verilmelidir. Bahsi geçen tüm bu değerler Türk millî değerlerinde de bulunmaktadır. Türkler, “Komşusu açken kendisi tok yatan bizden değildir.” hadisini benimsemiş bir toplumdur. Bunun yanı sıra bu fablla beraber tilki üzerinden “İşleyen demir pas tutmaz.” Atasözü de derste işlenebilir. Ayrıca, Karga ile Tilki fablı bulundurduğu deyimler sayesinde Türk değerlerini yansıtır. Zira bir dilin atasözleri ve deyimleri o milletin değerleri hakkında ipuçları verir. Bu fablda geçen deyimler şöyledir:

(Bir şeyin) Gözü Kör Olsun :

1. Teklifsiz konuşmada bazı zorunlu durumlarda zararı istemeyerek kabullenmeyi anlatan bir söz.
2. Gereksinim duyulan şeyin yokluğunda söylenen bir söz. (Türk Dil Kurumu, 2020)

Aklı Başından Gitmek: “Çok sevinçten veya çok korkudan ne yapacağını şaşırmak“ (Türk Dil Kurumu, 2020).

Sırtından Geçinmek: “Geçimini bir kimseden sağlamak“ (Türk Dil Kurumu, 2020).

Faka Basmak: “Aldatılmak, tuzağa düşmek“ (Türk Dil Kurumu, 2020).

Karga ile Tilki fablı Türk millî değerlerini anlatma fırsatı tanıyan bir fabldır. Bu fabl öğreticiye hem evrensel değerleri hem Türk millî değerlerini aktarması bakımından uygun bir fabldır.

4.3.2. Şehir Faresi ile Kır Faresi (Ek 11)

Tespit Edilen Değerler: Dostluk, sevgi, alçakgönüllülük, cömertlik, paylaşma, gelenek severlik, misafirperverlik, tutumluluk.

Özet:

Bir gün bir şehir faresi yemeğe kır faresini davet eder. Türk halısının üzerine mükellef bir sofraya kurar. Kır faresi buna çok memnun olur. Derken, bir anda bir gürültü duyarlar ve dışarı fırlarlar. Şehir faresi “Dönelim, yemeği bitirelim” der. Fakat kır faresi

“Yemeğe diyeceğim yok. Mükemmeldi doğrusu. Yarın da bana gelin ama ben rahat karnımı doyurmak isterim. Böyle bir korkuyla sürülen safa yerinde dursun” der.

Açıklama:

Bu fabl şehir hayatı- kır hayatı ve zengin- fakir tezatlığı üzerinden kurulmuştur. Kişi huzurlu olduğu yerde mutlu olur iletisi vardır. Fablın içinde zenginlik ve fakirlik tezatlığını ipuçlarından yakalarız. İlk ipucu masalın görselindeki iki farenin kılık kıyafetleridir. Bu sebeple Şehir Faresi ve Kır Faresi fablını şehir yaşamı- kır yaşamı ve zengin-fakir zıtlığı üzerinden değerlendirebiliriz. Ayrıca fablda kullanılan Türk halısı bilindiği üzere kaliteli bir üründür. Bunun yanında kurulan mükellef sofra da zenginlik belirtileridir. Bu durumda fablın vermek istediği en temel ileti kişinin huzurlu olduğu yerde mutlu olduğudur. Fablda “Zenginlik kişiye rahatı ve mutluluğu getirmez” mesajı verilmektedir.

Fablda misafirperverlik değeri üzerinde durulabilir. Şehir faresi, kır faresine mükellef bir sofra hazırlayarak iyi bir ev sahibi örneği oluşturmuştur. Buna karşılık kır faresinin de şehir faresini kendi evine davet etmesi misafirperverlik değeri için olumlu bir örnektir. Bunun yanı sıra bu fablda paylaşımcılık ve cömertlik değerini görmekteyiz. Şehir faresinin sofrasını kır faresiyle paylaşması çocuk gruplarında olumlu davranış geliştirmeye katkı sağlar. Ayrıca bu fabl ile tutumluluk değeri zıttı olan israfla beraber verilebilir. Çünkü şehir faresinin hazırladığı mükellef sofra israf örneği oluşturmaktadır. Tüm bunların yanında iki farklı hayat tarzı yaşayan bu fareler arasındaki ilişki üzerinden dostluk değeri verilebilir.

Bu fablın yabancı çocuklara Türkçe öğretilen bir ders içeriğinde Türk değerleriyle sunulması öğrenilen dil hakkında ipuçları vereceğinden bu fablda Türklerin çok misafirperver bir toplum olduğu üzerinde durulmalıdır. Türkçe öğrenen yabancı çocuklar için bu fablda dikkat çeken en önemli unsur ziyafet için kullanılan Türk halısıdır. Türk halıları el emeği göz nuru diyebileceğimiz özel halılardır. Bu halılar Türk kültüründen izler taşır. Bu fabl yabancı uyruklu bir okura Türkiye hakkında bilgiler verir. Her milletin kendine ait kültürel unsurları vardır. Türkler için bunlardan birisi halılarımızdır. Burada öğretici kültüre sahip çıkmanın öneminden yola çıkarak gelenek severlik değeri üzerinde durulmalıdır. Çıkla (2016) konu hakkında şunları söyler:

La Fontaine fabllarının hepsini incelediğimizde tespit edebildiğimiz kadarıyla içerisinde ‘Türk’

kelimesi geçen dört masaldan biri olan “Şehir Faresiyle Tarla Faresi”nde ‘Türk halısı’ ifadesi yer almaktadır. Bu da demek oluyor ki; Türk halısının ünü Fransa’ya kadar ulaşmıştır. Bu masalda ‘Türk halısı’ ifadesinin önemli bir siyasi, ekonomik veya kültürel bağlamda kullanılmadığı görülmekte...

Bu fabl Türk millî değerlerini anlatırken “Para huzur getirmez” sözümüzle açıklanabilir. Bunun yanında “Azıcık aşım ağrısız başım” atasözü durumu tam anlamıyla özetlemektedir. Ayrıca Şehir Faresi ile Kır Faresi fablı üzerinden Türk millî değerlerinden bağımsızlık değeri verilebilir. Türkler bağımsızlığına düşkün bir toplumdur. Burada kır faresi parayı hiçe sayarak huzurlu olduğu, kimsenin ona rahatsızlık vermediği kendi topraklarında mutlu olacağını dile getirmiştir. İşte Türk milleti de tıpkı kır faresi gibi özgürlüğüne düşkündür. Fakat değerlendirmeye aldığımız değerler içerisinde bağımsızlık ile ilgili bir değer bulunmamaktadır. Şehir Faresi ile Kır Faresi fablı ile Türk millî değerlerinden tevekkül değeri de verilebilir. Kır faresi her durumda hâinden memnun, kıskanç olmayan bir yapıdadır. Türk milleti de hâline şükreden bir millettir. Fakat değerlendirmeye aldığımız değerler içerisinde böyle bir değer bulunmamaktadır.

Şehir ile Kır Faresi fablında kullanılan deyim “Sefa sürmek” deyimini ile Türk değerleri aktarılabilir.

Sefa Sürmek: “Rahat, sakın ve eğlenceli yaşamak“ (Türk Dil Kurumu, 2020).

4.3.3. Aslanla Fare Fablı (Ek 12)

Tespit Edilen Değerler: Dostluk, sabır, saygı, sevgi, yardımseverlik, alçakgönüllülük, iyilikseverlik, merhamet, vefa, vicdanlı olmak, barış, duyarlılık.

Özet:

Bir gün bir aslanın pençesinin dibinde, dalgınlıkla bir fare çıkar. Ormanların sultanı büyüklük gösterir ve fareye dokunmaz. Fakat başka bir gün akıllara gelmeyecek bir şey olur ve aslanın fareye işi düşer. Arslan bir ağa yakalanır ve ağın içinden kurtulmak için kükremeye başlar. Bunu gören duyan fare ağları kemirerek koca aslanı küçükçük bedeniyle kurtarır.

Fablin başında şöyle şu sözler vardır: “Herkeseye saygı göstermeli elden geldikçe.

Umulmadık kimselerden fayda görür insan.” Sonunda ise şu dizeler geçer:

“Sabırla zamanın yaptığıını

Ne kuvvet yapabilir, ne şiddet.”

Açıklama:

Fablı incelemeye hayvan karakterlerin özelliklerine bakarak başlamak gerekirse; aslan, yüce gönüllülüğün, gücün ve cesaretin simgesidir. Aslan hayvanların şahı, ormanların kralı olarak bilinir. Buna rağmen fablda aslan kibirlenmemekte ve ihtiyacı olduğunda gurur yapmadan, yardım isteyebilmektedir. Fare ise fiziksel yapısı itibariyle aslana göre oldukça küçüktür. Buna rağmen aslanın yaptığı iyiliğe iyilikle karşılık verir ve aklını kullanarak kendinden oldukça büyük olan bir aslanın canını kurtarabilir. Bu fablla güç ve iktidar sahiplerinin de günün birinde sıkıntıya düşebileceği, hiç beklenmedik kişilerden yardım görebileceği ve iyilik edenin iyilik bulacağı temaları işlenmektedir. Böylece kurmaca bir yapı ile eğiticilik hedeflenmiştir. Bu sebeple bu fablda iyilikseverlik ve yardımlaşma değerleri işlenmesi uygun olur. Bu sayede oluşması muhtemel olan dostluk değeri ve dolayısıyla sevgi değeri dersin konusu olmaya uygundur. Ayrıca farenin vefalı davranışı ile vefa, aslanın ise merhametli davranışı ile de merhamet değeri verilebilir.

Yabancı çocuklara Türkçe öğretilen bir ders içeriğinde bu fablda Türk değer ve kültürleri açısından “Ne ekersen onu biçersin.” ve “İyilik eden iyilik bulur.” atasözleriyle desteklenerek iyilikseverlik değeri verilebilir. Aslanla Fare fablı ile evrensel değerlerden biri olan alçak gönüllülük değeri verilebilir. Aslanın fareyi küçümsemeden yardım istemesi mütevazılık örneğidir. Böylece yardımseverlik değeri de verilebilir. Bu konuya biz de La Fontaine gibi hayvanlar üzerinden bir örnek verecek olursak; bilim çevrelerince kabul edilmiş ekosistem döngüsü ile örneklendirebiliriz. Hacimsel olarak oldukça küçük olan arı türünün yok olması ile dünyanın sonunun geleceği fikri hâkimdir. Her hayvan türü ekosistem için çok kıymetlidir. Tıpkı bu örnekteki gibi insanlarda farklı özellikler taşırlar ve bu farklılıklar insanlık için çok kıymetlidir. Örneğin dünyanın doktor, temizlik görevlisi, polis gibi her meslek grubundan insana da ihtiyacı vardır. Bu sebeple bu fabl ders içeriğinde alçakgönüllülük değeri üzerinden verilebilir.

Fablin sonunda bulunan dizeler sayesinde sabır değeri verilebilir. Hatta iki hayvan

arasında doğması muhtemel olan dostluk ile yüzyıllardır devam eden kavga son bularak iki hayvan türü arasında doğması muhtemel olan barış değeri dolaylı şekilde verilebilir. Bunun yanı sıra aslanın duyarlı davranışından ötürü duyarlılık değeri de verilebilir.

Aslanla Fare fablında geçen deyimler sayesinde Türk kültür ve değerlerinin kazanımı yapılabilir. Fablda geçen deyimler şöyledir:

Elden geldiği kadar: “Yapabildiği, olabildiği kadar” (Türk Dil Kurumu, 2020).

Büyükölük göstermek : “Gönöl ululuğu göstermek“ (Türk Dil Kurumu, 2020).

Boşa gitmek : “Harcanan emek, para hiçbir işe yaramamak, olumlu bir sonuca ulaşamamak” (Türk Dil Kurumu, 2020).

İşi Düşmek : “ Birinin yardımına gereksinim duymak“ (Türk Dil Kurumu, 2020).

4.3.4. Güvercinle Karınca Fablı (Ek 13)

Tespit Edilen Değerler: Dostluk, saygı, sevgi, yardımseverlik, alçakgönüllölük, iyilikseverlik, merhamet, vefa, vicdanlı olmak, barış, duyarlılık.

Özet:

Bir gün güvercin derede su içerken suya karınca düşer. Karınca kıyıya çıkmak için çırpınmaya başlar. Güvercin merhamete gelir ve suya bir çöp parçası atar. Karınca buna tutunarak kendini kurtarır. Tam bu sırada yoldan bir serseri geçer. Serserinin elinde ok ve yay vardır. Serseri kuşu çantada keklik görür ve okunu tam kuşa doğrultmuşken karınca serseriye ayağından sokar. Oğlan sıçrar ve güvercin bunu duyunca oradan uçuverir. Böylece güvercin serserinin elinden kurtulur.

Açıklama:

Fablın kahramanlarına baktığımızda güvercin; iyilik ve yardımseverliğin simgesi olarak kullanılmıştır. Hem zaten güvercin fiziksel olarak da sevimli bir hayvandır. Yazar burada iç ve dış güzellik arasındaki ilişkiyi sunmuştur. Karınca ise ufak tefek olmasıyla bilinen bir hayvandır. Fakat ufacık bedeniyle kendinden cüssece büyük olan güvercini kurtarmış, üstelik aklıyla insan karakteri bile alt edebilmiştir. Bu fabl verdiği değerler bakımından Aslanla Fare fablında çok benzemektedir. Hayvan karakterin dışında fablda

kullanılan “serseri” lakaplı insan karakter ise acımasız bir figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Anlamsız biçimde elinde ok ve yayla gezip güvercine zarar vermek isteyen kişinin hakkından küçük bir karınca gelir. Bu fabl ile dostluk, saygı, sevgi, yardımseverlik, alçakgönüllülük, iyilikseverlik, merhamet, vefa, vicdanlı olmak, barış, duyarlılık değerlerinin tümü verilebilir.

Türk değerlerinin de verilmek istendiği yabancı çocuklara Türkçe dersinde bu fabl; “İyilik eden iyilik bulur.” ve “Ne ekersen onu biçersin.” atasözleriyle ele alınabilir. Bu amaçla hazırlanan bir ders programında Güvercinle Karınca fablında geçen deyimler de Türk dilinin zenginliklerini göstermeye yönelik olmalıdır. “İyilik yap denize at balık bilmezse halik bilir.” Türk milleti kendisine yapılan bir iyiliği unutmaz ve vefa örneği gösterir. Üstelik bu bir can borcuysa bunun için kullandığımız “can borcu” gibi tabirlerimiz derste kullanılabilir.

Güvercinle Karınca fablına her iki hayvanın birbirine yardım etme durumunu “Düşmez kalkmaz bir Allah” sözüyle de açıklayabiliriz. Güvercinle Karınca fablında geçen deyimler şöyledir:

Merhamete gelmek: “Sonradan acıma duygusuna kapılmak” (Türk Dil Kurumu, 2020).

Çantada keklik: “Ele geçirilmesi, elde edilmesi kolay olan, torbada keklik” (Türk Dil Kurumu, 2020).

Uçup Gitmek: “Kaybolmak, yok olmak” (Türk Dil Kurumu, 2020).

Hava Almak: “Umduğunu bulamamak, hiçbir şey kazanmamak” (Türk Dil Kurumu, 2020).

4.3.5. Oduncu ile Ölüm (Ek 14)

Tespit Edilen Değerler: Öz denetim, sabır, sevgi, sorumluluk, çalışkanlık, onurluluk

Özet:

Sırtında çalı çırpı taşıyan oduncu kulübesine gitmeye çabalar. Sonunda sabrı tükenir

ve yükünü yere atarak kötü fikirler düşünmeye başlar. Şu dünyada hiç gün yüzü görmediğini ve kendisinin Tanrı'nın en talihsiz kulu olduğunu, şu anda sadece eceli beklediğini düşünür. Fakat o sırada ecel geliverir ve şöyle söyler:

-Ne var? Oduncu ise:

-“Ne mi? Kurban olayım. Yardım et de şu yükümü sırtıma alayım” der. Ve fablın sonunda şu dörtlük karşımıza çıkar:

“Ölüm çok derdin panzehridir, Biz yine hâlimize şükre delim. Ölmektense katlanmak iyidir, Sözü'nün gereğince gidelim. “

Açıklama:

Bu fablda da hiç hayvan karakter kullanılmamıştır. Bu da göstermektedir ki; fabllar insan karakterler de barındırmaktadır. Bunun yanı sıra ecelin kişileştirilmesi fablda insan ve hayvan dışı unsurların konuşturulmasına örnek teşkil etmiştir.

Oduncu ile Ölüm fablında oduncunun eceli görür görmez korkak tavırları üzerinden, cesaret değeri verilebilir. Oduncu ile Ölüm fablında her koşulda hâlimize şükretme, çalışkan olmanın önemi, sabırlı olmak, sorumluluk sahibi olmak iletileri işlenebilir. Masalda değer karşıtı kavramlardan tembellik iletileri işlenebilir. Bu sayede çalışkanlık değeri verilebilir. Bu fabl üzerinden verilebilecek Türk millî değerlerinden çalışkanlık değeri Atatürk' ün “Türk Milleti Çalışkandır.” (Atatürk, 2020) sözüyle verilebilir. Burada Türk millî değerlerinden sabır değeri “Sabreden derviş muradına ermiş.” Sözleri üzerinden verilebilir. Fablda geçen ölüm temasıyla beraber Türklerde ölüm temaları işlenebilir.

Oduncunun sorumluluklarından bıkmış olması ve ecel gelir gelmez değişen tavır üzerinden özdenetim ve onurluluk değeri verilebilir. Sevgi değeri ise sevginin alt başlıklarından olan işini sevmek, hayatı sevmek gibi kavramlarla dolaylı yoldan işlenebilir.

Fablda oduncunun korkak tavırları üzerinden Türk millî değerleri verilirken “ 3,5 atmak, çark etmek, gerçeklerle yüzleşmek, can tatlı geldi, yağmurdan kaçarken doluya tutulmak” sözleriyle verilebilir. Ayrıca fablda geçen deyimlerle Türk millî değerleri aktarılabilir. Bu deyimler şunlardır:

İki büküm: Yorgunluk, hastalık, yaşlılık vb. nedenlerle beli bükülmek, öne doğru eğilmek

(Türk Dil Kurumu, 2020)

Gün görmemek: “Sıkıntı içinde yaşamak” (Türk Dil Kurumu, 2020).

Çıkagelmek: “Beklenmedik bir zamanda gelmek” (Türk Dil Kurumu, 2020).

Kurban olmak: “Bir kimse veya bir şey için kendini feda etmek” (Türk Dil Kurumu, 2020).

4.3.6. Kurtla Leylek Fablı (Ek 15)

Tespit Edilen Değerler: Dostluk, öz denetim, sevgi, yardımseverlik, iyilikseverlik, merhamet, vefa, vicdanlı olmak, onurluluk

Özet:

Tüm kurtlar boğazına düşkündür. Bu kurtlardan birisinin boğazına bir gün sert bir kemik parçası girer. Bu esnada oradan bir leylek geçer. Kurdun işaretiyle leylek hemen gelir. Leylek uzun gagasını kurdun boğazına sokar ve kemiği çıkartır ama arkasından da ücretini ister. Kurt buna çok kızar ve şöyle söyler:

- “Ne! Ücretini mi? Alay mı ediyorsun sen, avanak? Demek ki sana bir lütuf yetmedi, kafan ağzımın içindeyken onu kurtarmak? Haydi defol, sen küstahın birisin; bir daha elime düşmeyesin. “

Açıklama:

Bu fabl iki bakış açısıyla değerlendirilebilir. İlk bakış açısına göre leylek haklıdır. Leylek bir iyilik yaptı ve karşılığını bekledi ve Leylek bunu yapmak zorunda değildi. Leylek bu olay sonucunda belki de karşılığını almadığı için bir daha kimseye yardım etmeyebilir. Ama o para istemeden kurt zaten ona en azından teşekkür edebilirdi. Bu teşekkür de leyleğin yaptığı iyiliğin karşılığı sayılabilirdi. Leyleğin açgözlü tutumunun yanında kurdun ise nezaketsiz ve tehditkâr üslubu da eleştiriye açıktır. Öte yandan leyleğin haksız olduğu fikrinde ise leyleğin yaptığı iyiliğinin karşılığında ücret istemesi eleştirilebilir. Bunu Türk millî değerleri anlatılan bir ders içeriğinde “İyilik yap denize at balık bilmezse halik bilir” sözü ile açıklayabiliriz. İnsanlar yaptıkları veya yapacakları iyiliği bir karşılık beklemeden

sadece iyi bir davranışta bulunmak için yaptığında bu gerçek iyilik sayılabilir. Türkler için kul hakkı meselesi de oldukça önemlidir. Olaya kurt açısından baktığımızda kurdun yapılan iyilik karşısında teşekkür bile etmemesi leyleğe yapılan bir haksızlık olarak değerlendirilebilir. Türk milleti komşudan gelen ikram tabağını bile geri verirken boş yollamayan, yüce gönüllü bir millettir. Türkler “İşçinin hakkını alınının teri kurumadan veriniz” hadisini benimsemiş bir toplumdur. Bundan yola çıkarak Türklerdeki haklı kazanç anlayışı, kul hakkı ve dolayısıyla hakka verilen kıymet ders konusu yapılabilir. Belki de leylek para istemeseydi oluşması muhtemel olan dostluk değeri ve dolayısıyla sevgi değeri bu fabl ile verilebilir. Leyleğin kendini tanımaz hâlleri üzerinden özdenetim değeri, leyleğin yardımı üzerinden yardımseverlik, iyilikseverlik, merhameti vefa, vicdanlı olmak değerleri verilebilir. Leyleğin yaptığı iyiliğin karşılığını beklemesi tavrı üzerinden de dolaylı yoldan onurluluk değeri verilebilir.

Ayrıca Kurtla Leylek fablında geçen deyimler şöyledir:

Boğazına düşkün: “Yiyip içmeyi çok seven (kimse), şikemperver” (Türk Dil Kurumu, 2020).

Bereket versin: “Bir kimsenin bir durumdan hoşnutluğunu anlatan söz” (Türk Dil Kurumu, 2020).

Alay etmek: “Bir kimsenin, bir şeyin, bir durumun gülünç, kusurlu, eksik vb. yönlerini küçümseyerek eğlence konusu yapmak” (Türk Dil Kurumu, 2020).

Eline düşmek:

“1. Egemenliği, buyruğu altına girmek.

2.Yakalanmak.

3.Birine muhtaç olmak

4.Rastlamak, tesadüf etmek” (Türk Dil Kurumu, 2020).

4.3.7. Eşekle Küçük Köpek Fablı (Ek 16)

Tespit Edilen Değerler: Öz denetim, saygı, sevgi, merhamet, vefa, vicdanlı olmak,

onurluluk

Özet:

Bir eşek, evdeki küçük köpek çok sevilirken ben neden hep sopa yiyorum diye düşüncelere dalar. Sahibi gelince, o da küçük köpeğin pençe attığı gibi davranmaya karar verir. Sahibi gelir ve eşek ayağını indiriverir sahibinin çenesine ve sanki bu yetmezmiş gibi bir de bağıra bağıra şarkı tutturur. Sahibiye yine eşiği sopalamaya yeltenir ve eşek kaçır. Bir komedya burada sona erer.

Fablin başında kişilerin huylarının değişmeyeceğinden, bunun için kişinin kendisini çok da zorlamaması gerektiğinden bahseder. La Fontaine; bir dağ ayısının ne yaparsa yapsın kibar bir kişi olamayacağını ve kibarlığın ise herkese verilmiş bir şey olmadığını söyler. Eşek kendini sevdirmek için huyunu değiştirmek ister ve köpek gibi davranır. Köpekte sevimli olan bu hareketleri eşek yaptığında sevimli gözükmez ve sopadan kurtulmasını sağlamaz. Eşeğin kendi bedenini tanımaması bir kez daha sopa yemesine neden olur. Köpek ne kadar sevimli bir hayvansa eşeğin de kendine has önemli yetenekleri vardır. Bunun farkında olmayarak, köpeğe özenen eşek sopadan kurtulamaz. Burada kişinin haddini bilmesi meselesi vurgulanmak istense de, biz olaya kişinin kendi kıymetini bilmesi penceresinden de bakmak isteriz. Başkalarına özenerek yaşanan bir hayat zor bir hayat olacaktır. Böylece özdenetim değeri verilebilir. Ayrıca fablda bir dağ ayısının ne yaparsa yapsın kibar bir kişi olamayacağı iletisi üzerinden, kişilerin huylarının değişmeyeceği mesajı verilmiştir. Fakat kibarlık öğrenilebilen bir erdemdir. Elbette mizaçlar değişmez ama insan kaba davranışlarını değiştirebilen bir canlıdır. Öğretmen bunu çocuklara fark ettirmelidir. Farklı mizaçlarsa hayatı güzel kılar. Eleştirilmesi gereken bir diğer karakter, eşeğin sahibidir. Bu kişi hayvan sevgisinden uzak, acımasız bir kimsedir. Köpeğe sevgi gösterirken sanki eşeğin canı yokmuş gibi ona sopa vurması etik bir davranış değildir. Kişi her canlıya karşı sevecen davrandıkça insandır. Bu yolla sevgi değeri verilebilir. Sahibinin eşeğin kıymetini bilmemesi de ayrı bir mevzudur. Eşeğin taşıdığı yük karşılığında sopa yedirilmesi onursuzca bir davranıştır. Eşeğin sahibi bu durumda eşeğe karşı vefasızlık yapmaktadır. Eşeğin sahibinin gösterdiği şiddet vicdansızlıktır. Eşeğin bu komik hâllere düşmesinin sebebi de sevgisizliktir. Her canlının sevgiye ihtiyacı vardır. Eğer insanlar ilgi ve sevgi görmezse psikolojik olarak yaralanır ve bunun tamiri zor olabilir. Bu fablı çocuk dünyasından bir örnekle somutlaştırırsak, mesela ikinci bir çocuk

gelince ilk çocuk bu durumu kabullenmekte zorlanabilir. Ama aslında küçük çocuk kadar büyüğün de ilgi ve sevgiye ihtiyacı var. Herkese ihtiyacına ve mizacına göre sevgi ve ilgi vermek en doğrusu olacaktır. Burada eşek kucağa alınıp oynanabilecek bir hayvan değil ama ona da uygun bir sevgi göstergesi bulunabilirdi. Bu gibi alt başlıklarla bu fabl üzerinden sevgi değeri verilebilir. Bu fabl üzerinden her canlıya verilmesi gereken saygı değeri verilebilir. Zira insanlar sadece insanlara karşı saygılı olmakla yetinmeyip, hayvanlara hatta cansız varlıklara sahi saygılı davranmalıdır.

Yabancı çocuklara Türkçe öğretilen bir ders içeriğinde bu fabl işlenirken Türk millî değerleri;” Zorla güzellik olmaz.”, “Beş parmağın beşi bir değil.” (Türk Dil Kurumu, 2020) atasözleriyle verilebilir.

Fablda üzerinde durulması gereken bir diğer husus, eşeğin sahibinin yaptığı şiddettir. Çocuklara yönelik yazılmış bir kitapta şiddet unsuru dikkatli bir şekilde verilmelidir. Şiddet ögesi değerlendirilirken de eşeğin sahibinin merhametsiz tavırları merhamet değeri üzerinden eleştirilebilir.

Fablda geçen deyimler sayesinde dil gelişimi pekiştirilebilir ve değer öğretimi kolaylaştırılabilir. Bu fablda kullanılan deyimler bu fabldaki anlamlarıyla şöyledir:

Kalkışmak: Gücünün üstünde olan işlere kalkışmak (Türk Dil Kurumu, 2020).

(Birini veya bir şeyi kendi) Hâline bırakmak: İlgi lenmemek, karışmamak (Türk Dil Kurumu, 2020).

Pençe atmak: Yırtıcı hayvan ön ayaklarıyla saldırmak, vurmak (Türk Dil Kurumu, 2020).

Hoşa Gitmek: Beğenilmek, bir kişiden veya bir şeyden hoşlanmak (Türk Dil Kurumu, 2020).

4.3.8. Tilki ile Leylek Fablı (Ek 17)

Tespit Edilen Değerler: Adalet, dostluk, saygı, sevgi, cömertlik, paylaşma, misafirperverlik, hoşgörü, onurluluk

Özet:

Bir gün tilki, leyleği evinde yemeğe çağırır. Fakat yemekler onun yiyebileceği şekilde sunulmamıştır. Leylek uzun gagası ile bu yemeklerden yiyemez. Durum böyleyken tüm yemekleri tilki tek başına yer. Leylek bugünün acısını çıkarmak için başka bir güne tilkiyi yemeğe davet eder. Yemekler yine çok güzeldir ama bu sefer de uzun ince bir kapta sunulmuştur. Tilki yiyemez tabi bu yemeklerden. Ve fabl şu dizelerle sona erer:

“Düzenbazlar, sizlere yazdım bunu. Siz de bekleyin bir gün bu oyunu.”

Açıklama:

Tilki ile Leylek fablına iki türlü bakış açısı getirebiliriz. Leyleğin davranışını intikam olarak algıladığımızda farklı sonuçlar ortaya çıkarken, leyleğin davranışını tilkiye ders vermek amaçlı olduğunu düşündüğümüzdeyse farklı değerlendirmeler yapılabilir. Fabl “Başkasını aldatanlar bir gün aldatılırlar.” mesajıyla bitiyor. Böylece hain plan kuranların da kendilerinin de bir gün buna maruz kalacağı günü beklemeleri üzerinde yazılmış bir fabldır. Böylece adalet değeri doğrudan yoldan verilebilir. Olay örgüsüne leyleğin de tilkinin yemek yiyemeyeceği, uzun ince bir tabakla yapılan sunumun intikam amaçlı yapıldığı düşüncesiyle baktığımızda, her ne kadar tilkinin yaptığı doğru olmasa bile leyleğin bu davranışı eleştirilmesi gereken bir durumdur. Her iki hayvan da bencilce davranarak hiçbir kazanç elde edememişlerdir. Oysa leylek karşılaştığı duruma daha akılcı bir tutum sergileyebilirdi. Böylece bu fabl; dostluk, paylaşımcılık, saygı, hoşgörü, cömertlik ve misafirperverlik değerleri üzerinden değerlendirilebilir.

Fablı leyleğin, tilkiye yaşadıklarını anlaması için, yani empati kurması için uzun ince bir kapta sunum yaptığını düşünerek incelemeye aldığımızda, leyleğin akılcı bir tutum sergilediğini görürüz. Böylece tilki yaptığından utanarak, ders çıkarabilir.

Şayet her iki hayvan da anlayışlı davranıyordu oluşması muhtemel olan dostluk ile dostluk değeri ve dolaylı yoldan sevgi değeri de bu fabl sayesinde sınıf ortamında değerlendirilebilir. Bununla beraber her iki hayvanın da tavırları üzerinden onurlu olmak değeri dersin konusu olabilir.

Yabancı çocuklara Türkçe öğretilen bir ders içeriğinde bu fablda Türk milli değerlerinden iyilikseverlik değeri “İyiliğe iyilik her kişinin kârı, kötülüğe iyilik er kişinin kârı” atasözüyle desteklenebilir. Bunun yanında Türklerin sıklıkla kullandığı “Etme bulma dünyası” atasözüyle de konu pekiştirilebilir. Ayrıca burada her iki hayvanın da yapmadığı misafirperverlik, Türklerin ne kadar misafirperver bir toplum olduğu üzerinden değerlendirilebilir. Türkler önce misafiri doyurur en son ev sahibi oturur yer. Yani önce misafirin doyduğundan emin olurlar. Türklerin misafirleri için yemek takımları bile özeldir.

Özellikle Uzak Doğu’da hâkim bir inanış olan “karma inancı; yapılan iyi veya kötü her davranışın bir gün tekrar dönüp dolaşıp kişiye döneceğine inanan bir teoridir. Bu inanç Türk milletinde “Yaşattığını yaşamadan ölmezsin.” düşüncesiyle sınıf ortamında bu fabl üzerinden değerlendirilebilir.

Tilki ile Leylek fablında La Fontaine’in genellikle bütün fabllarında gördüğümüz, kavga etmeden karşısındakine anladığı dilden akılcı bir şekilde ders verme tutumu, çocukların gelişimi için olumludur.

Bu fablda kullanılan deyimler fabla kullanıldığı anlamlarıyla şöyledir:

Gözden Çıkarmak: Bir mal, para, değer yargısı vb. maddi veya manevi varlığın elden çıkarılmasını kabul etmek (Türk Dil Kurumu, 2020).

Acısını Çıkarmak: Uğradığı maddi veya manevi zararı karşılayacak bir iş yapmak (Türk Dil Kurumu, 2020).

Ağzı Sulanmak: Yeme içme isteği artmak (Türk Dil Kurumu, 2020).

Dilini Yutmak: Sevinç, korku, heyecan vb. sebeplerle konuşamaz olmak (Türk Dil Kurumu, 2020).

(Bir yeri) Yolunu Tutmak: o yere doğru gitmeye başlamak (Türk Dil Kurumu, 2020).

4.3.9. Horozla İnci Fablı (Ek 18)

Tespit Edilen Değer: Öz denetim

Özet:

Bir horoz bir gün bir inci bulur. İnciyi kuyumcuya götürür. İnci karşılığında dari ister. Onun daha çok işine yarayacağını düşünür.

Bir cahile ise bir gün bir kitap miras kalır. Cahil de bu kitabı alır ve kitapçıya gider. Kitabın karşılığında para ister. Onun daha çok işine yarayacağını düşünür.

Fablda “horoz” karakteri ile genel olarak küçük hesaplar ve çıkarlar peşinde koşan ve tek kaygısı günü kurtarmak olan basit insanların anlatıldığı görülür. La Fontaine bu anlatıdan çıkarılacak dersi, cahile miras kalan kitap örneği ile daha da somutlaştırır. İnsan karakter ile verilmek istenen mesaj somutlaştırılırken, kitap okumanın önemi vurgulanmıştır. Fablda incinin ve kitabın değerini bilmeme iletisi verilirken hem horozun hem de cahil kişinin basit düşünmesi eleştirilmiştir. O cahil kişinin paraya çok fazla ihtiyacı varsa, önce kitabı okuyup daha sonra satma girişimine girmesi daha akılcı bir çözüm olurdu. Zira kitaptan öğrendikleri de ona büyük faydalar getirebilirdi. Bu sebeple bu fabl ile özdenetim değeri irdelenebilir. Kişi kendini tanıyarak, kendisine gerçekten fayda getirecek hususları belirleyebilmelidir.

Wikipedia’nın (2021) açıklamasına göre: Türk milleti çeşitli dini inanışlara sahip olsa da ülkedeki yaygın inanç İslamiyet’tir. Türkiye’de Müslümanlığı benimsemiş kişilerin oranına ilişkin veriler istatistikler net değildir. Bundan yola çıkarak Türklerin genel inancının İslam olması değer ve kültürlerini de etkilemiştir diyebiliriz. Buna göre, Türk millî değerlerinin aktarılacak istendiği bir ders içeriğinde bu fabl Türklerin ilme verdiği değer üzerinden anlatılmalıdır. Bu konuya verilen önemi dil öğreticisi, Türkiye devletinin kurucusu olan Atatürk’ün yaptığı ilk devrimin de okuma-yazma eğitimi olması üzerinden, hadis ve ayetlerden anlatabilir.

4.3.10. Sarhoşla Karısı Fablı (Ek 19)

Tespit Edilen Değerler: Öz denetim, sabır, sevgi, aile, onurluluk.

Özet:

Fabl şu dizeyle başlar:

“Huy canın altındadır, çıkmaz, can çıkmayınca,

Ne ilaç kar eder buna, ne de korku.”

Çok alkol tüketen bir adamın karısı bir gün bu durumdan çok sıkılarak kocasını bir sandığa kapatır. Adam taze şarabın kokusuyla orada sızar. Ayılınca da etrafında olan biteni anlayamaz. Bir cenaze kandili, bir beyaz kefen! Karısı zebani kılığında elinde de ölüm günü içilen bir aş. Artık cehenneme girdiğine emin olur. Adam bu korkunç hayalete:

“Kimsin sen?” diye sorar.

Kadın:

–“Cehennemde kilerci başıyım ben, yemek götürüyorum, yesin diye kara toprağa girenler.” cevabını verir.

Merhum adam hemen sorar:

–“ İçki yok mu? Sen bize ondan haber ver?”

Sarhoşla Karısı isimli fablın esas vermek istediği değer özdenetimi zayıf olan bir adam üzerinden verilmiştir. Bu sayede özdenetim değeri rahatlıkla verilebilir. Kendine hakim olabilen bir kişi alkol bağımlısı olmadığı gibi hatta hiçbir şeyin bağımlısı olmaz. Fabldaki sarhoş kişi öleceğini de bilse içkiden vazgeçmez. Ayrıca bu kişinin sorumsuz tavırları karısını bile bıktırır. Sarhoş adam sorumluluklardan kaçmak isteyen kişilerin temsilidir. Ölüm bile gelse adam bağımlılıklarından, ve zevklerinden vazgeçmez. Burada zebani kılığında görülen sarhoşun karısı sorumlulukların temsili olarak gösterilmiştir.

Karısının bıkkın tavırları üzerinden sabır değeri, karı-koca ilişkileri üzerinden sevgi ve aile değeri, sarhoşun kendisine ve karısına karşı tavırları üzerinden onurluluk değeri verilebilir.

Türk millî değerleri aktarılacak istenen bir ders içeriğinde bu konuda Türklerin aile birliğine verdiği öneme de değinilebilir. Bunun üzerinden paylaşımcılık değeri verilebilir.

Çünkü bu sarhoş adam ailesini düşünmeden bencilce bir tavır içerisinde. Oysa biraz olsun kendisini karısının yerine koysa hiçbir sorun kalmayacaktır. Ayrıca burada işlenen ölüm teması da Türk değerleri açısından ele alınabilir. İslamiyet inancı gereği Müslümanlar, omuzlarında bulunan sağ ve sol meleklere olan inanç ve öldükten sonra hesap verme gününe inanç gibi konulardan bahsedilebilir. Öğretici Türk millî değerlerinden kadına verilen değeri de ders konusu yapabilir. Zira Türk milleti İslamiyet'in de vermiş olduğu değerle kadına oldukça önem veren bir toplumdur. Fabla eleştirel bir gözle bakıldığında kadın figürünün her durumda eşine hizmet eden yapısı görülmektedir. Bu cinsiyetçi bakış açısı sınıfta tartışma konusu yapılabilir.

4.4. Fabllar ve Değerler Eğitimi Arasındaki İlişkiye Dair Yabancı Çocuklara Türkçe Öğretmenlerinin, Uzman Pedagog ve Uzman Psikologların Görüşleri

4.4.1. Öğretmen Görüşü

Öğretmen görüşlerinin alınmak istendiği bu bölümde görüş formu yollanılan dört öğretmenlerden sadece bir tanesi geri dönüş yapmıştır. Çalışmaya faydası olacağı düşüncesiyle ulaşılan öğretmenin görüşü çalışmaya eklenmiştir.

Buna göre yabancı çocuklar için Türkçe öğreticisinin sorulara verdiği yanıtlar şöyledir:

1) Derslerde kullandığınız çocuklar için yazılmış ders kitabında fabl türünden faydalanma sıklığını yeterli buluyor musunuz? (Kullandığınız ders kitabı hangisi?)

Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğreniyorum kitabını kullanıyorum. Dil öğretimi seviyelerini göz önünde bulundurduğumuzda yeterli görmekteyim.

2) Derslerinizde fabl türünden faydalıyor musunuz?

- Faydalaniyorsanız öğrencilerin fabl işlenen derse ilgisi nasıl oluyor?

A1 seviyesi sonrasını A2 ortası ve bitimini düşündüğümüzde belli bir dil seviyesine gelen çocuklar ilgi göstermektedir.

- Faydalaniyorsanız öğrencilerin fabl türünü işledikten sonra davranışlarında (arkadaşlarına yardım etmesi, daha iyimser davranması gibi...) değişiklikler gözlemliyor musunuz?

İyimser değişiklikler gözlemlenmektedir. Özel çalışmalarla ölçülmesi gereken davranışlarda değişiklik var mı bakılması gerekmektedir.

- Faydalaniyorsanız fablları işlemeden önce metinle ilgili etkinlikler geliştiriyor musunuz?

Evet, geliştiriyorum.

3) Sizce fabl, yabancı çocukların Türkçe öğrenebilmesi için iyi bir materyal midir? Niçin?

A1 seviyesinde etkisi olacağını çok düşünmüyorum. A2 ve sonrası için özel metinler hazırlanarak etkili olabilir.

4) Fablın değerler eğitimi vermek için yeterli bir tür olduğunu düşünüyor musunuz? Niçin?

Tek başına yeterli olacağını düşünmüyorum. Bu türle ilgili özel metinler ve etkinlikler hazırlanmalıdır.

5) Ders içeriğinde fabl türünden faydalanmanın yolları neler olabilir?

Öğrencinin hazırbulunuşluk ve dil seviyelerine bakılarak metinler uyarlanmalıdır. Bu şekilde oluşturulmuş metinler daha faydalı olabilir. Bu metinlere özel etkinlikler hazırlanmalıdır. Öğrenciler bu etkinliklerle daha aktif hâle getirilmelidir.

6) Fabllar sizce hangi beceri veya becerileri geliştiriyor? Niçin?

Dil becerileri açısından baktığımızda hazırlanan ve hazırlanacak olan metinler tüm dil becerilerini geliştirmeye hizmet etmektedir.

Derslerinde Yunus Emre Enstitüsü kitaplarından faydalanan çocuklara yabancı dil

olarak Türkçe öğreten bu öğretmenin görüşlerinden bu ders kitaplarını yeterli bulduğu anlaşılmaktadır. Buna göre bu öğretmen; çocukların fabla bir ilgisi vardır ve fabl sonunda davranışlarında değişiklikler olduğu görüşündedir. Öğretmen görüşünde fabl türünden faydalanmanın tek başına yeterli olmadığı görüşü anlaşılmaktadır. Sonuçta bu öğretmenin görüşlerinden; fablın yabancılara Türkçe öğretimi ders içeriğinde dil gelişimi ve değerler eğitimi anlamında faydası olduğu fikri elde edilmiştir.

4.4.2. Uzman Pedagog Görüşü

1) Yabancı uyruklu çocukların, öğrendikleri yabancı dilin değer ve kültürünü öğrenmelerine çocukların gelişimi açısından nasıl bakıyorsunuz? Yabancı uyruklu bir çocuğun öğrendiği dilin değerlerini (sevgi, saygı, adalet, yardımseverlik, öz denetim, dostluk, sabır, dürüstlük, sorumluluk, vatanseverlik...) öğrenmeye ihtiyacı var mıdır? Neden?

Farkli bir ulkede dogup-buyuyen bir cocuk buludungu ulkenin dilini ogrenirken kulturunude beraberinde ogrenecektir. Okul ortaminda, oyun parkinda, gittigi bir kurs ortaminda dogal ogrenme gerceklesecektir. Ebeveyn ve egitimcilerin goz onunde bulundurmaları gereken konu ise yukarida bahsi gecen degerlerin evrensel oldugu ancak her ailenin disa vurum seklinin farkli olabilecegidir. (Turkiye’de yasayan iki Turk aileninde farkli aliskanliklari olabilecegi unutulmamalıdır.)

Saygi cercevesinde, oncelikle kendi degelerinin farkina varmasi ve bulundugu ulkenin degerlerini ogrenmesi neyin neden yapildigini anlamlandırmak icin onemlidir. Ornegin randevunuza vaktinde gitmeniz kuzey avrupa ulkeleri icin ciddi onem tasir ve yaptirim uygulanir, akdeniz ulkeleri bu konuda daha esnektir.

2) Fabllarda verilmek istenen mesajların, yabancı uyruklu çocukların kişisel gelişimine ve değerler (sevgi, saygı, adalet, yardımseverlik, öz denetim, dostluk, sabır, dürüstlük, sorumluluk, vatanseverlik...) kazanımına katkısı olduğu söylenilebilir mi?

Elbette, cocuklar oyunla, kitapla ve kendilerini guvende hissettikleri ortamda ogrenirler. Fabllarin, konusu ne olursa olsun ogrenmenin kapisini aralayan eglenceli bir arac oldugu kanaatindeyim.

3) Yabancı uyruklu çocuklar ve aileleri öğrenilen dilin kültür ve değerlerinin öğretilmesinden rahatsızlık duyabilirler mi? Örneğin: Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu bir çocuğun okulda İstiklal Marşı törenine katılması veliler tarafından bakıldığında endişe oluşturur mu? Aileler asimile olma korkusu taşır mı? Nelere dikkat edilmelidir?

Yurtdisinda yasayan her ailede olduğu gibi Türkiye’de yasayan yabancı uyruklu aileler asimile olma korkusu taşıyacaktır. Ancak asimilasyonun kelime anlamı, farklı kökenden gelen azınlıkları veya etnik grupları bunların kültür birikimlerini, kimliklerini baskın doku ve yapı içinde eriterek yok etmektir. Yurtdisinda büyümüş ve yurtdisinda iki çocuk yetistiren bir uzman olarak önemli bulduğum nokta çocukların kendi dillerini öğrenmeleri/korumaları, ikilem yaşayacakları durumlarda açık yureklilikle konuşabilmeleri, onlara alan tanınması, bütün sorularını güven içerisinde ebeveyn ve eğitimcilere sorabilmeleridir. Örneğin; istiklal marsinin neden yazıldığını, neden okundugunu öğrenmeleri gibi.

4) Fabllar öğüt vermek amaçlı yazılan bir türüdür. Fabllar insanları rencide etmeden, hayvanlar aracılığıyla iyiyi ve kötüyü sunmayı hedefler. Sizce fabllar aracılığıyla yabancı uyruklu çocuklar empati kurarak, hatalı davranışlarını değiştirebilir mi?

Arastirmalar ve yıllar içerisinde edindiğim tecrübelerle dayanarak bunu söyleyebilirim ki, özellikle okul öncesi dönemde ki çocuklar, fabllar sayesinde bir çok kazanımı edineceklerdir. Konuların hayvan kahramanlar aracılığı ile ele alınması her hangi bir kültürü, dini, dili hedef göstermeden dolaylı bir şekilde sunulmasına vesile olacaktır. Bu bağlamda çocuklarda farkındalık oluşması sağlanacak, sohbet konuları ortaya çıkacak, istedik davranışı veya değiştirilmesi düşünülen davranışı saygı ve sevgi çerçevesinde konuşma fırsatı doğacaktır.

5) Siz bir pedagog/ psikolog olarak çocuklara öğüt verilmesine nasıl bakıyorsunuz? Değerler eğitimi sizin alanınıza göre nasıl yapılmalı? Fabllar bunun için iyi bir yol olabilir mi?

Cocuklara öğüt vermek yerine diyalogta olunması gerektiği düşüncesindeyim. Özellikle çocukların doğuştan gelen empati, adalet, merhamet gibi yetilere sahip oldukları inancındayım. Bu bağlamda yabancı veya yerli ayırt etmeksizin onları birer birey olarak

gormek dusuncelerine yer vermek, fikir alis-verisinde bulunmak, kurallar yerine anlasmlar yapilmasi taraftariyim. Oyun cocugun duynasina acilan bir kapidir. Bu nedenle fabllarin degeleri anlamak, baska bir kulturde neyin, neden yapildigini ogrenmesi, ayni zamanda ev kulturunun farkina varmasi icin iyi bir yol olacagi kanaatindeyim.

Degerler egitimi hakkında cocuklarin tecrubelerine basvurulmasini tavsiye ederim. Degerler egitimi hakkında dusunceleri nedir?

Baska bir ulkenin degerlerini ogrenmek onlara nasil bir katkı sagladi/saglar? Yasadiklari ulkede ve kendi ulkeleri arasinda ki farkli degeler neler? Veya benzer degerler neler?

Bulunduklari ulkede kendi degelerine yeterince yer veriliyor mu? Vb

4.4.3. Uzman Psikolog Danışman Görüşü 1

1) Yabancı uyruklu çocukların, öğrendikleri yabancı dilin değer ve kültürünü öğrenmelerine çocukların gelişimi açısından nasıl bakıyorsunuz? Yabancı uyruklu bir çocuğun öğrendiği dilin değerlerini (sevgi, saygı, adalet, yardımseverlik, öz denetim, dostluk, sabır, dürüstlük, sorumluluk, vatanseverlik...) öğrenmeye ihtiyacı var mıdır? Neden?

Elbette var. Çocuğun yaşadığı kültürü bilmesi arkadaşlarının hassasiyetini fark etmesi önemli. Örneğin saygı evrensel değer ama el öpme her kültürde saygı olmuyor . Çocuk bunu bilirse daha saygının evrensel olduğunu ama kültürden kültüre gösteriliş farklılıklarının olabildiğini ve bunun da normal olduğunu bilir . Farklılıkları ötekileştirmek olarak değil ama zenginlik olarak da öğrenebilir .

2) Fabllarda verilmek istenen mesajların, yabancı uyruklu çocukların kişisel gelişimine ve değerler (sevgi, saygı, adalet, yardımseverlik, öz denetim, dostluk, sabır, dürüstlük, sorumluluk, vatanseverlik...) kazanımına katkısı olduğu söylenilebilir mi?

Elbette, değerler evrenseldir ve çocuklar özellikle hayvan metaforlarıyla çok güzel öğrenirler . Lafonten den sandığımız bazı fablların Mesnevi de bulabiliyoruz . Ya da tersi oluyor ama bu öğreticiliği değiştirmiyor.

3) Yabancı uyruklu çocuklar ve aileleri öğrenilen dilin kültür ve değerlerinin

öğretilmesinden rahatsızlık duyabilirler mi? Örneğin: Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu bir çocuğun okulda İstiklal Marşı törenine katılması veliler tarafından bakıldığında endişe oluşturur mu? Aileler asimile olma korkusu taşır mı? Nelere dikkat edilmelidir?

Kültürün öğretilmesinin değil ama bunun uygulanması için zorunlu bırakılmasının tehdit algılanacağını düşünüyorum. Yabancı uyruklu çocuk bir başka ülkenin İstiklal marşını isterse öğrenebilir hatta bir törende söyleyebilir. Bu güzel bir kültürel kaynaşma. Arkadaşı da onun millî marşını öğrenir ikisi de söylenir. Ama söylenmeye zorunlu olması tehdit algılanabilir.

4) Fabllar öğüt vermek amaçlı yazılan bir türdür. Fabllar insanları rencide etmeden, hayvanlar aracılığıyla iyiyi ve kötüyü sunmayı hedefler. Sizce fabllar aracılığıyla yabancı uyruklu çocuklar empati kurarak, hatalı davranışlarını geliştirebilir mi?

Fablların ve değerlerin evrensel olduğunu düşünüyorum. Yabancı veya yerli fark etmez her çocuk için her açıdan eğitici olacaktır.

5) Siz bir pedagog/ psikolog olarak çocuklara öğüt verilmesine nasıl bakıyorsunuz? Değerler eğitimi sizin alanınıza göre nasıl yapılmalı? Fabllar bunun için iyi bir yol olabilir mi?

Çocuklara elbette nasihat de edilir öğüt de verilir. Ama nasıl? Dayatmacı olmadan, seviyelerine uygun ve korkutmadan, özendirerek... Fabllar, masallar, oyuncaklar hepsi bunun için var. Çocuklar metaforlarla öğrenir.

4.4.4. Uzman Psikolog Danışman Görüşü 2

1) Yabancı uyruklu çocukların, öğrendikleri yabancı dilin değer ve kültürünü öğrenmelerine çocukların gelişimi açısından nasıl bakıyorsunuz? Yabancı uyruklu bir çocuğun öğrendiği dilin değerlerini (sevgi, saygı, adalet, yardımseverlik, öz denetim, dostluk, sabır, dürüstlük, sorumluluk, vatanseverlik...) öğrenmeye ihtiyacı var mıdır? Neden?

Çocuk ya da yetişkin yabancı bir toplumda yabancı bir dile maruz kalıyorsa o kültürün değerlerini de öğrenmesi kaçınılmazdır. Özel bir değerler eğitimi tabi tutulmasa bile öğrenilen dil zaten kültür ve değeri de beraberinde getirir. Bu doğal seyir bireyin psikososyal açıdan içinde bulunduğu topluma uyumlanması için gereklidir.

2) Fabllarda verilmek istenen mesajların, yabancı uyruklu çocukların kişisel gelişimine ve değerler (sevgi, saygı, adalet, yardımseverlik, öz denetim, dostluk, sabır, dürüstlük, sorumluluk, vatanseverlik...) kazanımına katkısı olduğu söylenilebilir mi?

Çocuklar hangi dil, din ve uyruktan olursa olsun fabl hikayelerine ilgi duyarlar. Kitap yoluyla onlara aktarılan evrensel değerlerin, her türlü kazanıma katkısı olacağını düşünüyorum.

3) Yabancı uyruklu çocuklar ve aileleri öğrenilen dilin kültür ve değerlerinin öğretilmesinden rahatsızlık duyabilirler mi? Örneğin: Türkiye’de öğrenim gören yabancı uyruklu bir çocuğun okulda İstiklal Marşı törenine katılması veliler tarafından bakıldığında endişe oluşturur mu? Aileler asimile olma korkusu taşır mı? Nelere dikkat edilmelidir?

Bu durumdan rahatsızlık duymak, ailenin içinde bulunduğu kültürün değerlerinden çok, ailenin kendi kültürünün değerlerine ne kadar önem verdiğiyle ilgili olarak değişir. Yurt dışında çok kültürlü bir toplumda yaşayan ve çocuk yetiştiren bir uzman olarak gözlemlerim göçmenlerin millî marş okumayı içinde yaşadığı kültürden ziyade topluma bir aidiyet sembolü olarak yaptığı yönündedir. Birey kendini ait hissettiği bir ortamda ancak kendini gerçekleştirebilir. O nedenle millî marş okumak asimilasyondan çok aidiyete karşılık gelmektedir. Bu noktada da ebeveynler çocuğun aidiyeti ve toplumsal uyumu ile varsa asimilasyon endişeleri konusunda kendi önceliklerine göre karar vermelidir. Çoklu kültürlerde saf bir kültürü asimilasyona uğramadan korumak çok mümkün değildir.

4) Fabllar öğüt vermek amaçlı yazılan bir türdür. Fabllar insanları rencide etmeden, hayvanlar aracılığıyla iyiyi ve kötüyü sunmayı hedefler. Sizce fabllar aracılığıyla yabancı uyruklu çocuklar empati kurarak, hatalı davranışlarını geliştirebilir mi?

Literatürde yapılan bazı çalışmalarda, anaokulundan 6.sınıfa kadar yapılan fabl

okumalarının moral gelişim, dil gelişimi, empati gibi sosyal becerileri anlamlı düzeyde arttırdığı yönünde sonuçlar mevcuttur. Bu çerçevede yabancı uyruklu çocuklar için de etkili olacağını düşünüyorum. Empati ve benzeri becerileri geliştirmek için fabl da öğrenileni dramaya ya da oyuna dökmek, ailenin kendi kültüründe ve aile içi dinamiğinde empatinin ne kadar yer aldığını görmek ve ailelerle de işbirliğine girmek önemlidir.

5) Siz bir pedagoğ/ psikolog olarak çocuklara öğüt verilmesine nasıl bakıyorsunuz? Değerler eğitimi sizin alanınıza göre nasıl yapılmalı? Fabllar bunun için iyi bir yol olabilir mi?

Çocuk ruh sağlığı ve ebeveyn çocuk ilişkilerinin önemini dikkate alırsak doğrudan nasihat vermeyi doğru bulmuyorum. Nasihat vermek çocuk ile aramızda bir güç/otorite ilişkisi yaratmaktadır. Bilen/bilmeyen ya da öğretene/öğrenen ilişkisi olduğu için çocuğun üretme ve ortaya koyma becerilerini baltaladığı düşüncesindeyim. Evrensel, kültürel ya da dini değerlerin her biri için çocuğun duyduğunu değil gördüğünü yapan olduğunun dikkate alınması gerekir. Fabl da bu konuda önemli bir araçtır. Bu aracı yetişkin ebeveynleri de kapsayan aile etkinlikleriyle pekiştirmek eğitimdeki verimi arttıracaktır.

Pedagoğ ve psikolog görüşleri, alana farklı bir gözle yeni bir bakış açısı getirmek maksadıyla alınmıştır. Buna göre; fablların değerler eğitime katkısı olduğu görüşü psikoloji uzmanlarınca da uygun bulunmuştur.

4.5. Örnek Ders Planı

Demir ve Açık (2011) ders planını iyi yapmanın önemini şu sözlerle belirtmiştir:

Dil öğretiminde öncelikli olarak dört temel beceri; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin bütünsel olarak öğretilmesi amaçlanmaktadır. Bunları gerçekleştirebilmek için eğitimin olmazsa olmaz şartı, iyi bir planlama yapmak gerekliliğidir. Planlama yaparken derse yöntem, metot ve metin açısından çeşitlilik getirmeye çalışılmalıdır. Yapılan planlama sonucunda dil öğretiminde öğretilecek konular belli bir sıraya konularak basitten karmaşığa, somut kavramlardan soyut kavramlara doğru olmalı ve görsel- işitsel araçlar kullanılmalıdır. Yabancı dil öğretiminin hedefleri arasında dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise yabancı dil derslerinin esasını öğrenilen dili daha çok duyma ve kullanmaları gerekliliğidir. Bu gereklilikten dolayı yabancı dil derslerinde ana dili kullanmaktan mümkün olduğu kadar kaçınarak öğrencilerin öğrenilen dilde daha fazla konuşmalarına imkân sağlanmalıdır. Dil öğretiminde karışıklığa sebebiyet vermemek için sınıf içi

uygulamalarda bir derste tek bir yapıyı sunmaya gayret gösterilmelidir.

Çalışmanın bu bölümünde, seçmiş olduğumuz 10 adet fabl içerisinde “Şehir Faresi ile Kır Faresi” fablı ile yukarıda bahsi geçen hususlar dikkate alınarak örnek bir ders planı sunulmuştur.

Örnek Ders Planı Biçimi

Bölüm 1

Dersin Adı: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi
Sınıf: Temel 4 (A2)
Konu: Geniş Zaman
Önerilen Süre: 50 +50 dakika

Bölüm 2

Amaç ve Kazanımlar: • Yavaş ve anlaşılır konuşulduğunda bir tartışmanın ana konusunu anlayabilir. • Metindeki belli başlı iletileri anlayabilir (örn; yer, saat, kişiler vb.) • Evrensel değerlere ait unsurları içeren basit ve yalın hâldeki metinleri anlayabilir. • Metinden hareketle değerler hakkında konuşabilir. • Sahip olduğu değerler hakkında konuşabilir. • Kendi ülkesine ait değerler hakkında kısa bir metin yazabilir. • Öğrendiği tür ile ilgili fabl türünde metin yazabilir.	
Öğretme ve Öğrenme Yöntem ve Teknikleri: Anlatım/ Soru-Cevap/ Beyin Fırtınası/ Karşılaştırma-Örneklendirme	
Materyaller: Ders Kitabı, Orhan Veli Kanık'ın Çevirisini yaptığı La Fontaine Masalları Kitabı, Tahta/Akıllı Tahta	
Öğretme- Öğrenme Süreci	
1.Giriş Etkinlikleri	Dikkat Çekme: Öğretmen derse “Hangi hayvanları seversiniz?”, “Nasıl bir evde yaşıyorsunuz?” gibi sorulara sorulur.
	Güdüleme: Öğrencilere şehir ve köy fotoğrafları gösterilerek düşünceleri alınarak metne giriş için hazırlık yapılır.
	Derse Geçiş: 7 öğrenciye dörtlükler paylaştırılarak metin okutulur.

2. Geliştirme Etkinlikleri:

Metinde bilinmeyen kelimeler açıklanır. Hatalı sesletimler düzeltilir. Metin hakkında öğrencilerin görüşleri alınır. Metin öğretici tarafından açıklanır. Ardından metnin türünün özellikleri hakkında öğrencilerden tahminleri alınır. En son öğretmen tüm bunları derleyerek doğru tanımları verir.

Öğrencilere bir tarafta apartman dairesi ama etrafında tehlikeler olan bir poster diğer tarafta huzurlu bir doğanın içerisinde yıkık dökük bir köy evi bulunan bir poster gösterilir. Öğrencilerden bu iki posterle ilgili yeni bir fabl yazmaları istenir.

3.Değerlendirme ve izleme: Yazılan metinler sınıfta okunur. Hatalı yazım ve sesletimler düzeltilir. Her öğrencinin yazdığı fablda vermek istediği değer sınıfla beraber bulunur.

Alternatif Etkinlik Önerisi

Tahtaya fablda geçen bazı kelimeler seçilerek yapıştırılır. Öğrencilerden bu sözcüklerden hareketle yeni bir fabl metni oluşturmaları istenir. Oluşturacakları yeni metinde istedikleri değeri vermekte özgür bırakılırlar. Daha sonra oluşturulan yeni fabllar drama yöntemiyle sınıfta canlandırılır. Böylece hem yazma becerileri geliştirilir hem de yeni öğrendikleri terimleri telaffuz etme fırsatı tanınır.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu çalışmada yabancı uyruklu çocuk öğrencilerin Türkçe öğrenirken, bireysel ve toplumsal gelişimleri için değerler eğitime yer verilmiştir. Çalışma boyunca çocuğa değer kazandırmanın dikte edilerek yapılmaması gerektiği görülmüştür. Yapılması gereken, çocuğun değere kendisinin ulaşmasını sağlamaktır. Çubukçu (2011), çocuklara karakter eğitiminin doğal ortamlarda verilebileceğini belirtirken, bunun da en iyi yolu edebî eserler kullanımıyla gerçekleştiğini söylemiştir. Çalışma sonucunda değerler eğitiminin çocuğun topluma karışmasında, iyi bir birey olmasında çok etkili olduğu görülmüştür. Ayrıca değerler eğitimi, dil öğreniminde öğrenilen dilin millî değerler dil öğrenimini kolaylaştırdığı gibi çocukların başka milletlerin değerlerine karşı saygı duymasını ve tanınmasını sağlar. Böylece farklı kültürlerden oluşan bir sınıfta bile öğrenciler başka milletlerin değerlerini öğrenerek entelektüel bilgiler edindiği gibi, kendi aralarında da iletişimlerini kuvvetlenir.

Değerler eğitiminin edebî eserler yoluyla verilmesinin sağladığı faydadan ötürü araştırmada fabl türünden faydalanılmıştır. Fabllar, konu ve iletilmek istenen mesaj bakımından eğitimde istendik davranış ve beceri geliştirme hedefleriyle örtüşmektedir. Geçmişte duvarlara çizilen veya sembollerle ifade edilen bu eserler günümüzde teknolojinin de gelişmesiyle çok daha büyük başarıların elde edilmesine olanak sağlayacağı açıktır. Eğitim sürecinde fablın bir materyal olarak çoklu ortam aktiviteleri ile birlikte kullanılması eğitim öğretim sürecini olumlu yönde etkiyecektir.

Yabancı çocuklar için Türkçe öğretimi ders içeriğinde fabllardan değerler eğitimi anlamında faydalanmayı hedefleyen çalışmamıza Yunus Emre Enstitüsünün “Türkçe Öğreniyorum Ders Kitabı”, “Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitabı”, “Çocuklar İçin Türkçe (ÇİT)” kitapları incelenerek durum tespiti yapılarak başlanmıştır. Bunun sonucunda toplam 10 kitapta fabl ile karşılaşılmamıştır. Böylece litaretürde de görülen bu eksikliği doldurmak

amacıyla MEB'in ilköğretim seviyesindeki öğrenciler için 100 temel eser listesinde olan La Fontaine Fablları incelemeye alınmıştır. Çalışmada; La Fontaine fabllarının verdiği değerler tespit edilerek, dil öğretimini sadece dilbilgisi öğretimi olarak görmeyerek, aynı zamanda istendik davranışlar elde edilmesi ve Türk millî değerlerinin kazandırılması hedeflenmiştir. Çalışmada La Fontaine'in 10 adet fabl örneklem oluşturmuştur ve çalışma sonunda yabancı çocuklara Türkçe öğretiminde değerler eğitiminin bu fabllar ile verilmesinin uygun olduğu tespit edilmiştir. Buna göre sözü geçen fabllarda en çok sevgi değerinden faydalandığı görülürken; vatanseverlik, sadakat ve temizlik değerlerinden hiç faydalanılmadığı görülmüştür. Çalışmada yabancı çocuklara Türkçe öğreten, Türkçe öğretmenlerinin görüşleri alınmak istenmiştir. Fakat gönderilen görüş formuna sadece bir öğretmen geri dönüş sağlamıştır. Görüş formunu yanıtlayan bu öğretmenin görüşleri yetersiz ve güvenilirliği düşük bulunmuştur. Öğretmenin Yunus Emre Enstitüsü kitapları kullandığını belirtmesi ve bu kitaplarda fabllar bulunduğunu, bu fabllardan ders içeriğinde faydalandığını belirtmesi çalışmada Yunus Emre Enstitüsünün kitaplarında fabl türüne rastlanmaması bilgisiyle çelişmiştir. Bunun yanı sıra görüşleri alınan pedegog ve psikologlar çalışmaya farklı bir bakış açısı kazandırarak, fabl türünden değerler eğitiminde faydalanılabileceği sonucunu tasdiklemiş olmuştur. Çalışma sonunda MEB Türkçe Öğretim Programında belirlenmiş 10 kök değer yetersiz görülerek bunlara ilaveten eklenen değerler kapsamında, seçilen fablların hem evrensel değerleri hem de Türk millî değerleri verebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

- Sadece, yabancı uyruklu çocuklara özel, Türkçe öğretimine yönelik fabl kitapları çıkartılmalıdır.
- Örneklemde tespit edilemeyen vatanseverlik, sadakat, temizlik değerleri farklı metinler veya aktiviteler yoluyla öğrencilere verilmelidir.
- Yabancı dil öğretiminde millî değerlerin kazandırılması esnasında kültür diktesi yapılmamalıdır. Öğrencileri tanıdıkları yeni kültürlerle uyum sağlanmaları desteklenmelidir.
- Gelişen dünyaya ayak uyduran çocuklar, fabl okumaktan, fabl dinlemekten uzaklaşmışlardır. Bu nesle fablı tekrar sevdirecek çalışmalar arttırılmalıdır.
- Önceden yazılmış olan fabllar yeni nesil çocukları için basit içerikte kalmıştır. Yeni nesil çocukları göz önünde bulundurularak yeni içerikler üretilmelidir.

- Öğretmenler değerler eğitime gerekli önemi vermeli, öğrencilere bu değerleri kullanma fırsatları oluşturmalarıdır.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında öğretmenler; çocuk gelişimi, çocukların dil edinim süreçleri, yaklaşım-yöntem ve teknikler hakkında eğitimler alarak bilgilenmelidirler.
- Yabancı çocukların seviyesine ve yaşanmışlıklarına uygun eserler uzmanlarca belirlenerek, okutulmalıdır.
- Yunus Emre Enstitüsünün “Türkçe Öğreniyorum” ve “Çocuklar İçin Türkçe” kitaplarını kullanan Türkçe öğretmenleri kitaplardaki fabl türünün eksikliğinden ötürü derslere ilave fabl metin eklemesi yapılmalıdır.
- Yabancı çocuklar için Türkçe öğretiminde kullanılacak materyallerde evrensel değerlerin ve Türk millî değerlerinin kendilerine yer bulması sağlanmalıdır.
- Fabllardan pedagojik açıdan faydalanılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akbaş, O. (2008). Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi* .
- Alptekin, A. B. (2005). *Hayvan Masalları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Anşın, S. (2006). Çocuklarda Yabancı Dil Öğretimi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Atatürk, M. K. (2020, 10 10). *T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı* . T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı: <https://www.ktb.gov.tr/TR-96294/10-yil-nutku.html> adresinden alındı
- Avcı, Y. (2012). La Fontaine Fabllarında Alegorik Ögeler ve Bunların Temsil Ettiği Değerler. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40.
- Aydın, M. Z. (2010). *Ailede Ahlak Eğitimi*. İstanbul: Timaş Yayınları .
- Boynukara, H. (1997). *Modern Eleştiri Terimleri* . İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Bülbül, M., Türkoğlu , S., & Küzeci Deniz. (2014). Edebi Bir Tür Olarak Fabl Yoluyla Dil Öğretimi . *Kazım Karabekir Fakültesi Dergisi Sayı 14*.
- Caferoğlu, A. (1984). *Türk Dili Tarihi I-II*. İstanbul: Enderun Yayınları.
- Çengelci, T. (2010). İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması .
- Çepni, S. (2009). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş* . Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çıkla, S. (2016). La Fontaine Masallarında Türk İzleri . 21.
- Çılgin, A. S. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Çomaklı, A. (2020). Fabl Türünde Değerler Eğitimi.
- Çubukçu, F. (2011). The Interface between Critical Thinking Strategies and Moral Develoment.
- Dağ, Ş. (2018). Yunus Emre Felsefesiyle Öğretmenlerin Öz Denetimi . *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi*, 13.
- Demir , A., & Açık, F. (2011). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kültürlerarası Yaklaşım ve Seçilecek Metinlerde Bulunması Gereken Özellikler . *TÜBAR*.
- Demiray, K. (1971). *Edebiyatta Türler* . İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri .
- Demirtaş, T. (2012). Değerler Eğitiminde Edebi Ürünlerden Yararlanma: Naasrettin Hoca Fıkraları. *Sakarya Üniversitesi*, 38.
- Dervişcemaloğlu, B. (2014). Ortaokul Düzeyinde Bir Fabl İnceleme Örneği.
- Destebaşı , F., & Karabuğa , H. (2013). Kültür Köprüsü: Uluslararası Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Öğretim Materyali Olarak Kullanımı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* .

- Dilber, N. Ç. (2018). Yabancılara Türkçe Öğretimi Üzerine Yazılan Kitaplara İlişkin Bir İnceleme. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 112.
- Dilidüzgün, S. (1997). *Türkiyede Çocuk ve Gençlik Edebiyatı, Çocuk Kültürü*. İsyambul : Mavi Bulut Yayınları .
- Dilmaç, B., & Ulusoy , K. (2014). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Duman, G. B. (2013). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Materyal Geliştirme ve Materyallerin Etkin Kullanımı. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*.
- Duran , E., & Ercan , E. (2018). Fablların Değer Eğitimindeki Önemi.
- Ekinci Çelikpazu, E., & Aktaş, E. (2011). M.E.B. 6,7 ve 8.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Değer İletimi Açısından İncelenmesi .
- Ekşi, H. (2003). Temel İnsani Değerlerin Kazandırılmasında Bir Yaklaşım: Karakter Eğitimi Programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1, 79-96.
- Enstitüsü, Y. E. (2015). *Türkçe Öğreniyorum Çalışma Kitapları 1,2,3,4*. İstanbul: Karbey Yayıncılık .
- Enstitüsü, Y. E. (2015). *Türkçe Öğreniyorum Ders Ktaplari 1,2,3,4*. İstanbul: Karbey Yayıncılık .
- Enstitüsü, Y. E. (2021, 01 10). *Yunus Emre Enstitüsü*. Yunus Emre Enstitüsü : (<https://www.yee.org.tr/tr/yayin/cocuklar-icin-turkce-1-ders-kitabi> adresinden alındı
- Enstitüsü, Y. E. *Çocuklar İçin Türkçe 1*.
- Enstitüsü, Y.E. *Çocuklar İçin Türkçe 2*.
- Erdal, K., & Gökmen, A. (2010). Çocuklara Verdiği Değerler Açısından La Fontaine Fablları . *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*.
- Ergin, M. (1993). *Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyat Bölümleri İçin Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım Yayım.
- Evin, İ., & Kafadar , O. (2004). İlköğretim Sosyal Bilgiler Programının ve Ders Kitaplarının Ulusal ve Evrensel Değerler Yönünden İçerik Çözümlemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*.
- Gezer, A. (2006). Soyut Kavramların Öğretiminde Hayvan Masallarının Yeri. *Marmara Üniversitesi*, 6.
- Göçer , A., Tabak , G., & Coşkun, A. (2012). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kaynakçası. *TÜBAR*.
- Göçer, A. (2010). Türkçe Öğretiminde Çok Uyaranlı Bir Öğrenme Ortamı Oluşturmak İçin Seçkin Edebi Ürünlerden Yararlanma . *TÜBAR* .

- Gökalp, Z. (1975). *Türkçülüğün Esasları*. İstanbul: Türk Kültür Yayınları .
- Güngör, E. (2000). *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar* . İstanbul: Ötüken Yayınları
- Güzel, A. (2014). *İki Dilli Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi*. Ankara: Akçağ.
- Güzel, A., & Barın, E. (2020). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara: Akçağ Basım Yayım.
- H.Demircioğlu, İ., & Tokdemir , M. A. (2008). Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi:Amaç,İşlev ve İçerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*.
- Irgat, A. (1995). *Martin Heidegger Sözde Felsefe ya da Felsefenin Destruksiyonu*. İstanbul.
- J.J.Rousseau. (2011). *Emile ya da Çocuk Eğitimi Üzerine*. İstanbul: Kilit.
- Kafesoğlu, İ. (1993). *Türk Milliyetçiliğinin Esasları* . İstanbul: Hamle .
- Karabacak, E. (2015). Bir Fabl Ustası Olarak Ivan Krilov.
- Karagöz, B. (2015). Fablların Pedagojik Karakteristiği Üzerine Bir Analiz . *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* .
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara : Nobel.
- Karatay, H. (2011). Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı.
- Karatay, H., Destebaşı, F., & Demirbaş, F. (2015). Çocuk Edebiyatı Ürünlerinin 6,7 ve8. Sınıf Öğrencilerinin Karakter Gelişimine Etkisi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* .
- Kelime, E. (2015). *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebyatı* . Ankara: Pegem Yayınları.
- kidega. (2020, 10 10). <https://kidega.com/yazar/jean-de-la-fontaine-129853> adresinden alındı
- Kıvrak, G. (2010). İlköğretim 2.Kademe Tğrkçe Derslerinde Hayvan Masallarının Değerlendirilmesi . *Selçuk Üniversitesi* .
- Kurt, E. (2020). *Çocuklara Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Kurumu, T. D. (2005). *Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük* .
- Kurumu, T. D. (2018). *Türkçe Sözlük*.
- Kurumu, T. D. (2020, 10 10). *Türk Dil Kurumu*. Türk Dil Kurumu: <https://sozluk.gov.tr> adresinden alındı
- Kurumu, T. D. (2020, 11 30). *Türk Dil Kurumu*. Türk Dil Kurumu : <https://sozluk.gov.tr> adresinden alındı
- Kuşdil , E., & Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk Öğretmenlerinin Değer Yönelimleri ve Schwaartz Değer Kuramı . *Türk Psikolojisi Dergisi* .

- Lakshimi, C. (2009). Value education: an Indian perspective on the need for moral education in a time of rapid social change . *Journal of Collage & Character* .
- Mahmut, K. (2019). *Divan-u Lugatit Türk*. Kabalcı Yayınevi.
- MEB, (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu.
- MEB, (2004). Tebliğler Dergisi. *Tebliğler Dergisi*.
- MEB, (2005). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı (1-5. sınıflar). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- MEB, (2017). Türkçe Dersi Öğretim Programı. *Türkçe Dersi Öğretim Programı*.
- MEB, (2019) Türkçe Dersi Öğretim Programı
- MEB, (2020). *Türkçe Öğretim Programı*
- Müdürlüğü, T. A. (2011). Değerler Eğitimi., (s. 16-17). Antalya.
- Mutlu, A. (2020). Türk Dünyası Hayvan Masallarının Değerler Aktarımı Bakımından İncelenmesi.
- Öcal, A., & Yıldırım , E. (2014). Dış Göçler Sebebiyle Parçalanmış Aile Çocuklarının Değer Algılarının İncelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Özkan, R. (2006). Türk Eğitim Sisteminde Himayeci Değerler: İlköğretim Ders Kitapları Örneği. *Ankara Üniversitesi*, 55.
- Özkartal, M. (2009). İlköğretim Sanat Etkinlikleri Dersinde Dede Korkut Destanı'nın Milli Değerlerin Kazanılmasına Etkisi. *EKEV Akademi Dergisi*.
- Sapsağlam, Ö. (2020). Okul Öncesi Eğitim Programlarının Milli Kavralar Açısından İncelenmesi . *Türkiye Eğitim Dergisi* .
- Şen, Ü. (2007). Milli Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma. *Gazi Üniversitesi*.
- Sever, S. (2001). Öğretim Dili Olarak Türkçenin Sorunları ve Öğretme- Öğrenme Sürecinde Etkili Yaklaşımlar.
- Sevinç, M. (2006). Evrensel ve Yerel Değerlerin Eğitime Yansıması. *Ahlak ve Değerler* , 224.
- Seyidoğlu, B. (1977). Masal ve Masal Anlatanlar .
- Şimşek , T. (2014). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şimşek, T. (2016). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları .
- Soyer, S. (2017). Arapçanın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yazınsal Metin Türleri: Fabl. *EKEV Akademi Dergisi* .
- Tahiroğlu, M., & Aktepe , V. (2015). Değerler Eğitimi Yaklaşımlarına Göre Geliştirilen

- Etkinliklerin Demokratik Algı ve Davranışlar Üzerine Etkisi . *Değerler Eğitimi Dergisi*.
- Talıblı, A. (2021, 03 30). *Geçmişten Günümüze Türk Toplumlarında Kadının Yeri ve Önemi*. Türk Toyu: <https://www.turktoyu.com/turk-toplumunda-qadinin-yeri-ve-deyeri> adresinden alındı
- Tepebaşılı, F. (2011). *Fabl ile Eğitim*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Topal, Y. (2019). Değerler Eğitimi ve On Kök Değer. *Mavi Atlas* .
- Tural, S. (1988). *Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler* . Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Ünal, Ç. (2005). Yabancı Dil Öğretiminde Edebi Metinler: Yenilikçi Yaklaşımlara Geçiş Süreci ve Gerekçeleri . *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* .
- Ungan, S. (2006). Fabl Türünün Çocuk Edebiyatındaki Yeri ve Günümüzde Bu Türden Yararlanma Olanakları . *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* .
- Ünlü, A. (2011). *Yeni Türkçe Sözlük*. İstanbul: Menekşe Yayınları .
- Ural, Y. (2020). *La Fontaine Orman Mahkemesinde* . İstanbul: Marsık Kitap.
- Varınlıoğlu, G. (2007). *Phaedrus Masalları* . Yapı Kredi Yayınları .
- Veli, O. (2020). *La Fontaine Masalları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- wikipedia. (01, 03 2021). [wikipedia.](https://tr.wikipedia.org/wiki/Türkiye%27de_Hristiyanlık) [wikipedia.](https://tr.wikipedia.org/wiki/Türkiye%27de_Hristiyanlık) [wikipedia:](https://tr.wikipedia.org/wiki/Türkiye%27de_Hristiyanlık) https://tr.wikipedia.org/wiki/Türkiye%27de_Hristiyanlık adresinden alındı
- www.sozluk.gov.tr. (2021, 03 27). Türk Dil Kurumu. adresinden alındı
- www.turkiyemaarif.org. (2020, 01 10). Türkiye Maarif Vakfı: <https://turkiyemaarif.org> adresinden alındı
- Yaman, E. (2014). *Değerler Eğitiminde Yeni Ufuklar* . Ankara: Akçağ Yayınları.
- Yapıcı, A., & Zengin, Z. S. (2003). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Değer Tercih Sıralamaları Üzerine Psikolojik Bir Araştırma: Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*.
- Yaran, C. S. (2016). *Ahlakın Temelleri ve "Hakla Kal" Önerisi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Yardımcı , M., & Tuncer , H. (2002). *Çocuk Edebiyatı* . Ankara : Ürün Yayınları .
- Yazoğlu, R. (2005). Dil-Kültür İlişkisi. *Muhafazakar Düşünce Dergisi*.
- Yiğittir, S. (2012). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Uygulama Klavuzu'nda Yer Alan Değerler Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi . *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* .
- Yıldırım , M., & Darancık, Y. (2007). Yabancı Dil Eğitiminde Fabl. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 128.

- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi* .
- Yılmaz, A. (2018). Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal'ın Çocuk Romanları . *Nevşehir Hacı Bektaş-ı Veli Üniversitesi*.
- Yılmaz, E. (2012). Ziya Gökalp'ın Şiirlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi . *Karadeniz Teknik Üniversitesi* .

EKLER

EK 1: BREMEN MIZIKACILARI

5. Ünite

Bir Varmış Bir Yokmuş

Tamamlayalım

Bremen Mızıkacıları

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde... Pireler berber iken develer tellal iken ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallarken bir değirmencinin zayıf bir eşiği varmış. Eşek yaşlanmış ve gücü artık bitmiş. Sahibi onu çiftliğinden atmış. Eşek yollara düşmüş.

Eşeğin bir hayali varmış. Müzisyen olmak istemiş ve Bremen'e doğru yola çıkmış. Yolda bir av köpeğine rastlamış. Köpek de aynı eşek gibi yaşlı ve yorgunmuş. Köpeğe "Sen de bana katıl." demiş. Köpek de kabul etmiş. Biraz daha gitmişler ve bir kediyle karşılaşmışlar. Kedi de artık farelerden bıkmış. Kediye de davet etmişler ve kedi de onlara katılmış. Biraz daha gitmişler ve bir horozla karşılaşmışlar. Horoz da sabahları bağırarak zor gelmiş. Eşek horozu da "Gel beraber Bremen'e gidelim ve müzisyen olalım." demiş. Horoz da onlara katılmış ve bu dört arkadaş beraber yola düşmüşler.

EK 2: MİNİK TAVŞAN'IN BİR GÜNÜ

1. Ünite

Yolculuk Nereye?

Okuyalım, tamamlayalım

Minik Tavşan'ın Bir Günü

dersten önce - yedikten sonra - okuldan sonra - kahvaltıda önce - bitirdikten sonra
yemeden önce - öğleden önce - kahvaltıda sonra - yatmadan önce

Minik tavşan o gün çok heyecanlıydı. Sabah 6.30'da yataktan kalktı.
..... elini yüzünü yıkadı. Sonra ailesi ile birlikte kahvaltı etti.
..... dişlerini fırçaladı, okul kıyafetini giydi, annesini öptü ve
okula gitti. Ders zili çaldıktan sonra heyecanla sınıfa girdi. Sınıfta birçok minik tav-
şan vardı. Kalın gözlüklü öğretmen onlara havuç dağıttı.
Minik tavşanlar çok sevindiler. Öğretmen, "Havuçlarınızı
.. lavaboda ellerinizi yıkayın." dedi.

O gün üç ders işlediler. Öğle yemeğini
..... üç ders daha işlediler. Minik tavşan okuldan sonra eve geldi. Evde
biraz dinlendi ve ödevlerini yaptı. Ödevlerini parka gitti
ve arkadaşlarıyla "kovalamaca" oynadı. Minik tavşan o gün çok yoruldu. Erken-
den yatmak istedi, dişlerini fırçaladı.

EK 3: BİR TREN MASALI

1. Ünite

Yolculuk Nereye?

Okuyalım

Bir Tren Masalı

Evvel zaman içinde bir orman varmış. Bu ormanın kenarında bir tren yolu varmış. Sevimli bir tren bir gün bu yoldan geçip hayvanlara selam vermiş. Hayvanlar, ağaçlar, çiçekler bu treni çok sevmiş. Tren de onları sevmiş ve keyifle çuf çuf edip puf puf diye dumanını çıkarmış. Treni yalnızca kötü kalpli karga sevmemiş. Çünkü trenin sesini kıskanmış. Trene "Buralardan bir daha geçme, herkes senden rahatsız oluyor." demiş. Tren ona inanmış, kalbi kırılmış ve artık o yoldan geçmemiş. Bu sırada ormandakiler toplanıp ağlamışlar. "Tren bize küstü, ne yapalım?" demişler. Kara karga, hatasını anlamış ve trenden özür dilemiş. Trene, "Hayvanlar çok üzgün, seni bekliyorlar." demiş. Tren bu habere çok sevinmiş. "Yarın geleceğim, git onlara söyle." demiş. Ertesi gün tren ormana eskisi gibi çuf çuf diyerek girmiş ve ormandakiler çok mutlu olmuşlar.

EK 4: ASLAN, KURT VE TILKI

2. Ünite Hayvanlar Âlemi

Okuyalım

Aslan, Kurt ve Tilki

Bir gün ormanlar kralı aslan hastalanmış. Bütün hayvanlar birer birer gelip aslanı ziyaret etmiş ve ona "Geçmiş olsun!" demişler. Ancak kurt gelmemiş. Tilki bu fırsatı kaçırmamış. Hemen aslanın yanına koşup kurtu kötülemiş:

- Sen hepimizin kralısın. Biz seni çok seviyoruz ama kurdun sana hiç saygısı yok. Sana "Geçmiş olsun!" demeye bile gelmedi.

Bu sırada kurt da arkadaşmış, tilkinin sözlerini duymuş.

Aslan, kurtu görmüş ve sinirlenerek kükremiş. Yer gök titremiş. Ama akıllı kurt hemen söze başlamış:

- Sevgili kralım, hepsi seni ziyaret etmiş ama bir tanesi de seni iyileştirmeye çalışmamış. Ben gelmedim. Çünkü ormanı dolaşarak senin hastalığına çare aradım.

Aslan bunun üzerine sakinleşmiş ve sormuş:

- Peki çare buldun mu?

Akıllı kurt gülmüş:

- Bir doktorla görüştüm. Doktor, "Aslan, bir tilkinin postunu giysin. Böylece kısa zamanda iyileşecek." dedi.

Aslan bu habere çok sevinmiş. Hemen tilkiyi yakalayıp derisini yüzmüş ve giymiş.

Kurt tilkinin yanına giderek şöyle demiş: "Herkes bu olaydan ders alsın, kimse birbirine tuzak kurmasın!".

EK 5: KARGA İLE TİLKI

Dinleyelim, konuşalım

Karga ile Tilki

Bir gün bir hırsız karga. Ha ha ha ha hay.

Bir parça peynir çalmış. Ha ha ha ha hay.

Konmuş bir dalda kalmış. Ha ha ha ha hay.

Etrafı seyre dalmış. Ha ha ha ha hay.

Oradan geçen bir tilki. Ha ha ha ha hay.

Şen sesinle öt demiş. Ha ha ha ha hay.

Aptal karga gak demiş. Ha ha ha ha hay.

Peyniri tilki yemiş. Ha ha ha ha hay.

Karganın ve tilkinin özellikleri nelerdir? Siz bu hikâyeden nasıl bir ders çıkardınız?

EK 6: HERKES İŞ BAŞINA!

5. Ünite

Başarının Anahtarı

Okuyalım, konuşalım

Herkes İş Başına!

Ormanlar kralı aslan bir gün ormanda bir toplantı yapar. Toplantıya leopar, karınca, kelebek, maymun, serçe, tilki, fil, karga, kurt ve tavşan katılır. Toplantı aslanın konuşmasıyla başlar.

- Aslan** Arkadaşlar, orman şenliğimizin zamanı yaklaşıyor. Bu yıl şenlikte neler yapabiliriz, lütfen herkes fikrini söylesin.
- Kurt** Bol etli yemekler yapalım.
- Tilki** Evet evet, bütün yemekler etli olsun. Etleri kurt kardeş ve ben getirebiliriz.
- Aslan** Bu, güzel bir fikir. Arkadaşlar, siz ne düşünüyorsunuz?
- Maymun** Bence çok iyi olur. Ben de muzları toplayabilirim.
- Karga** Ben size dünyanın en lezzetli peynirlerini getirebilirim. Bunun için şehre de gidebilirim.
- Leopar** Bir kaç gün sonra ava çıkacağım, oturmak için çok güzel deriler getirebilirim.
- Karınca** Ben de yardım etmek istiyorum. Mesela, su taşıyabilirim.
- Fil** Sen miniciksin, suyu taşıyamazsın karınca kardeş. Suyu ben taşıyım.
- Kelebek** Ben de arkadaşlarıma söylerim, rengârenk kanatlarımızla sizin için gösteri yapabiliriz.
- Serçe** Biz de serçe arkadaşlarla beraber sizin gösterinizde şarkı söyleyebiliriz.
- Aslan** Arkadaşlar, hepinize şimdiden çok teşekkür ederim. Bayramda herkes görev almak istiyor sanırım. El birliğiyle çok güzel bir program yapabiliriz.

6. Ünite

Hem Okudum
Hem de Yazdım

Dinleyelim, tamamlayalım

Üzgün Kitap

- Ne oldu, neden kitap kardeş?
- Kimse beni okumuyor. Bak, cildim ama sayfalarım toz içerisinde.
- Üzülme, birisi gelir ve seni okur.
- Beni de çok okusunlar, benim de cildim gibi eskisin ama hiç tozlanmasın.
- Aaa, bak kitap kardeş! Birisi bize doğru geliyor. seni alır ve okur.
- Acaba hangimizi alıp okumak istiyor? beni seni alır.

EK 8: ASLAN, KURT VE TILKI

Aslan, Kurt ve Tilki

Bir gün ormanlar kralı aslan, kurt ve tilki birlikte ava çıkmışlar. Bir öküz, bir keçi, bir de tavşan yakalamışlar. Akşam, avlarını ormana getirmişler. Aslan dönüp kurda “Bunları bize paylaştır!” diye emretmiş. Kurt kısa bir süre düşünmüş.

- Padişahım, öküz keçi ve tilkiden daha büyük. Bundan dolayı o sizin. Keçi, orta boyda; o da benim olsun. Tilki kardeş de tavşanı alsın, demiş.

Aslan bu sözlere çok sinirlenmiş ve kükreyerek,

- Ben ormanlar kralı aslanım! Bu avların hepsi benim! demiş ve bir pençe vurarak kurdu öldürmüştü. Tilki bunu görmüş ve çok korkmuş.

Sonra aslan, tilkiye dönmüş ve,

- Haydi avları sen paylaştır, demiş. Tilki az önceki olayı düşünmüş. O an aklına güzel bir fikir gelmiş. Aslan’a şöyle cevap vermiş:

- Aman efendimiz. Ben bunları paylaştıramam. Bu öküz sizin kahvaltınız, keçi öğle yemeğiniz, tavşan da akşam yemeğinizdir.

Aslan, tilkinin bu sözlerini çok beğenmiş. Tilkiye:

- İşte adil bir paylaşım! Peki bu paylaştırmayı kimden öğrendin? diye sormuş.

Tilki, yerdeki kurdu göstererek,

- Bunu ölü kurttan öğrendim padişahım, demiş.

EK 9: BEN KİMİM?

4. Dinle, söyle.

BEN KİMİM?

Vız vız uçarım, çiçeklere konarım.
Tatlı tatlı bal yaparım, pır pır kanat çırpırım.
Bilin bakalım ben kimim?
Ben küçük bir arıyım.

Hav hav havlarım, kuyruğumu sallarım.
Oyunlar oynarım, kemikle doyarım.
Bilin bakalım ben kimim?
Ben sevimli bir köpeğim.

Miyav miyav miyavlarım, taze süt içerim.
Top peşinde koşarım, mışıl mışıl uyurum.
Bilin bakalım ben kimim?
Ben güzel bir kediyeim.

Mee mee melerim, kuzularımı severim.
Her gün gezer otlarım, çitlerden atlarım.
Bilin bakalım ben kimim?
Ben tatlı bir koyunum.

Ü ürü ü, ü ürü ü, ü ürü ü ürü öterim.
Sabah erken kalkarım, herkesi kaldırıyorum.
Bilin bakalım ben kimim?
Ben şirin bir horozum.

EK 10: KARGA İLE TİLKİ

KARGA İLE TİLKİ

Bir dala konmuştu karga cenapları;
Ağzında bir parça peynir vardı.
Sayın tilki kokuyu almış olmalı,
Ona nağme yapmaya başladı:
– “Oooo! Karga cenapları, merhaba!
Ne kadar güzelsiniz, ne kadar şirinsiniz!
Gözüm kör olsun yalanım varsa,
Tüyleriniz gibiyse sesiniz,
Sultanı sayılırsınız bütün bu ormanın.”
Keyfinden akli başından gitti bay karganın.
Göstermek için güzel sesini
Açınca ağzını düşürdü nevaiesini.
Tilki kapıp onu dedi ki: – “Efendiciğim,
Size küçük bir ders vereceğim.
Her dalkavuk bir alığın sırtından geçinir;
Bu derse de fazla olmasa gerek bir peynir.”
Karga şaşkın, mahcup, biraz da geç ama,
Yemin etti gayrı faka basmayacağına.

EK 11: ŞEHİR FARESİ İLE KIR FARESİ

ŞEHİR FARESİ İLE KIR FARESİ

Günlerden bir gün şehir faresi,
Uyarak şehrin nezaketine,
Bir kır faresini davet etti,
Evde bir çulluk ziyafetine.

Bir Türk halısının üzerinde
Mükellef bir sofra kurulmuştu.
Bu cafcacılı ziyafet yerinde
Düşünün şimdi bu iki dostu.

Allah için eşsizdi yemekler;
Hiçbir eksigi yoktu sofranın.
Ama aksilik bu ya, kim bekler;
İşleri bozdu bir şey ansızın;

Birden bir gürültü işittiler,
Salonun kapısının dışından.
Bizim iki ahbap, teker teker,
Savuştular sofranın başından.

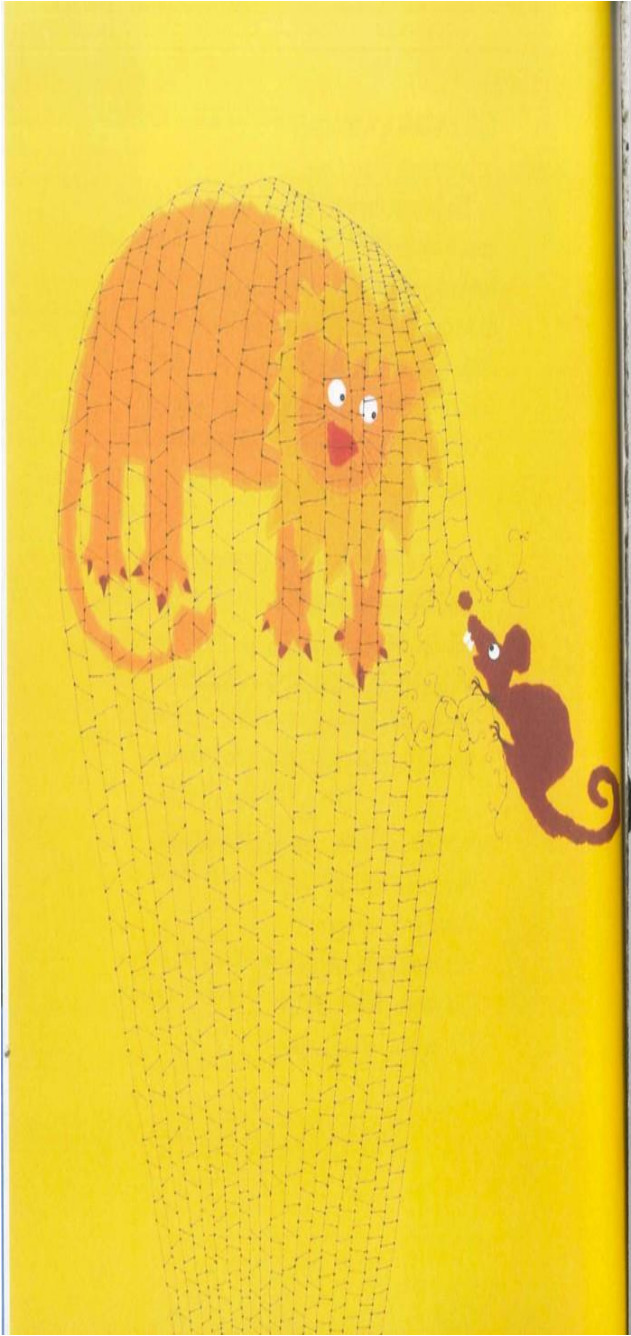
Bir aralık gürültü kesildi;
Ama onlar bahçeyi bulmuştu.
Şehir faresi: – "Dönelim, dedi,
Bitirelim bari şu çulluğu."

Öteki cevap verdi: – "Vazgeçin!
Siz bana buyrun yarın olsun da;
Bir diyeceğim yok yemek için;
Doğrusu pek şahaneydi sofra.

Ama ben isterim ki bir kimse
Karnını biraz rahat doyursun...
Eyvallah... Böyle korku içinde
Sürülen safa yerinde dursun!"

EK 12: ASLANLA FARE

ARSLANLA FARE

Herkese saygı göstermeli elden geldikçe.
Umulmadık kimselerden fayda görür insan.
İşte bu gerçeği anlatan iki hikâye,
Daha nice bin hikâye arasından:

Pençesi dibinde bir arslanın,
Dalgınlıkla bir fare topraktan çıkıverdi.
Bu fırsatı kullanmadı sultanı ormanın;
Fareye dokunmayıp bir büyüklük gösterdi.
Bu iyiliği boşa gitti sanmayın sakın.
Kimin aklına gelir ki bir an,
Fareye işi düşer arslanın?
Ama o da bir gün dışarı çıktı ormandan.
Gitti, tutuldu bir ağa.
Ne çırpınma, ne kükreme... Kâr etmez tuzağa.
Bay fare koştu; dişiyle arslanın ağını
Öyle bir kemirdi ki ağ söküldü nihayet.

Sabırla zamanın yaptığını
Ne kuvvet yapabilir, ne şiddet.

EK 13: GÜVERCİNLE KARINCA

GÜVERCİNLE KARINCA

Küçük hayvanlarla dönelim aynı konuya:

Dere başında su içecekti bir güvercin.
Tam eğiliyordu, bir karınca düştü suya.
Bu koskoca ummanın ortasında, boş yere,
Çırpınıyordu tekrar kıyıya çıkmak için.
Güvercin de merhamete geldi birdenbire;
Suyun üzerine bir çöp parçası bıraktı.
Karınca o çöpe tutunup kurtulacaktı.

Kurtuldu da. İşte tam o sırada
Bir serseri geçiyordu yoldan, yalınayak;
Elinde ayrıca bir okla yay taşıyarak.

Serseri, kuşu görünce orada,
Sandı çantada keklik; başını kaşıyarak
Hazırlanırken kuşa çekmek için okunu,
Karınca topuğundan soktu onu.

Oğlan sıçradı, kuş bunu duyarak
Havalandı hemencecik oradan seğirtti;
Serserinin yemeği böyle uçtu gitti.
Hava aldı bizim baldırı çıplak.

EK 14: ODUNCU İLE ÖLÜM

ODUNCU İLE ÖLÜM

Çalı çırpı yüklenmiş zavallı bir oduncu,
Ayrıca yükü altında uzun senelerin,
İki büklüm, inleye oflaya yürüyordu,
Harap kulübesine ulaşabilmek için.
Sonunda tükendiğini görerek sabrının
Yükünü yere atıp düşündü kötü kötü:
Şu dünyaya geldi geleli gün mü görmüştü?
Var mıydı daha talihsiz bir kulu Tanrının?
Bir lokma ekmek için miydi bu çektikleri?
Karısı, çocuklar, jandarmalar, vergiler,
Angaryalar, bir de faizciler;
İşte size bu bedbahtın güzel bir tasviri.
Şu anda beklediği şey sadece eceldi.
Ecel de hazırmış, çıkageldi:
– “Ne var?” – “Ne mi? Kurbanın olayım.
Yardım et de şu yükümü sırtıma alayım.”

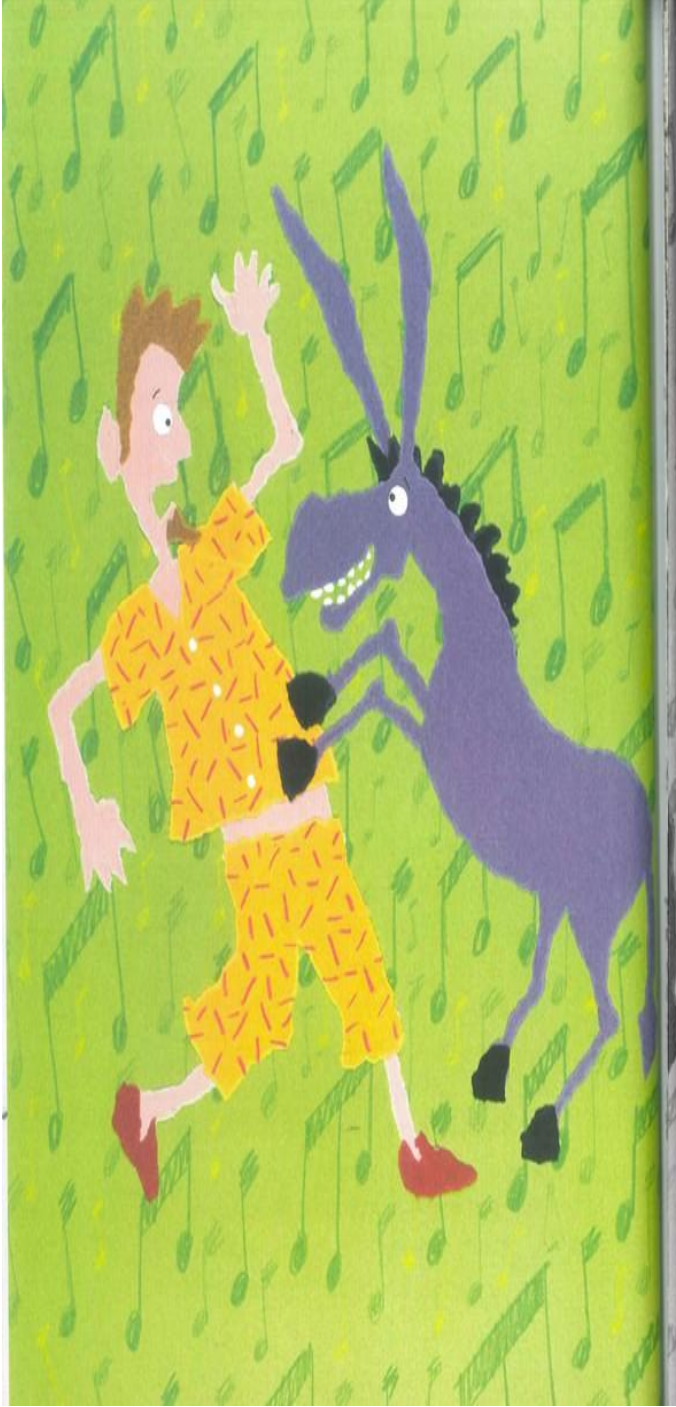
Ölüm çok derdin panzehiridir,
Biz yine halimize şükredelim.
Ölmektense katlanmak iyidir,
Sözünün gereğince gidelim.

KURLA LEYLEK

Fazla dükündür boğazına kurlar.
İşte bu sebeple bunlardan biri
Gitti geldi öbür dünyaya kadar.
Telaştan tutuşmuştu etekleri.
Boğazına sert bir kemik parçası girmişti;
Bereket versin bağırarmıyordu bu yüzden.
Bir leylek geçiyordu karşı düzden;
İşaret etti, kuş hemen yetişti.
Doğrusu tam vaktinde görmüştü bu leyleği.
Sokup gagasını leylek çıkarttı kemiği;
Arkasından ücretini istedi.
Kurt kızdı: – "Ne! Ücretini mi? dedi.
Alay mı ediyorsun sen, avanak?
Demek ki sana bu lütuf yetmedi,
Kafan ağzımın içindeyken onu kurtarmak?
Haydi defol, sen küstahın birisin;
Bir daha da elime düşmeyesin."

EK 16: EŞEKLE KÜÇÜK KÖPEK

EŞEKLE KÜÇÜK KÖPEK

Değiştiremeyiz mizacımızı;
Kalkışmayalım onu zorlamaya;
Ne yaparsa yapsın bir dağ ayısı
Kibar bir kişizade olamaz ya.
Kibarlık bu dünyada az insana vergidir;
Hayatta da ancak onlar rahat edebilir.
Hallerine bırakalım hepsini,
Benzemek istemezsek masaldaki eşeğe;
Ayağıyla sevmek istemiş hani
Sahibini, daha şirin görüneyim diye.
Kendince şöyle düşünmüş eşek:
"Neden çok sevilir bu küçük köpek?
Sabah akşam arkadaş gibi gezer,
Hanımla, efendi ile beraber.
Ben zavallı, durmadan sopa yerim.
Yapığı ne ki? Sade pençe atmak.
Sonra da çıkıp kucaklarda yatmak.
Lazım olan buysa eğer hoşla gitmek için,
Güç bir iş değil benim gibi bir eşek için."
Ümitlenirken böyle düşünerek,
Efendisi görünmüş karşıdan birdenbire;
Kaldırdığı gibi ayağı eşek,
İndirmiş efendinin çenesine şevk ile.
Sonra, cilvenin daha tamam olması için,
O güzelim sesiyle bir de şarkı tutturmuş.
O sırada efendisi bağırır dururmuş:
– "Nerde şu bizim sopa? Aman çabuk getirin!"
Sopa yetiştirilmiş, eşekse kaçmış gitmiş.
Bizim komedya da böylece bitmiş.

EK 17: TİLKİ İLE LEYLEK

TİLKİ İLE LEYLEK

Bir gün tilki kardeş, gözden çıkarıp masrafı,
Leylek kardeşi bir ziyafete alıkoyar.

Leylek kardeş önce şöyle bir süzer etrafı,

– “Bakalım, der, ne yemekler var?”

Bakar ki sade suya pek külüstür bir çorba.

Üstelik bu çorba sunulur düz bir tabakta.

Leylek nasıl içsin bunu, gagası upuzun?

Ne varsa hepsi tilkinin midesine gider.

Acısını çıkarmak için bunun,

Leylek de başka bir güne onu davet eder.

– “Hay hay! Memnuniyetle, der bu davete tilki,

Aramızda teklif mi var ki!”

O günü leyleğin ziyafetine

Saatinde koşar, yetişir;

Diller döker zarafetine.

Yemekler de yeni pişmiştir.

Buyur derler, buyurur, nazlanacak mı sanki!

Ağzı sulanır yayıldıkça etin kokusu.

Kuşbaşı doğramışlar, nefis olmuş doğrusu.

Yalnız, üzölsün diye tilki,

Yemek, ağzı dar, boynu uzun bir kaba konur.

Rahat rahat girer leyleğin gagası,

Bir türlü girmez tilkinin o koskoca ağzı.

Bakar ki dönmekten başka çare yok; bir onur

Meselesi sayarak bunu, dilini yutar;

Söklüm pöklüm evin yolunu tutar.

Düzenbazlar, sizlere yazdım bunu.

Siz de bekleyin bir gün bu oyunu.

EK 18: HOROZLA İNCİ

HOROZLA İNCİ

Horozun biri bir gün inci bulur;
Alıp onu kuyumcuya doğrulur.
Kuyumcu ne istediğini sorar.
O da der ki – “Bu galiba mücevher;
Al da bunu, bana biraz darı ver;
O benim daha çok işime yarar.”

Bir cahile bir kitap miras kalır;
Cahil de hemen, bu kitabı alır,
Yol üstündeki kitapçıya uğrar;
Der ki: – “Bu kitabı vereyim sana,
Yerine sen üç beş kuruş ver bana;
O benim daha çok işime yarar.”

SARHOŞLA KARISI

Huy canın altındadır; çıkmaz, can çıkmayınca,
Ne ilaç kâr eder buna, ne de korku.
Dedim de aklıma bir hikâye geldi,
Misal vermeden konuşamam doğrusu.
Mahvedip duruyordu bekrinin biri.
Sıhhatini de, aklını da, kesesini de.
Hiç değişmeyen bir kaidedir, böyleleri
Tüketirler aylığı ayın birinde.
Bu bizimki bir gün yine fazla kaçırmıştı.
Zihni şişede kalmış, puslayı şaşırmıştı.
Karısı tuttu, bunu, bir sandığa kapadı.
Taze şarabın kokusuyla orada
Sızıverdi, ayılınca da anlayamadı;
Ne olmuştu? Neydi bu etrafındaki eşya?
Bir cenaze kandili, bir beyaz kefen!
– “Eyvah! dedi, demek karım dul kaldı şimdiden!”
Karısı da zebani kıyafetine girmiş,
Yüzüne maske takmış, sesini değiştirmiş,
Merhumun tabutuna yaklaştı, yavaş yavaş;
Elinde ölüm günü içilen sıcak bir aş.
Gayrı şüpheli bir taraf kalmamıştı bunda:
Cehenneme girmişti demek sonunda!
– “Kimsin sen?” diye sordu bu korkunç hayalete.
Kadın dedi ki o zaman: – “Cehennemde
Kilercibaşıyım ben, yemek götürüyorum,
Yesin diye kara toprağa girenler.”
Birden heyecanla şunu sordu merhum:
– “İçki yok mu? Sen bize ondan haber ver!”